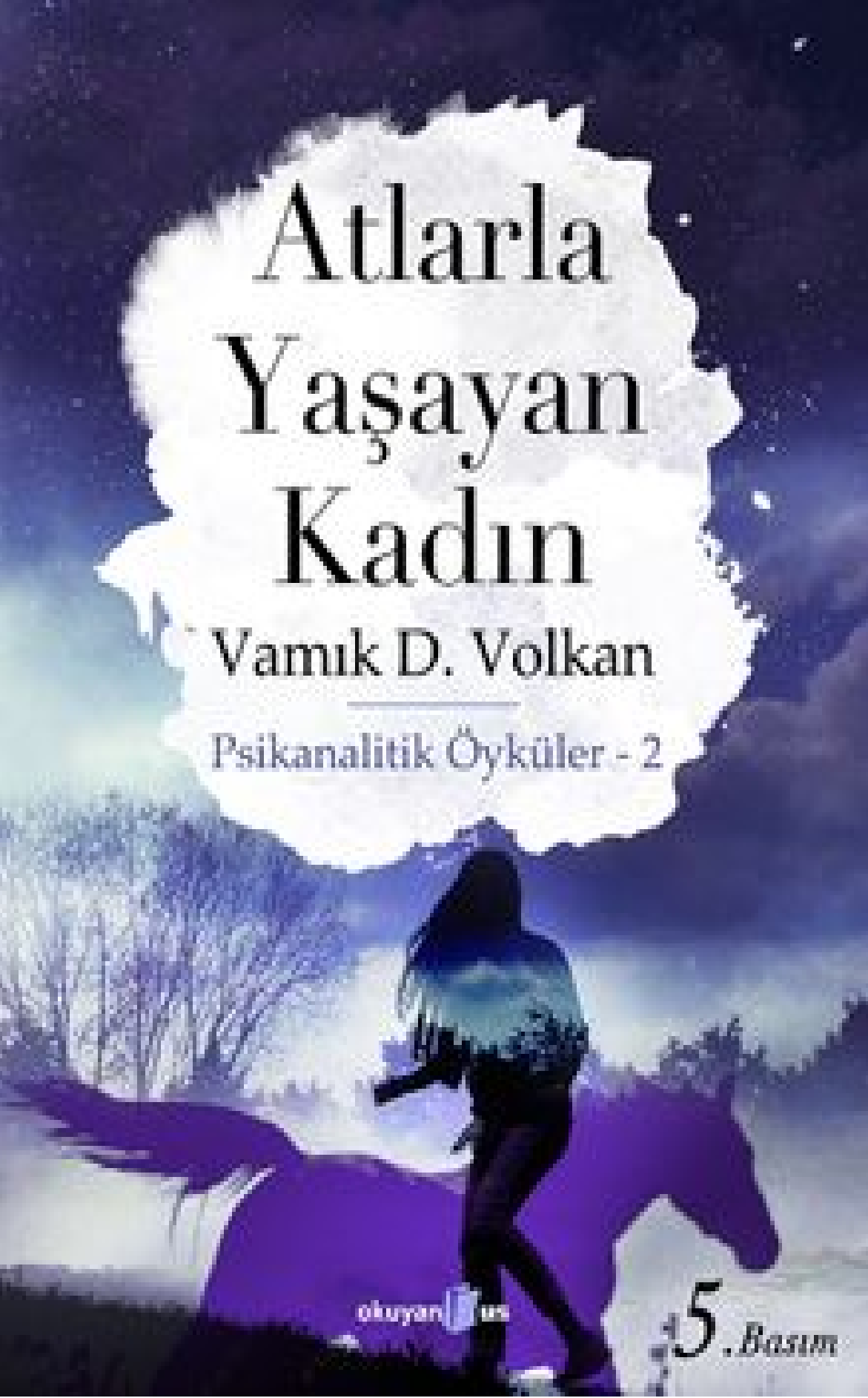

Atlarla Yaşayan Kadın
Vamık D. Volkan
Psikanalitik Öyküler - 2
okuyan us
5. Basım

Vamık D. Volkan

ATLARLA YAŞAYAN KADIN

İngilizceden çeviren: M. Banu Büyükkal

okuyan us

Bu kitap Boğaziçi Üniversitesi Görme Engelliler Teknoloji ve Eğitim Laboratuvarı GETEM için taranmıştır.
Görme engelliler dışında kullanımı, çoğaltımı, dağıtımı ve satışı yasalara aykırıdır.

Tarayan: GETEM

Kitabın adı: Atlarla Yaşayan Kadın

Yazarı: Vamık D. Volkan

Yayınevi: Okuyan Us

Baskı Sayısı: 7. Baskı

Baskı Yeri ve Tarihi: İstanbul 2019

okuyan J^us

Psikoloji/Psikiyatri -17

Sayfa: 139

ISBN: 975-605-4054-71-8

Konu: -

Atlarla Yaşayan Kadın
Vamık D. Volkan

ISBN: 978-605-4054-71-8 **Yayıncı Sertifika No.** 40123

2. Basım: İstanbul, Şubat 2012 **7. Basım:** İstanbul, Eylül 2019

Yayın Yönetmeni: Cem Mumcu **Çevirmen:** M. Banu Büyükkal **Yayına Hazırlayan:** Şenol Ayla

Kapak Tasarımı: Ebru Demetgül **Sayfa Tasarımı:** Reyna Yiğit

Baskı ve Cilt: Optimum Basım, Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad.
NO:51/l, 34295 Küçükçekmece/istanbul, T:
+90 212 463 71 25 Sertifika no: 41707

Bu eserin yayın hakları Okuyan Us'a aittir. Her hakkı saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

© Okuyan Us Yayın Eğitim Danışmanlık Tıbbi Malzeme ve Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kurucu: Cem Mumcu

Özgür ve Ebru, hep bilimlesiniz...

Vamık D. Volkan

ATLARLA YAŞAYAN KADIN

İngilizceden çeviren: M. Banu Büyükkal

okuyanus

İçindekiler

Yazar Hakkında 7

Giriş 9

Bölüm 1: Pattie: Davetsiz Misafir 15
Bölüm 2: Yaralı Bir "Katil" 31
Bölüm 3: Pattie'nin Yaşamını Yönetmemenin Yollan 39
Bölüm 4: Beyaz Bir Nergis Soğanı 45
Bölüm 5: Analistin Biricik Bebeği 53
Bölüm 6: Tedavi Sürecinin Bir Dış Olayla Baltalanması 63
Bölüm 7: Büyümeyi Öğrenmek 73
Bölüm 8: Tavus Kuşlan 83
Bölüm 9: Saksıda Beyaz Bir Çiçek 93
Bölüm 10:
Ödipal Arzu: Babayla Aynı Yatağı Paylaşmak 105
Bölüm 11: Görünen Köy Kılavuz İstemez 121

Notlar 133

$m \setminus$

Yazar Hakkında

Prof. Volkan, Kıbrıs'ta Lefkoşe'de doğdu ve tıp eğitimini Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tamamladıktan sonra ABD'ye yerleşti.

Prof. Volkan, Virginia Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri bölümünde 1963-2002 yıllan arasında eğitim görevlisi olarak çalıştı ve 2002'de Emeritus Profesör (memuriyet ünvanım koruyan emekli profesör; ç.n) olarak emekliye ayrıldı. 1974 - 1994 yıllan arasında Virginia Üniversitesi Blue Ridge Hastanesi'nin medikal direktörlüğünü yürütmüştür. 2002'den beri Massachusettes eyaletindeki Stockbridge'de Austen Riggs Merkezi'nde onursal 'Erik Erikson Bilim Adamı' (scholar) olmuştur. Ayrıca Washington Psikanaliz Enstitüsü'nde Emeritus Eğitim ve Süpervizyon Analistidir ve hem Uluslararası Politik Psikoloji Demeği (ISPP) hem de Virginia Psikanaliz Demeğinin eski başkamdir.

1990'larda eski ABD Başkanı Jimmy Carter'm yönetimindeki Carter Merkezi Uluslararası Görüşmeler Ağı'nm üyesi olarak görev almıştır. 1995'te FBI Kritik Olaylara Yanıt Grubu için Seçilmiş Danışma Komisyonu'na başkanlık yapmıştır. 1999'da Avusturya Viyana'da 27. Yıllık Sigmund Freud Semineri'ni vermiştir. 2000 yılında Tel Aviv'deki İzak Rabin İsrail Çalışmaları Merkezi'nde Onursal Rabin Öğretim Görevlisi olarak görev yapmıştır. Şubat 2001'de, Boston Massachusetts'teki Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde konuk profesör olarak çalışmıştır. 2002'de Uluslararası Psikanaliz Demeği Terörizm Komitesi'ne atanmıştır. 2003'te İzmir Ege Üniversitesi'nde konuk psikiyatri profesörü olarak çalışmıştır. 2005 yılında Ankara Üniversitesi'nde konuk

psikiyatri profesörü olarak çalışmıştır. 2006 yılında Viyana, Avusturya'da 'Fullbright/Sigmund Freud Vakfında Konuk Psikanaliz Bilim Adamı' olacaktır.

Prof. Volkan'ın aldığı birçok ödül arasında Nevitt Sanford Ödülü (1994), Max Hayman Ödülü (1995), L. Bryce Boyer Ödülü (1996), Margaret Mahler Edebiyat Ödülü (1999). 2003'te uluslararası bir jüri, dünya çapında psikoterapiye olan katkılarından ötürü Prof. Volkan'ı Viyana Kenti ve Dünya Psikoterapi Konseyi tarafından verilen Sigmund Freud Ödülü'ne lâyık görmüştür. 2005 yılında, Finlandiya Kuopio Üniversitesi tarafından Prof. Volkan'a fahri doktora verildi.

Prof. Volkan, on iki yıldır üç ayda bir çıkan Mind and Human Interaction (Zihin ve İnsan Etkileşimi) adlı derginin kurucusu ve editörüdür. 35 kitabın yazan veya yazarlanndan biridir. Bunun yanında 10 adet kitabın kitabın editörü veya editörlerinden biridir. 300'ü aşkın bilimsel makale yayınlamıştır. Çalışmalan Fele- menkçe, Fince, Almanca, Yunanca, İbranice, İtalyanca, Japonca, Romence, Rusça, Sırpça, İspanyolca ve Türkçe'ye çevrilmiştir.

2005 yılında, ortaya koyduğu psikopolitik teoriler ve dünyanın problemli birçok yerinde banş için yaptığı çalışmalar nedeniyle Prof. Volkan Nobel Banş Ödülü'ne aday gösterilmiştir.

GİRİŞ

Psikanalistler tedaviye gelen kişileri 'rutin hastalar' ve 'zor hastalar' şeklinde sınıflandırma eğilimindedir. 'Zor hastalarla kastettiğimiz, tedaviye başladıklan sırada aşın bir gerileme halinde olan kişilerdir; psişik yaşamlannda çok gerilere gitmişler ve erken çocukluk arzulan ve korkulannın yanında, bu tür arzu ve korkularla baş etmek için geliştirilen ruhsal düzeneklere de takılıp kalmışlardır. Bu hastalann kendilik (self) kavramları iyice gelişmemiştir, tam olarak kim olduklarını bilemezler ve duygudurum dalgalanmalan gösterebilirler. Ayrıca, bu tür hastaların gerçekliği sınama yetisinde de bozukluklar vardır. Erişkin oldukları halde, annelerini temsil eden kişilerden psikolojik olarak ayrılmakta zorluk çekerler, bir yandan onlardan aynlmayı arzularken, bir yandan da hayat boyu onlara yaslanmak isterler. Bu yüzden, genellikle psikoz, ya da sınırda (borderline) kişilik bozukluğu tanısı alırlar. 'Rutin' hastalann psişik örgütlenmesi daha yüksek düzeylerdedir ve daha geç çocukluk arzulan ve korkulanyla (örneğin bilinçli veya bilinçdışı olarak anne veya baba ile rekabet etme korkusu) ve beraberindeki savunma düzenekleriyle ilgili çatışma- lan vardır. Teknik konuşursak, bunlar 'nevrotik' bireylerdir. Gerçek şu ki 'zor' ve 'rutin' hastalar arasında kesin aynmlar yapmak genellikle olanaksızdır. Daha da ileri giderek, 'hasta' dediğimiz kişilerle 'normaller arasında aynm yapmanın da genellikle zor olduğunu söyleyebiliriz. Her insanın ruhsal çatışmalan ve bu çatışmalara iyi veya kötü uyum gösterdiğini ortaya koyan eylemleri vardır. Çatışma içinde olmak normal yaşam biçimidir. Hepimiz ruhsal çatışmalanmıza uyum sağlarız ve

sil uyum sağladığımızın farkında olmadan bunlarla başa çıkarız. Her durumda, psikanalitik öykülerin anlatıldığı bu dizinin ilk kitabında, 'zor' hastalann öyküleriyle başladığımı, giderek daha 'rutin' kişilerin tedavi süreçlerini anlatacağımı belirtmiştim. Bu serinin ilk kitabı Kozmik Kahkaha'da öyküsünü anlattığım Jane benim hastam olmadan hemen öncesinde akut psikoza girmişti. Bu kitapta yine genç bir kadın olan Pattie'nin öyküsü anlatılıyor. Onu ilk tanıdığımda Pattie bir ahırda atlar ve diğer hayvanlarla birlikte uyuyordu. Jane gibi, ona da geçmişte başka hekimler tarafından şizofreni tanısı konmuştu. Ben, ilk karşılaşmamızda onda çok ağır bir sınırda kişilik bozukluğu bulunduğunu düşünmüştüm. Ona göre, kendisi de içinde olmak üzere, bütün dünya 'siyah' ve 'beyaz' şeklinde bölünmüştü. 'Siyah' ve 'beyaz'ı birbiriyle karıştırarak 'gri' oluşturamıyordu. İnsanlar veya şeyler ya 'kötü' ya 'iyi' idi. Kendisine ve başka insanlara dair bütünlüklü, dolayısıyla daha gerçekçi bir bakış geliştiremiyordu.

Birlikte yürüttüğümüz altı yıl yedi aylık tedavisi boyunca her seansta aldığım kapsamlı notlar sayesinde Pattie'nin öyküsünü eksiksiz olarak aktarabiliyorum. Ortak çalışmamızın öyküsünü ruh sağlığı alanında çalışmayan okurlar tarafından da anlaşılacak şekilde yazdım. Sigmund Freud'un eserlerinin çoğunun çevirileri de dahil olmak üzere, Türkiye'de psikanaliz üzerine basılmış birçok kitap var. Ama genelde psikanaliz Türklere sanki felsefenin bir dalıymış ya da insan zihnine ilişkin bir dizi soyut kurammış gibi sunulmakta. Aynca, gerçek bir psikanalitik tedavi sürecinde (başlangıcından sonuna kadar) neler olup bittiğini ayrıntısıyla anlatan Türkçe bir kitaba rastlayamadım. İşte bu Psikanalitik Öyküler Dizisini yazmamın nedeni de bu. Terapötik sürecin doğasını, bilinçdışındaki farklı güçler arasında ne tür çatışmalar yaşandığını ve kişinin daha yüksek bir psişik yaşam düzeyine nasıl evrildi- ğini gösterebilmeyi umuyorum.

Okur, işlevselliği daha yüksek bir genç hanım olma yolunda içindeki şeytanlarla savaşırken Pattie'nin gösterdiği cesaretin

birçok kez beni nasıl duygulandırdığım fark edecektir. Umarım okur da onun öyküsünü dokunaklı bulacaktır.

Egonun idle ilişkisi binicinin atıyla olan ilişkisine benzetilebilir. Hareket enerjisini at sağlar, ama binici de varılacak hedefin neresi olduğuna karar verme ve bu güçlü hayvanın hareketlerini yönlendirme ayrıcalığına sahiptir. Ne var ki, binicinin atı atın gitmek istediği patikada sürmek zorunda kaldığı, tam anlamıyla ideal olmayan duruma ego ile id arasında da sık rastlanır.

Sigmund Freud,
Yeni Psikanalize Giriş Seminerleri (1933), "31. Seminer"

BÖLÜM I
Pattie: Davetsiz Misafir

1976-1995 yıllan arasında Virginia Üniversitesi Blue Ridge Hastanesi'nin başhekimliğini yürüttüm. Üniversite yeni bir hastane yaptırdıktan sonra kapatılan bu hastane, Virginia Üniversitesinin kurucusu ve ABD'nin üçüncü başkanı olan Thomas Jefferson'ın ünlü evi Monticello yakınlarındaydı. Blue Ridge Hastanesi'nde Psikiyatri, Ortopedi bölümleriyle İç Hastalıklan ve Nöroloji bölümlerinin bazı kısımları yer alıyordu. Başhekim olarak atanınca artan idari görevlerim yüzünden psikanaliz uy- gulamalanmı kısıtlamak zorunda kalmıştım. Yalnızca, sürmekte olan psikanalitik eğitimlerinin bir parçası olarak, birkaç genç psi- kiyatristin analizini yapıyordum. Bir psikanalist olmanın koşulu kişisel analizden geçmektir. Blue Ridge Hastanesi'nin başhekimi olmadan önce, bu psikanalitik öyküler dizisinin ilk kitabı olan Kozmik Kahkaha'da öyküsünü anlattığım Jane gibi hastalarla çalışıyordum ve doğrusu ağır derecede gerilemiş bireylerle yaptığım yoğun psikanalitik çalışmalan şimdi özlüyordum.

Başhekim olarak, hasta görmüyorsam veya özel bir idari toplantıda değilsem hastanedeki ofisimin kapısını hep açık tutma alışkanlığı geliştirmiştim. Ofis kapımı açık tutmamın nedeni, doktorlardan tutun, bakım ve temizlik görevlilerine dek Blue Ridge Hastanesi'nde çalışan herkesin bana kolayca ulaşabilmesini sağlamaktı. Bir gün, masamda oturmuş bazı idari raporlan incelerken sıradışı bir şey oldu, 'işmanca, buruşuk bir gömlek ve yırtık bir kot giymiş genç bir kadın açık kapıdan içeri girdi. Kotu lekeli ve pisti. İlk önce, temizlik yapmak üzere işe alınmış yeni

bir hastane görevlisi olduğunu sandım. Yakınıma geldiğinde at gibi koktuğunu fark ettim. Kotundaki pisliğin de bir tür hayvan dışkısı olduğunu görebiliyordum. Yüzündeki saldırganca ifade olmasa sevimli biri sayılabilirdi. Saçları taranmamıştı ve güreşçi- lerinkine benzer erkeksi bir yürüyüşü vardı. Kollannı meydan okuyan bir güreşçi gibi kavuşturarak bana sordu: 'Dr. Volkan sen misin?' Evet dedim. 'Son ümidimin sen olduğunu söylediler. Senin hastan olmaya geldim' dedi. Küstah bir hali vardı. Bu haşin, bağımsız görünüşünün altında yardım isteyen korkmuş bir çocuk bulunduğunu sezdim. Çalışmamı böyle aniden bölmeyi göze almasında yüreğime dokunan bir yan vardı. Ayrıca bana ağır gerileme içindeki hastalarla çalıştığım zamanları anımsatmış- tı. Geriye dönüp baktığımda, hastam olmayı istediği anda benim içimde bu genç kadınla çalışma arzusu uyandığını anlıyorum. Ondan oturup benimle konuşmasını istedim.

Adının Pattie olduğunu söyledi. Yirmi bir yaşındaydı. On dört yaşındayken bir psikiyatristin ona şizofreni tanısı koyduğunu anlattı. Gittiği okulda o kadar çok sorun çıkarmıştı ki, özürlü çocuklar için özel bir okula gönderilmesi gerekmişti. Ailesi varlık- lıydı, bu sayede bu özel okula yıllarca devam edebilmişti. Aynı zamanda Pattie bayan bir psikologla haftada üç gün psikoterapi- ye başlamıştı. Psikoterapi yaklaşık dört yıl sürmüştü. Ne var ki Pattie'nin ruhsal durumu giderek kötüleşmiş ve 18 yaşındayken şizofreni tanısıyla özel bir akıl hastanesine yatırılmıştı. Bu hastanede iki yılı aşkın bir süre kalmış ve bu süre içinde yine haftada üç kez olmak üzere, bir bayan terapist tarafından psikoterapiye alınmıştı. Pattie ilk terapistinden sevecen bir ifadeyle söz ediyor, onun kendisine yardımcı olmaya çalıştığını ama eğitimi yetersiz olduğu için elinden fazla bir şey gelmediğini söylüyordu. İkinci terapistinden ise hiç hoşlanmamıştı. Pattie bana yüz yüze görüşmeleri sırasında bu ikinci terapistin onun anlattıklarını dinlerken gözlerini kapatıp nadiren konuştuğunu anlattı. Hastanede yattığı süre boyunca ona yalan söylemiş, tedavi ekibinden, kendisi

rahatsız bir adamla yaşadığı cinsel ilişkiyi, hastaneden çıkmak üzere olduğu sıralarda bu adamdan hamile kaldığını ve taburcu olur olmaz kürtaj yaptırdığını ondan gizlemeyi başarmıştı. Bütçeleri artık hastane masraflannı karşılayamaz olunca ailesi Pattie'yi hastaneden almaya karar vermişti ve böylece, Pattie'nin ikinci tedavisi de bir sonuca varmadan bitmişti.

Bu arada Pattie'nin anne babası büyük bir çiftlik satın almışlar ve bu çiftlikte at ve sığır yetiştirmeye başlamışlardı. Çiftlikteki büyük evin yanında, çiftlik işlerine ve atlara bakan genç bir adamla karısının yaşadığı küçük bir ev daha vardı. Anne baba bu çiftlik evinin de bulunduğu Virginia'da değil, komşu bir eyalette yaşıyorlardı. Çiftlikte ara sıra kalıyor ve babanın emekli olmasından sonra sürekli burada yaşamayı umuyorlardı. Pattie hastaneden çıktıktan sonra işte bu çiftliğe gelmişti; büyük evin belli odaları ona aynlmıştı, ancak en baştan buralann ona ait olmadığı söylenmiş, eve misafir geldiğinde odalan boşaltıp yakınlardaki bir otelde kalması tembihlenmişti. Belli ki Pattie'nin ailesinde uyandırdığı duygular utanç, öfke ve bıkkınlıktı, ve onun kaotik ve eksantrik yaşam tarzıyla kendi düzenli yaşam biçimlerini bozmasına izin vermemeye çalışıyorlardı. Aslında, tıpkı çiftlikteki diğer başıboş hayvanlardan biriymiş gibi algılandığını sezmiştim; o da bunu sezmiş olmalı ki nadiren evde uyuyor, genellikle kendini rahat hissettiği ve hayvanlarla konuşabildiği ahırda gecelemeyi yeğliyordu. Bu, onu ilk gördüğümde Pattie'nin kotunda neden hayvan dışkısı lekeleri olduğunu açıklıyordu. Evde uyuduğu ender durumlarda da yatakta yatmayı reddediyor, bir sedirin üzerinde köpeğiyle birlikte uyuyordu.

Bana geldiğinde bir yıldan uzun süredir, 'sürgün edildiği' bu çiftlikte kalmaktaydı. Vaktinin çoğunu uyuyarak veya olduğu yerde uyuklayarak geçiriyordu. Para bulduğunda uyuşturucu satın alıyor ve o akşam çiftliğin yakınlarında, otobanın üzerindeki bir bara giderek tek gecelik bir ilişki için rasgele seçtiği bir yabancıyı eve getiriyordu. Bu ilişkilerin hiçbirinde orgazma ulaşamamıştı.

Adamların çoğu mola verip bir kadeh atmak üzere bara uğramış kamyon şoförleriydi. Seks eylemi biter bitmez Pattie partnerini tehdit edici ve kötü biri olarak algılamaya başlıyor ve saldırganlaşıyordu. Bu gibi durumlarda sık sık kavga çıktığından söz ederken, gerçek bir fiziksel tehlike altında olduğunu da anladım, çünkü bu adamların çoğu tabanca veya bıçak taşıyan, kabadayı görünümlü kişilerdi. Tek gecelik partneri gider gitmez Pattie hemen atlann ve diğer hayvanların yanma, ahıra dönmeyi alışkanlık edinmişti.

Genelde, Pattie'de psişik sınırların varlığını görebiliyordum, kendisinin nerede bitip başkalannın nerede başladığını biliyordu. Ne var ki, kesin bir başlangıcı ve bitişi olsa da, bu sınırlar delik deşik gibi duruyordu. Uyuşturucuların etkisi altında olduğunda ve başkalarına yoğun gereksinim duyduğu anlarda başka insanlarla kaynaşma (füzyon) deneyimi yaşıyordu. Aslında adamı hiç tanımamasına karşın, bir kamyon şoförünü ilk başta 'iyi' bir kamyoncu olarak görüyordu. Onunla yaşadığı cinsel ilişki sırasında kendisini onunla kaynaşmış gibi hissediyordu. Kendi bedeninin nerede bitip onunkinin nerede başladığını kestiremiyordu. Ancak bu kaynaşma geçiciydi. Pattie kamyoncuyu aniden 'kötü' bir canavara dönüştürüveriyor ve kendisini ve bedenini kamyoncudan ve onun bedeninden ayırıyordu.

Tutarsız davranış örüntüleri ve bütünleşmemiş bir kendilik duygusuna işaret eden tezat kişilik özellikleri tanımlıyordu. Kendisinden genellikle 'kocaman kötü leke' şeklinde söz ediyordu. Bununla birlikte, görünüşüne özen gösterirse gerçek bir femme fatale olacağını söyleyecek kadar da kendini beğenmişti. Ama yine kötü giyinmeyi sürdürüyor, saçlarını taramıyor ve hiç makyaj yapmıyordu.

Yukarıda yazdıklanmı Pattie ile yaptığımız ilk konuşmada öğrendim. Aynı hafta içinde onunla iki defa daha yüz yüze görüştüm. Bu görüşmeler sırasında, Pattie'nin anne babasını sanki parçalardan oluşuyorlarmış gibi tanımladığını fark ettim. Terapist-

lerinden de tam, bütünlüklü kişilikler şeklinde söz etmekte zorlanıyordu. Özellikle hastanedeki ikinci terapistinden. Duygusal ve simgesel olarak yüksüz, yansız konularda gerçekliği sınama yetisi sağlam gözüküyordu. Ancak psişik veya fiziksel yakınlık ima eden herhangi bir durum ona büyük kaygı veriyor ve gerçeklik algısı bulanıyordu. Tehlikeyi yadsımak için bir tümgüçlülük duygusuna tutunuyordu; kendini bıçak ya da tabanca taşıyan, sarhoş bir adamla bulduğunda olup bitenleri görmezden gelmeyi seçiyordu. Tümgüçlülüğü tehdit edildiğinde tehlikeli dünyayı toptan yadsıma yoluna gidiyordu. Bu manevra, ayrıca günün büyük bölümünü uyuyarak geçirmesini de açıklar gibiydi.

Gerçek dünyası engellerle doluydu, bu durumu korumak için kendisi de elinden geleni yapıyordu.[1] Bir kadın olduğunu biliyordu ama erkek olma arzusu da yeterince güçlüydü. Bu açıdan bir zamanlar terapiye aldığım kadın 'sınırda (borderline)' transseksüellerden pek de farklı değildi.[2] Gerçekten de zaman zaman cinsiyet değiştirme ameliyatı olmayı düşünmüş ama bu olasılığı asla takıntı haline getirmemişti. Kadın transseksüelin çocukluğunda tipik olarak rahatsız, genellikle çökkün bir anne vardır. Bencil nedenlerle, anneyi çökkünlükten kurtarmayı arzulamış ve bir penis sahibi olma fantezisine abartılı biçimde tutunmuştur. Sanki, küçük kızın bir penisi olursa anneyi doyurabilecek, ona haz verebilecek, bu sayede iyi annelik yapmasını sağlayacak kadar onu mutlu edebilecektir. Ne var ki çökkün anne çocuğuna engellenme yaşattığından, küçük kızın fantezisindeki penis her zaman sevecen olmak yerine, saldırganlık türevleriyle kirletilmiştir. Aynca, bir penise sahip olmak çocuğu penisi olmayan çökkün anneden farklılaştırır; yani penis sahibi olmak kötü anneyle kaynaşmaya karşı bir savunmadır.

Ergenlikte, ödipal baba annesiyle yaşadığı sorunlu ilişkiden çekip kurtaramadığı kızını reddedince, kadın transseksüel saldırgan bir penise sahip olmayı hak ettiğini açıkça hissetmeye başlar. Pattie de ergenliğinde bir penise özlem duymuştu. Bunu seviş-

mek için değil, diğer insanlarla ilişkisinde mutlaka var olan tehlikelerden kendini korumak üzere bir saldırı aracı olarak istiyordu. On bir veya on iki yaşlanndayken, annesini yatağında mutfak bıçağıyla öldürme girişiminde bulunduğunu anlattı. Arzuladığı penis simgesel olarak mutfak bıçağı olmuştu.

Küçük bir kızken, annesinin vajinasını aybaşılı olduğu bir sırada görmüştü ve şimdi kendi vajinasının kirli ve çirkin olduğunu düşünüyordu. Penis sahibi olma arzusunun birincil olarak kendini anneden farklılaştırmak ve bu sayede onun tarafından yutulmaya karşı korumak işlevi gördüğünü düşündüm.[3] Kendisini kaşarlanmış bir hayat gazisi olarak gösterdiği sırada bile Pattie bana 'berbat' halde olduğunu bildiğini, sık sık kendini öldürmeyi düşündüğünü söyleyebilmişti.

Pattie'nin hastalığının genel özelliklerini anlayabilmem üç tanı seansı aldı. Tedavi yoluna birlikte çıkmaya karar vereceksek, elimde (ilk başta fazla ayrıntılı olmasa da) nereye gideceğimize dair bana fikir verecek bir harita bulunmasını istiyordum. Teknik olarak bu psikolojik haritaya 'formülasyon' diyoruz.

Burada onun psikolojik sorunlarının formülasyonunu yaparken, bu ilk üç saatte elde edemediğim bazı bilgilere de yer verdim; Pattie'nin öyküsü ve bunun ne anlama geldiği birlikte geçirdiğimiz yıllar içinde yavaş yavaş berraklaştı, ancak okura daha kapsamlı bir tablo çizmek için çok sonraları elde ettiğim bulguları da buraya ekledim.

Pattie varlıklı bir aileden geliyordu. Babası bir tekstil fabrikasının ortağıydı. Ev kadını olan annesi gönüllü çalışmalar yapıyor, toplumda 'sözü geçen' insanlar arasında, hareketli bir sosyal yaşam sürdürüyordu. En büyük çocuklan, Pattie'den beş yaş büyük bir kızdı; ikinci çocuk, Pattie'den dört yaş büyük bir oğlandı. Pattie iki buçuk yaşındayken aileye bir kız daha eklenmişti, Mary. Zaman içinde gelişmesi normale dönmesine karşın bu kızın çocukluğunda ortopedik sorunlan vardı ve yaşamının ilk yıllarında ortopedik bacak destekleri kullanması gerekmişti.

Pattie, Mary'nin sakatlığının annesinin kendilik değerini sarstığını ve kadının Pattie pahasına kendini Mary'e adadığını açıkça dile getiriyordu. Mary annesinden 'ayrılma-bireyleşme' zorluğu yaşamıştı.4 Çocuk Pattie bir kenara itilmiş ve normal bağımlılık gereksinimleriyle başa çıkmanın yolunu kendi başına bulmaya terk edilmişti. Pattie yaklaşık dört yaşına gelene dek emzikle avu- tulduğunu anımsıyordu. Ayrıca ikinci plana atılmış olmanın onda uyandırdığı haset ve öfkeyi de çok iyi anımsıyordu.

Bir gün annesi Pattie ile bir pazarlık yapmıştı; emzikten vazgeçerse ona oyuncak bir bebek alacaktı. Annesi pazarlığa uyarak Pattie'nin verdiği emziği makasla kesince çocuk çok şaşırmıştı; hem emziği hem de oyuncak bebeği alabileceğini sandığı için düş kırıklığına uğramıştı. Hâlâ küçük bir çocuk olduğu sırada dükkândan plastik bir biberon çalmış ve ona beslemesi için verilen sıçan yavrularını bir süre bununla emzirmeye uğraşmıştı. Simgesel olarak Pattie emziren bir anne-bebek ilişkisini yeniden yaratmıştı, ne var ki pek başanlı olamamıştı. Plastik biberon Pattie için yitirdiği emziğin yerine koyduğu büyüsel bir nesne haline gelmişti. Bunu asla yanından ayırmıyordu. Erişkin olarak çiftliğe taşındığınd

Emziği kesilip atıldıktan sonra tekrarlayıcı bir düş görmeye başlamıştı. Tedavisi sırasında, anlamı analiz edilene, daha da önemlisi kendisi düşteki sorunlarla başa çıkacak daha olgun ego işlevleri geliştirene kadar bu düş gelmeyi sürdürdü. Düşte ağzında plastik gibi bir sakız vardı, ama bunu çiğneyemiyordu; sakız dişlerine yapışıyor, ne yutabiliyor ne de tükürebiliyordu. Sonra da bunaltı içinde uyanıyordu. Bu düşte oral takılması (fiksasyon) temsil ediliyordu. Annesinin sevgisini (memesini) çok arzuluyor, ancak özlediği şeyin bozuk çıkması olasılığı onu dehşete düşürüyordu. Annesinin Mary ile olan aşın uğraşısı onu 'kötü' biri yapıyordu. Dahası, Pattie kendi saldırganlığını annesine yansıttığı için bu kötü anne temsili bir de tehlikeli havaya bürünüyordu.

Sürekli çiğnemesi Pattie'nin artık bir uydusu haline geldiği annesiyle olan ilişkisinde yaşadığı 'ne seninle ne sensiz' durumunu yansıtıyordu. Uyduluk durumu aynlma-bireyleşme zorluklarına uyum gösterememe sonucunda ortaya çıkar; bu durumdaki bir kişi tıpkı bir güvenin aleve doğru çekilmesi gibi, annenin temsiline doğru çekilir. Yakınlık (annenin temsiliyle kaynaşmaya doğru bir çekim) tehlike yaratır, buna karşın araya mesafe koyma (bireyleşme), söz konusu bireyin henüz hazırlıklı olmadığı bir yalnızlığı beraberinde getirir. Sonuçta, kişi yaşam boyu anne ya da onun temsili çevresinde dönüp durma lanetine uğrar.[5]

Pattie gibi hastalar erişkin olduklarında bile genellikle anne-babanın evine yakın yerlerde yaşarlar ve anneye (veya onun yerine geçmiş kişiye) yakın olmakla araya mesafe koymak arasında salınıp dururlar. Bu tuhaf çekim eylemine katılan iki taraf da gerçek dünyada bitimsiz bir aynlma-bireyleşme sürecine kısılıp kalmış gibidirler. Bu anlamda, gelişimsel savaşıma takılmış olan anne-çocuk İkilisi sürekli canlı tutulur (her gün yeniden etkinleştirilir), ama sonuç sıfırdır.

Çocukken Pattie'nin oyun arkadaşlannı ısırma huyu ve yine küçük yaşlardan itibaren 'pac-man' (bu elektronik oyunda hareketli bir ağız önüne her çıkanı yer) gibi imgelere olan aşırı ilgisi oral sadizminin (yani ağızla veya ağız simgesini kullanarak gerçekleştirilen saldırganlık, örneğin ısırmak) doğrudan bir dışavurumuydu. Bu, çocukluğunun daha ileri yaşlarında ortaya çıkan sa- distik itkilerle yoğunlaşacaktı. Sözgelimi, bana annesini öldürme girişiminde kullandığı bıçağın (fallik bir simge) 'dişleri' olduğunu üzerine basa basa söylemişti. Bununla kastettiği ağzı tırtıklı bir bıçak olsa gerek. Bu sözlerinde fallik ve oral saldırganlığın nasıl yoğunlaştığı görülebilir. (Bıçağın üzerindeki 'dişler' oral düzeydeki saldırganlığını temsil ederken simgesel olarak bıçağın kendisi, onun fantezisindeki tehlikeli penisti.)

Tanı görüşmelerinde Pattie'nin annesinin onu ihmal etmesine yol açan özürlü bir çocuğu olduğunu ilk öğrendiğimde Pattie'nin

psikopatolojik durumundan tek başına bu ihmalin sorumlu olup olamayacağını kendi kendime sormuştum. Görünürde emziğinin kesilmesi haricinde özgül örseleyici bir olay yok gibiydi, ama yavaş yavaş aileyi tümden zehirlemiş olan duygusal sorunları kavramaya başladım. Pattie bana, dışarıdan istikrarlı görünse de ailesinin içeride kaotik olduğunu söyleyip duruyordu. Zaman geçtikçe annenin kırılgan biri olduğunu ve kendi despot babası tarafından ikinci plana atılmış olduğunu öğrendim. Kadın erişkin olduktan sonra bile babasından hep korkmuştu.

Pattie annesinin bir seferde ancak bir çocuğa annelik yapabileceğini düşünüyordu. Seanslarımızın birinde İngilizlerin 'böl ve fethet' manevrasına ilişkin söylediğim bir sözün üzerine annesinden 'İngiliz İmparatorluğu' şeklinde söz etmeye başlamıştı. Annenin yaşadığı kardeş rekabeti kendi çocuklarına da yansımıştı ve anne, çocuklan arasındaki sadistik rekabeti denetlemek bir yana bununla yüzleşemiyordu bile. Çocuklarının hepsi sorunluydu. Pattie'nin benim hastam olmasından kısa süre önce bir avukatla evlenmiş olan en büyük kız annenin gözbebeğiydi ve onun bir hayli narsisistik olan yaşam görüşünü aynen benimsemişti. Pattie'yi horgörüyor ve ona zalimce davranıyordu. Tek erkek çocuk şişmanlıkla boğuşuyordu ve en küçük kız Mary'nin yaslandığı kişilerden ayrılmakla ilgili bunaltısı, tedavi görmesini gerektirecek kadar yoğundu.

Pattie'nin annesi yüzünden yaşadığı temel örselenme yalnızca annenin Mary ile aşın uğraşması ve Pattie'nin emziğini kesmesiyle ilgili değildi. Yavaş yavaş, annenin, çocuklarının rekabetle başa çıkmalarına yardımcı olamamanın yanı sıra belli ego işlevlerinin eksik olduğunu anladım. Bu eksiklik, duyguları denetim altına alamamasında, tezat öğeleri bütünleştirememesinde ve gerçekliği değerlendirmenin belli alanlarında kendini gösteriyordu. Pattie kendi tedavisi biraz ilerleyene dek bunu hiç fark etmemişti. Terapide uzun bir hazırlık döneminden sonra ani bir içgörü kazandı.

doğru güttüğü bir sırada annesini dışarlık giysilerini giymiş, ahı- nn kapısında dururken görmüştü. Kadın sanki onlann sığırları içeri sokma çabalannı engellediğinin hiç farkında değil gibiydi. Pattie ansızın bunun çocukluğunun bir özeti olduğunu kavrayı- vermişti. Yani annesi, Pattie'nin ruhsal büyümesinin ve gelişmesinin de önünü kesmişti. Annesi onun çabalannı takdir etmek bir yana bunlann ne anlama geldiklerini hiç bilememişti. Pattie de farkında olmadan bununla baş etmeye çalışmak zorunda kalmıştı.

Bir keresinde Pattie çiftlikte oturma odası penceresinin önündeki kurumuş ağacı kesmişti. Bu yüzden annesi onu hiddetle azarlamıştı, sözde torunlannın bu ağaca tırmandıklannı görmek istiyordu. Aslında ağacın ölü olduğunu biliyordu, ama sanki bunu hesaba katamıyordu. Artık Pattie annesinin davranışlarının her zaman mantıklı olmadığını görebiliyordu, oysa tedaviye başlamadan önce bunu asla kavrayamamıştı.

Annesinden umduğunu bulamayan çocuk Pattie, bebekliğinde ona sıcak bir ilgi göstermiş olan babasına dönmüştü. Ne var ki Pattie 8 yaşındayken baba gözünü diktiği politik konumu başkasına kaptırmıştı; Pattie onun haberi aldığı anı anımsıyordu, adam derin bir bunalıma girmişti. Bu bunalım, babanın çok sevdiği bir asker arkadaşının ölümüyle ortaya çıkan karmaşıklaşmış yası yeniden etkinleştirmiş ve adamın Pattie'ye karşı tutumu epey alaycı ve reddedici bir hal almıştı. Baba yaşamının geri kalanını çökkünlük içinde geçirmişti.

Babasının onu reddetmesi, Pattie'nin yeni tomurcuklanan kadınlığına ağır bir darbe vurmuştu; bir gece içinde 'kocaman kötü leke'ye dönüşüvermiş gibi duran küçük kız, ilk başta bir kadın öğretmenini ülküleştirerek kendilik değeri için başka bir destek bulmaya uğraşmış, iyi anne bulma olasılığına bir kez daha sarılmıştı. Ne var ki bu öğretmen hamile kalmış ve okuldan ayrılmıştı. Böylece Pattie kendi annesi gibi, ilgisini yeni bebeğe yönelten bir anne figürü tarafından bir kez daha reddedilmişti. Sanki tarih

tekerrür etmişti! Yeniden mağazalardan hırsızlık yapmaya başlayarak tepki vermişti. Babasının iş bağlantıları olan bir dükkândan ruj çalmaya kalkışması, bir anlamda dükkânı onu anında doyuracak yer olarak gördüğünü ortaya koyuyordu. Ben ruj ile plastik biberon arasında bir benzerlik olduğunu düşündüm, ama bu benzerlik Pattie'nin aklına gelmedi. Yeniden bir anne figürü tarafından reddedilmesi üzerine, ruj sürerek babasının ilgisini çekmeyi ve ona artık yetişkin bir kadın olduğunu göstermeyi ummuştu. Bir kez daha onun göz bebeği olma ümidine kapılmıştı. Ne var ki hırsızlık yaptığını fark eden dükkân sahibi onu alıkoymuş, annesini çağırmıştı. Anne, kızına çok öfkelenmiş ve yine bir gece içinde, Pattie'nin 'kocaman kötü leke' kendiliği iyice billurlaşmış- tı. Sekiz yaşından önce çekilmiş fotoğraflarım gördüğünde Pattie resimdeki kızı kendisi gibi hissetmiyordu. Ülküleştirdiği öğretmeni tarafından reddedilmiş olması onu yıkmıştı sanki; kendilik değerini korumak üzere bu son çabasının başarısız olması bardağı taşıran damla olmuştu. Kendilik duygusu paramparça olmuştu. İç dünyasını yeniden toparladığında, kişiliğinde bir değişiklik olmuştu.[6] Pattie için 'kocaman kötü leke' kimliği berraklaşmış, bu da kendini fotoğraftaki çocuktan farklı biri olarak görmesine yol açmıştı. İlginç biçimde, bu yeni berraklaşmış 'kötü' kendilik ümit dolu 'iyi' kendiliğini ortadan kaldırmamış, yalnızca askıya almıştı; hiç kendiliği olmamasındansa, gündelik bir 'kötü' kendiliğin yanında bölünmüş, gizli bir 'iyi' kendilik bulunması yeğdi. Korumaya çalıştığı 'kötü' kendiliği desteklemek için Pattie 'kötü olma oyunu' oynamaya başlamıştı. Paradoks biçimde bu, annesinin ilgisini çekmesinin ve Pattie'nin zihninde kötü olan sakat küçük kardeşiyle özdeşim kurmasının tek yoluydu. Oyunlar onu, kardeşlerine ait eşyalara özen gösterme şeklindeki örtük aile kurallannı ihlal etmeye; kaba saba, kötücül, erkeksi bir kimlik benimsemeye; ve yumuşak ve kadınsı baştan çıkarıcı yönlerini bölüp (splitting) gizlemeye yöneltmişti. Bir zamanlar, sekiz yaşma basmadan öncesinde Mary'ye şefkatli davranmasına karşın,

kısa sürede kendini onun tarafından reddedilmiş hissetmeye başlamış ve 'kocaman kötü leke' olma gerekçelerine, bu sözde reddi de eklemişti.

Sekiz yaşındayken gülmeyi unutmuştu. Bu yaşta oğlan olma istekleri başlamıştı, ama çok gerilerde bir yerde, babasını çökkünlüğünden kurtarma (ki bu fantezi daha önce annesiyle ilgili kurtarıcı fantezisiyle iç içe geçmiş, yoğunlaşmıştı) arzusunu ve günün birinde onun beğenisini ve sevgisini yeniden kazanacağı ümidini gizlice koruyordu. Artık, babasından beklentilerini, sürekli onunla girdiği ağız dalaşlarının arkasına gizliyordu. Babasıyla kavga ettiği sürece onun sevgisine duyduğu arzuyu gizleyebiliyordu; sanki kavga etmeyi keserlerse babası ona iyi davranacaktı, ama düş kırıklığına uğrama korkusuyla bunu sınamaktan korkuyor ve ters davranmayı sürdürüyordu. Bu şekilde, babası tarafından sevilme veya reddedilme olasılığını sallantıda bırakıyordu, tıpkı annesiyle olan yakınlık veya uzaklığını koruduğu gibi.

Çok sonralan, analizi sırasında, düşleri aracılığıyla, bardan topladığı kamyoncuların yalnızca çocukken onu avutan meme ucunu ve 'iyi' anneyi değil, aynı zamanda 'iyi' (kurtanlmış) babayı da temsil ettiklerini kavrayabildi. Bütün bu avutucular aniden işe yaramaz, hatta kabul edilemez kötü kişiler haline gelebiliyorlardı. Ergenliğe girdiğinde, başkalarına duyduğu güvensizlik ve saldırganlık için gerekçeler bulmakta uzmanlaşmıştı. Bölme, yadsıma, dışsallaştırma ve yansıtma[7] gibi ilkel düzenekler aracılığıyla hemencecik düşmancıl bir ortam yaratmayı beceriyordu. Doğruyu söylemek gerekirse, gerçek dünyada kendi içinde bulunduğu ortam (sözgelimi ablasından gördüğü davranışlar) bu patolojik beklentileriyle tutarlı olabilecek kadar düşmancıldı. Yaşıtlarıyla olgun ilişkiler kuramamış ve ergenliğinin ortalarından itibaren kütlesel bir kişilik dağılması sergilemiş, ve diğer kızlarla oğlanlardan yabancılaşma duyguları altında ezilmişti. Onun

Anne babası onu yazın bir binicilik kampına göndermişlerdi. Burada uygulanan ata binme disiplini onu çok aşıyordu. Büyük bir bunaltı hissetmiş ve insanlardan giderek daha çok uzaklaşmıştı. Atlarla konuşmaya ve rüzgârın getirdiği mesajları işitmeye başlamıştı. Bundan kısa süre sonra da bir psikologla ilk tedavisine başlamıştı.

Pattie iki terapistle altı yıllık tedaviden ve çiftlikte geçirdiği bir yıldan sonra bana gelmişti. Bana danışmayı ailesiyle tartışmıştı, ama sanırım odama dalmasını hızlandıran olay yavru bir kedinin 'kazara' öldürülmesiydi. Yavru kedinin ölümü onu büyük bir bunaltıya sokmuştu, tedavi ilerledikçe bunun bilinçdışı, küçük kız kardeşini öldürme fantezisinin gerçekleşmesi olduğunu fark ettim.[8]

Pattie'yi geleneksel psikanaliz adayı olarak görmüyordum. Klasik psikanaliz temelde nevrotik olup yüksek düzeyde kişilik örgütlenmesi veya yüksek düzeyde sınırda kişilik örgütlenmesi olan kişileri tedavi etmek üzere tasarlanmıştır. Bütün göstergeler onun aktarım psikozu sergileme olasılığının çok yüksek olduğuna işaret ediyordu. Bu yüzden, tedavisi sırasında analistle olan ilişkilerinde gerçekliği sınama yetisini ara sıra kaybedeceğini öngörüyordum. Kendine ve başkalanna tehlike yaratabilecek eyleme dökmeleri (acting-out) olabilirdi. Daha önce hastanede kaldığı sırada, ikinci terapisti büyük olasılıkla klasik psikanalitik bir yaklaşım benimsemiş ve Pattie'nin söylediklerini edilgin biçimde dinlemekle yetinmişti. Gerçekten de Pattie iki yıllık ortak çalışmalan sırasında bu ikinci terapistin ağzından kerpetenle laf alındığını söylüyordu. Bundan önce, bir psikologla sürdürdüğü dört yıllık destekleyici terapi sırasında Pattie'nin terapistine karşı olumlu duygularının işlenmesiyle, ve ailesinin de görüşleri alınarak tehlikeli etkinlikleri bir ölçüde denetim altına alınmıştı. Ne yazık ki bu çabalar yeterli olamamıştı.

Pattie, benim daha önce psikoza yatkın, sınırda hastalarda genellikle başanlı sonuçlar aldığım, sulandırılmamış bir psika-

nalitik terapi yaklaşımını denemeye hazır noktadaydı. Bu şansı kullanmazsak yaşamının tehlikede olacağını düşünüyordum. Bir kamyoncu tarafından bıçaklanabilir, bir at tarafından tepilebilir veya aşın dozda uyuşturucudan ölebilirdi. Ya da sürekli hastaneye yatıp çıkar, yaşamını büyük ölçüde başka birinin idare etmesi gerekebilirdi.

Pattie'ye onunla çalışacağımı ve onu haftada dört kez göreceğimi anlattım. Yaşadığı çiftlikle hastane arasındaki yüz millik mesafeyi bu kadar sık kat etmesinin sorun olup olmayacağını anlamaya çalıştım. Araba sürmekten yorulmadığını ve zaten benim çalıştığım şehre taşınmayı düşündüğünü söyledi. En son tanı görüşmesinde anne babasının benimle görüşmek istediklerini bildirdi. Çalışmamızın ikimiz arasında kalmasını yeğlediğimi söyledim. Babası tedavisinin yıllık masrafını öğrenmek istiyordu. Akademik toplantılar ve tatiller için ayırdığım iki ayı saymadan bir rakam çıkarttım. Akademik görevlerim yüzünden özel çalışan psikanalistler kadar vaktim olmadığını belirttim.

Pattie için ayrılmış bir fon vardı, ama hasta olduğu düşünüldüğü için gelirini babası idare ediyordu. Tedavi ücreti konusunda babasıyla bir ayarlama yapmasını ve bana getirdiği çekleri kendisinin imzalamasını önerdim. Virginia Üniversitesi Tıp Merkezi'n- deki ödeme sistemimizi açıkladım, ödemeyi kendisinin yapmasının tedavisi için sorumluluk aldığının bir göstergesi olduğunu vurguladım. (Sonralan kendisi de para kazanmaya başlayınca, babasına danışmadan bu sorumluluğu kendi omuzlanna alabildi.)

Ona, ilaç vermeyeceğimi ve çalışmamızın seanslar sırasında onun aklına gelen her şeyi ve yaşadığı bedensel duyumları bana söylemesinden oluşacağını anlattım. Aynca başladıktan kısa süre sonra divana geçeceğini umduğumu da söyledim. Divanı kullanmanın verimli olacağını ve onun beni göremememesinin uzun vadede zihninin daha serbest gezinmesine izin vermesini sağlayacağını belirttim. Aynca onun benimle ve tedaviyle ilgili fantezilerini paylaşmasını ve incelemesini de kolaylaştıracaktı.

Terapötik çalışma konusunda kaşarlanmış olan Pattie psikanalizde geleneksel olarak divan kullanıldığını biliyordu, ama kendisi hiç yatmamıştı. Serbest çağrışımlan ve bedensel duyumları aracılığıyla zihninin nasıl çalıştığını ve neden bu şekilde işlediğini anlamaya çalışacağımızı açıkladım; bu sayede zaman içinde yaşam tarzı, başka insanlarla olan ilişkileri ve en önemlisi kendisiyle olan ilişkisi açısından önündeki seçenekleri görebilecekti.

Terapiyle ilgili aktardığım kuralları anladı ve anne babasıyla buluşmayı reddettiğim için duyduğu hoşnutluğu dile getirdi. Onunla olan çalışmamı çok ciddiye aldığımı hissettiğini söyledi.

Pattie'nin tedavisi altı yıl yedi ay sürdü. Tedavinin son iki yılma dek haftada dört seans yaptık. İşindeki sorumluluklarının artmasıyla görüşme sayısını haftada üçe indirmek zorunda kaldık. İzleyen bölümlerde, yaptığımız ortak çalışmayı ve onun nasıl iyileştiğini anlatacağım.

BÖLÜM 2

Yaralı Bir 'Katil'

Tam görüşmelerinden kısa süre sonra çalışmamıza başladık. Pattie benim ofisime yakın bir daire tuttu, ama atlan, sığırları ve diğer hayvanları görmek için hafta sonları ve ara sıra hafta içi çiftliğe gidip geliyordu.

İlk başta bana öyküsünü daha ayrıntılı anlatmaya çabaladı, ama zihninin yalnızca divanla meşgul olduğunu görebiliyordum. Psikanalizin babası Sigmund Freud'un kadınlara karşı olduğu şeklinde bir algısı vardı ve benim de Freudcu biri olarak kadınlara, daha doğrusu ona karşı olacağımdan endişeleniyordu. Divanı kullanmakla ilgili bazı koşullar getirmeye çalıştı; sözgelimi penis haseti gibi konulan konuşmaktan kaçınmalıydım. Ona, terapötik yansızlığımı (nötralite) terk etmeksizin bir işbirliği geliştirmeyi hedefleyen bir yanıt verdim: Ondan, yararlı bulduğum her şeyi söyleyebilmem için bana özgürlük tanımasını istedim, ama söylediklerim içinde onun için bir anlam ifade etmeyenleri kabul etmek zorunda değildi. Tanı görüşmelerinin sonunda divanı nasıl kullanacağı üzerine zaten konuşmuştuk, ama o pazarlık yapmaya başlayınca ilk anlaşmamızı anımsatmaya da kalkışmadım.

Haftada dört kez uygulamaya başladığımız görüşme programının ikinci haftasında divana yatmasını istediğimde hiç itiraz etmedi. Bununla birlikte, divanımın kumaşındaki desenlerin ona açılmış ağızları anımsattığından yakındı, benim oral sadizmimi kullanarak onu ısırmam veya yemem olasılığının (onun kendilik temsilini kendimle kaynaştırmam ya da benimle göbek bağı ilişkisine girmesi anlamında) aklına geldiğini ve bundan dehşete

düştüğünü sezebiliyordum. Bunun, tedavide üzerinde uzun süre çalışılması gereken temel ikilemlerinden birinin ipuçlannı verdiğini fark ettim. Bu sözlerini yorumlamadım, ama yeni bir tedavi şeklinden duyduğu kaygılan ve bu kadar yakın bir çalışma ilişkisine girmekte duraksadığını fark ettiğimi onun da fark etmesini sağladım. Pattie'nin ilk iki terapistiyle divanı kullanmamış olduğunu da anımsatınm.

Divandaki ilk gününde, yanında bir gazoz şişesi getirmişti. Divana yatmadan önce koca bir yudum içti ve yarı dolu şişeyi divanın yanma yere koydu. Divanın gerisinde oturduğum yerden bu konuda tek laf etmedim, çünkü bunun bir emniyet sübobu olduğunu biliyordum, onu yiyip yutabilecek, kocaman açılmış bir ağza cesurca kendini bırakmak yerine, tutunabileceği bir dal olsun istiyordu. Eğer ben kötü annesi gibi isem ve sütüm de kötü ise, içeceği gazozu kendi denetimi altına alarak ağzına ne gireceğini de kendisi denetleyebilecekti. Bu korkusuna rağmen divana yatma cesareti gösterdiği için onu takdir ettiğimi belli etmekten kaçındım; ertesi gün yanında şişe yoktu.

Divandaki ilk saatleri boyunca Pattie anne babasından şikâyet etti, yabancılarla seks yapmak için duyduğu itkiye karşı nasıl direnemediğini açıkladı ve zor koşullar altında, anne babasından gizli yaptırmış olduğu kürtajın ayrıntılarını anlattı. Birkaç saat sonra, saçlan ağarmış bir adamla mutfakta olduğu bir düş aktardı. Bu adam belli ki beni simgeliyordu. Adamla birlikte, kan dolu bir tencere içinde spagetti ve çiğ kuşbaşı et gibi duran bir yemek pişiriyordu. Yemeği kepçeyle tabaklara koyduktan sonra Pattie bunlan masaya taşımaya koyulmuş ama yan yolda tabaklar elinden kayıp düşünce yerde kanlı bir bulamaç oluşmuştu. Adam ısrarla bunun onun pisliği olduğunu, temizleme sorumluğunun da onda olduğunu söylüyordu. Hiddete kapılmış, ve kendini engellenmiş hissederek bunaltı içinde uyanmıştı.

Terapötik sorgulamadan nasibini bolca almış biri olarak, kendiliğinden bu düşe çağrışımlar getirmeye başladı. Başka şeylerin

yanı sıra aldırmış olduğu bebekten de söz etti, düşündeki kan ve çiğ etin bu bebeği temsil ettiğini düşünüyordu, aynca çocukken annesinin âdet kanım görmüştü. Çağrışımları geçerli görünmekle birlikte, bunlarla ilgilendiğimi belli edersem yaptığımızın samanlıkta iğne aramaya dönüşeceğini hissettim. Tedavinin bu ilk saatleri boyunca benim asıl ilgilendiğim, analizandm divanda aklına gelen şeylerin daha derin anlamlan üzerine merakını uyandıran bir çalışma ilişkisi, terapötik bir işbirliği oluşturacak ortamı hazırlamaktı. Tedavinin bu kadar erken döneminde, yaptırdığı kürtajdan veya annesinin âdet kanamasından söz etmek bizi terapötik işbirliği kurmaktan uzaklaştırırdı. Bu yüzden, beni temsil eden ak saçlı bir adamdan söz ettikten sonra, başarıp başaramayacağını bilmeden, üstelik hiçbir yardım teklif etmeden ondan zor işler yapmasını beklediğimi düşündüyse öfkeye kapılmasının ve kendini engellenmiş hissetmesinin normal olduğunu ona söyledim.

Seanslara hırpani bir kılıkta geliyor ve kötü kokuyordu. Giysileri 'kocaman kötü leke' şeklindeki kendilik tanımına uyuyordu. Pantolonunda kan izleri vardı, bunu tampon alacak parası olmamasına bağlıyordu. Ara sıra gördüğü, bitli pireli bir kız arkadaşından söz etti, kendisinin de bitlenmiş olduğunu öne sürdü. Cildinin yağlı olduğundan yakınıyordu, oysa divanımı pisletmesi veya çamurlu botlarıyla halımda yürümesi umurunda bile değildi.

Tiksindirici fiziksel görünümünün, düşünde yerde oluşan pislikle ilişkili olduğunu ve bunu temizlemesine yardımcı olma teklifime olumlu yanıt verdiğini düşündüm, önce içini temizlemek istiyordu. Bu konuda hiçbir şey söylemedim ama bir çalışma ilişkisi kurulmasını destekleyeceğini düşündüğüm sözler söyledim. Bir gün kolunda derin bir kesikle geldi. Arabasını tamir etmeye çalışırken olmuştu. Yaranın etrafında hem taze hem de kurumuş kan vardı, asi bir tavırla kolunu bana doğru uzattığında, onu farklı şekillerde yaralar almış bir kız olarak gördüğümü söyledim, kendini hazır hissettiğinde psikolojik yaralannı bedensel olarak değil sözel olarak ortaya koyacağını ekledim. Bir hekim olarak

temizlenmemiş bir yaranın kolayca enfekte olacağım biliyordum, bu yüzden kolundaki yarayı temiz tutmayı ve baktırmayı düşünüp düşünmediğini sordum. Ona aynca, psikoterapötik çalışmamızı enfekte bir kol gibi bir engel olmaksızın sürdürsek daha iyi olmaz mı, diye sordum.

Ondan hiç beklemediğim sevecen, dostça bir gülümsemeyle yanıt verdi. Sonra sinirli bir kahkaha attı ve taşıdığı yaraların bir değil birçok savaştan kalma olduğunu söyledi. Bu konuşmamızdan sonra bana kafasında sürekli birbiriyle çatışan iki 'iç ses' duyduğunu söyledi. Bu seslerden ilki (ki bundan 'başbelası' şeklinde söz ediyordu) ona hemen her şey hakkında sert komutlar veriyordu. Örneğin, 'Çok uyudun! Hemen kalk!' diyordu. Diğer ses itiraz ediyordu, 'O rezili dinleme!' İlk ses kusursuz olmasını talep ederken İkincisi isyan ettiriyordu.[9] Görüşme odama fiziksel olarak 'kocaman kötü leke' görünümünde gelmesine karşın, direksiyon başına geçtiğinde film yıldızı olma düşleri kurduğunu daha tedavinin başlarında öğrenmiştim. Ne var ki, kendisine ait ülküleştirilmiş (idealize) bir imgeyi korumaya tahammül edemiyordu; bu tür fanteziler kurduktan sonra sık sık kendini fiziksel zarar göreceği konumlara sokuyordu. Bir keresinde bir arının onu sokmasına bile bile göz yummuştu. Benim gözüme bir yıldız gibi ihtişamlı görünürse, tıpkı bir babanın kızını sevmesi gibi onu seveceğim umudunu taşıdığını fark ettim. Ama tıpkı babası tarafından reddedildiği gibi, benim tarafımdan da reddedilmeyi beklediği için çabucak mazoşistik bir kimliğe bürünüyordu.[10]

Bence Pattie gibi bir hastayla hemen psikoseksüel konuların sorgulanması, berraklaştırılması ya da yorumlanmasına girişmek teknik bir hatadır; analist hastasını dinlerken düşüncelerinin gezinmesine izin verir, ben de burada Pattie'yi dinlerken aklıma gelen ama ona yorumlamaktan kaçındığım düşünceleri yazacağım. Bu yaklaşım, bir terapötik işbirliği geliştirmesine ve bir çalışma egosu oluşturmasına daha çok yardım etti.

Düşlerinde sık sık harabe haline gelmiş evler ve 'Biafralı çocuk' adını verdiği bir çocuk görüyordu. Pattie bu düşü gördüğü sıralarda, o yıl yağmur yağmadığı için müthiş bir kuraklığın kasıp kavurduğu, Afrika'daki bir bölge olan Biafra'da açlıktan bir deri bir kemiğe dönmüş çocuklann resimleri Amerikan gazetelerinde yayınlanıyor ve sık sık televizyonda gösteriliyordu. Düşteki Biafralı çocuk, psikolojik açlık içindeki çocuk Pattie'yi temsil ediyordu. Çocuk, elindeki tek araç olan oyuncak bir motosikletle tehlikeden kaçmaya çalışıyordu. Bunun, kendi elinde de kaçmak için uygun bir aracı olmayan Pattie'yi simgelediğini düşündüm.

Benim 'korku ve hayranlık uyandıran' biri olduğumu söylüyordu. Okul bitirme balosuna uygunsuz bir kıyafetle gittiği için insanların nasıl alay ettiklerini anlattıktan sonraki seansa çok tuhaf bir giysiyle geldi. Yorum yapmaktan kaçındım; onunla alay edip etmeyeceğimi görmek istemişti ve yapacağım herhangi bir açıklama, giysisinin komik olduğunu kabullenmek olacağından, onu incitecekti. Tedavinin bu evresinde bu tür açıklamalar konusunda oldukça tedbirliyimdir; tek tek her şeyin üzerinde durmak yerine genel tedavi planları geliştirmeye çalışınm.

İlk düşünü anlattıktan bir buçuk ay sonra Pattie bu düşe geri döndü. 'Düşümdeki kan fantezilerimle ilgiliydi,' dedi, çok miktarda kan dökerse, içindeki iblisin büyüsel biçimde kanıyla birlikte akıp gideceğini düşünüyordu. 'Artık, bütün bu pislikleri size, vermeyi ve bunları size temizletmeyi gerçekten istiyorum. Ben bunlardan kurtulmak istiyorum!' diye ekledi. Sonra haşin, erkeksi bir sesle 'Kirli çamaşırlannı dışan asma!' dedi. Ne demek istediğini sorduğumda, işittiğim sesin ona bir emir veren ilk iç sesi olduğunu söyledi. Sesin artık kendine mal ettiği içsel bir baba figüründen geldiğini biliyordu.

Benim onu rahatsız eden şeyleri uzaklaştınp, pisliğini temizlememin herhangi bir yolu olup olmadığını gözden geçirebileceğimizi, ancak duyduğu içsel sesler birbirine zıt düşünceler ifade ettiğine göre, değişiklik yapabilmek için birlikte çalışmamızın

zorunlu olduğunu söyledim. Yine bir işbirliğinin gerekliliğini ortaya koyan bir tarzda konuşmuştum.

Bir keresinde, Pattie divanda uyuyakaldı ve en az yanm saat horladı, ben de koltuğumda gevşedim ve seansın bitiminden önce onu uyandırmaya kalkışmadım. Ona, bir yandan uykusunda çıkardığı sesleri dinlerken, onun neden uyuyakaldığım ve bunun bana ne hissettirdiğini anlamaya çalıştığımı söyledim. Neden uyuduğunu bilmediğimi, ama benim divanımda uyuyabilecek kadar bana güvendiğini bilmenin beni rahatlattığını belirttim. Ertesi gün divanda yine uyuyakaldı, ama bu kez kısa sürdü ve on dakika sonra kendiliğinden uyandı. (Bundan sonra, bir kez analizinin çok daha ileriki bir evresinde, bir kez de daha sonra anlatacağım gibi, bitirme aşamasında uyuyakalması haricinde hiç uyumadı.) Bununla birlikte sık sık evde uyuyup kalıyor, benimle olan saatini ya kaçırıyor ya da çok geç geliyordu. Uykuyu farklı amaçlarla kullanır gibiydi. Divandaki uykusunu, zor bir günün ardından bir çocuğun uykuya dalmasına benzettim, savunma amacı taşıyordu ama aynı zamanda bana güvendiğinin bir kanıtıydı. Onun uyumasını izlerken anaç bir keyif duymuştum; aramızda derin bir psikolojik ilişki filizleniyordu.

Çalışmamız başladıktan yaklaşık üç ay sonra, onunla geçici olarak özdeşim kurduğum sıralarda onun birikmiş olan öfkesine karşı kendi bedensel tepkilerimin farkına vardım ve bu sayede, insanın içinde bu tür duygular barındırmasının nasıl bir şey olduğunu keşfettim. Bu farkındalık, çiftlikte çalışan ve tedavinin başından beri onun saldırganlığının hedefi olmuş olan genç bir adamla kurduğu ilişki bağlamında ortaya çıktı. Belli ki yüz yüze geldiklerinde Pattie ona yeterince iyi davranıyordu, ama divanda bana onun ne kadar kötü olduğunu, tembel, iğrenç bir serseri olduğunu anlatıyordu. Bazen Pattie'yi kusursuzluğa ulaşması için dürten haşin iç ses divandan, erkeksi bir sesle genç adama hitap ediyordu. Bu genç adamla karısının Pattie'nin sevmediği kardeşlerini temsil ettiğini anladım. Bu gözlemi kendime sakladım. Bazen

öfkesi kötücül bir hal alıyordu; bu çiftin onun kardeşlerini nasıl temsil ettiğine dair yorumları 'işitmeyeceğini' biliyordum. Dahası, ikimizin ilişkisi dışında gelişen bu 'aktanma' benim herhangi bir şekilde müdahale etmemi taraf tutmak olarak algılayacaktı.

Bir gün, çiftlikte işlerini doğru yapmadıklarını söylediği bu kan-kocaya öfkesini dile getiremediği için kendini son derece engellenmiş hissederek geldi. O birikmiş öfkesinden söz ederken birden midemin bulandığını hissettim. Midesini işaret edip genellikle duygularını orasında hissettiğini söylediğinde onunla geçici bir özdeşim kurmuş olduğumu kavradım. Bunun yanı sıra, Pattie'in öfkesinin hedefiyle, 'kurbanlarıyla' da özdeşim kurmuş olduğumu sanıyorum. Bana, kardeşlerine ve annesine denetlenemez biçimde saldırdığından söz etmişti. 'Bir kez onlara vurmaya başladığımda Allah yarattı demiyordum!' Ona bulantımdan hiç söz etmedim ve sessiz kaldım. Sanki benim 'korkumu' hissetmişçesine ekledi, 'Aile bireylerim, bazı sınıf arkadaşlarım ve sevgilimden [kapalı tutulduğu hastanede onu gebe bırakan hastane görevlisi] başka kimseye asla el kaldırmadım[1]. Dolaylı olarak bana onun öfkesinden korkmamamı söylüyordu. Bulantı hissim hemen geçmişti, ama onunla ve kurbanlarıyla kurduğum geçici özdeşim sayesinde saldırganlığının etkilerini bizzat yaşamıştım. Çiftlikte onu öfkelendiren kan kocayı nihayet kovdurttu, ama onların yerine gelenler de aynı akıbete uğradılar.

Midemin bulandığı günün ertesi günü, tehlikeli bir dünyaya karşı saldırgan yaklaşımında beni bir yandaş olarak algıladığını sezdim. Öbür insanları uzak tutmak ve gerekirse onları kurbanlaştırmak üzere ikimiz de 'kocaman kötü lekeler' olacaktık. Artık cinai fantezilerinden açık açık söz edebiliyordu. Aksanımdan Alman olduğumu anladığını söyledi. Ona etnik kökenimden hiç söz etmediğim için bunu yanlış algı olarak niteleyemezdim, ve ona doğrusunu söylemedim. 'Sapık bir dâhi' olan Hitler'le nasıl özdeşim kurduğunu tanımlamaya girişti. Hıristiyan bir anne babanın çocuğuydu ve Yahudi karşıtı olduklannı gösteren hiçbir veri

yoktu; Hitler'le ilgili bu sözleriyle Pattie kendi imgelerini Hitler'e dışsallaştırıyordu. Bana, hâlâ saldırganlığını denetim altına alamadığını söyledi, ama düşmanlannı dövmesine karşın Nazilerin aksine onlan öldürmüyordu. Ne ki annesine bıçakla saldırma öyküsünü anımsadığım için, öfkesini başkalarına zarar vermekten kaçınacak kadar denetleyebileceğine bir türlü güvenemiyordum.

Artık psikolojik çalışmamızın başladığını hissediyordum. Analizinin ilk ayları boyunca, Pattie sözleriyle ve her ikimizin bedensel tepkileriyle izleyenleri 'anlattı': Yaralı bir çocuktu ve birinin yaralarını iyileştirmesini istiyordu, bu kişi ben olacaksam onun saldırganlığına tahammül edebileceğime emin olmak istiyordu. Aynı zamanda, bana beni öldürmeyeceğine dair güvence veriyordu. Onun saldırgan kendiliğiyle ve kurbanlarının temsilleriyle geçici bir özdeşim yaşamıştım. Sonra, onun zihninde düşmanlarına karşı onunla birlik olan bir Nazi haline gelmiştim. Onun ruhsal dünyasının derinliklerine doğru yolculuğumuza

BÖLÜM 3

Pattie'nin Yaşamım Yönetmemenin Yolları

Bu bölümde ve bir sonrakinde Pattie'nin tedavisinin iki yıl üç aylık kısmını özetleyeceğim. Son derece kaotik bir dönemdi. Kendine biraz çeki düzen verebildiği saatlerde bile, iç dünyasından gelen çeşitli imgeleri bana dışsallaştırıyordu. Bana ilişkin çeşitli algılan vardı: Hitler'dim, paragözdüm, kadın düşmanı Freud'dum, 'hayranlık ve korku uyandıran' biriydim, ya da konuşabildiği tek insandım. Buna karşın, kendisine ilişkin 'kocaman kötü leke' imgesine tutunuyor, ahırda pislenmiş giysilerle gelmeye devam ediyordu. Nadiren kırmızı bir bluz ve kırmızı ayakkabılar giyip dudaklarına koyu kırmızı ruj sürerek femme fatale kılığında geliyordu. Bu kılıkta geldiğinde bir fahişeye benziyordu. Bazen ayan beyan baştan çıkancı olmayı deniyor, dekolte bluzlar, derin yırtmaçlı etekler giyiyordu. Bu çabalannı, büyüyüp cinselliğini açıkça sergilemeye başlamakla babasını kendinden uzaklaştırmış olmasının bir tekrarı olarak görüyordum. Bu bilinçdışı kendini teşhir etme çabaları kısa ömürlü oluyordu. Bir analizandın analistine çocukluk yaşantılarından kalma çeşitli fantezi veya gerçek imgeleri dışsallaştırması 'aktanmın' bir belirtisidir. Hastanın, çocukluk çatışmalarını bir anlamda kendi bakış açısıyla seanslara getirmesi işte bu tür düzenekler aracılığıyla olur. Pattie'nin durumunda, çeşitli aktarım belirtileri kısa sürede kayboluyordu. Beni 'iyi' bir nesne olarak görürken çabucak 'kötü' nesne olarak görmeye başlıyor, çok geçmeden bir kez daha onun gözünde 'iyi' oluyordum. Döngü böylece sürüp gidiyordu. Aktanm belirtileri,

üzerinde analitik çalışma yapabileceğimiz sürekliliği olan bir 'öykü'ye evrilmeye henüz uygun değildi.

İkimiz arasında herhangi bir fiziksel ayrılık olduğunda, örneğin hafta sonlarında veya ben bir konferansa gideceğim için bazı seansları iptal ettiğimde, eskisinden de büyük bir telaşla cinsel ilişkiye gireceği yabancılar aramaya koyuluyordu. Ara sıra onunla olan saatimizi iptal etmeme nasıl tepki verdiğini ona göstermeye çalıştım, ne var ki, sorunun mekanik işleyişini kavramasına karşın, aklıyla anladıklarını özümseyemiyordu. İptal ettiğim bir sonraki seanstan hemen sonra yine gidip bir kamyoncu buluyordu. Nihayet bu tek gecelik ilişkilerine bir son verdi, ama bu kez de zamanını duygusal olarak dengesiz genç adamlarla geçirmeye başladı. Onu gebe bırakmış olan adam ara sıra Pattie'yi ziyarete geliyordu; bu bir iki hafta boyunca sevişiyorlar ve sonra adam ortadan kayboluyordu. Bir keresinde adam Pattie'yi Amerika'nın kuzeyindeki bir eyalette bulunan evinin yakınlarındaki bir kumsala götürmüştü. Kendisinin yüzmeye alışık olduğu buz gibi sularda Pattie'nin de yüzmesini istemişti. Bu, Amerikan Sivil Savaşı- 'na sert ve iğneleyici imalardan oluşan bir ağız dalaşı başlatmıştı. Bilindiği gibi Amerikan Sivil Savaşı Kuzeyliler ve Güneyliler arasında olmuştu. Adam kendini Kuzeyli, Pattie'yi Güneyli olarak algılıyor ve sanki onunla savaşıyordu. Bir gün adam, Pattie'nin başını neredeyse boğuluncaya kadar suyun altında tutmuştu. Bu olaydan sonra, yeniden görüşmek istediğinde Pattie onu reddetmişti. Adam çok geçmeden başka biriyle evlenmişti.

Bir hastanın bu tür kaotik bir yaşam sürdüğünü gören bir analist, hastayı yönetmenin ve ona gündelik yaşamında şöyle veya böyle davranmasını söylemenin ya da öğütler vermenin gerekli olduğunu düşünebilir. Ne var ki ben Pattie'yle buna kalkışırsam asla sonunun gelmeyeceğini biliyordum. Onun için bir ebeveyn haline gelirdim ve böyle olunca da onunla bir intrapsişik çalışma yapma fırsatını kaybederdim. Bu yüzden hiçbir şekilde onun yaşam tarzını değiştirmeye kalkışmadım, yalnızca bu tür davranış-

lan seanslara gelmesini engellediğinde kaygılarımı dile getirdim, o kadar. Yani aramızda gelişmekte olan terapi sürecini korudum. Sözgelimi, aniden erkek arkadaşıyla bir geziye gitmek istediği için benimle olan seansını iptal etmesi gerektiğinden söz ettiğinde, ona doğruca, hiçbir şeyin benimle olan randevusuna uymasından daha önemli olamayacağını düşündüğümü söylüyordum. (Ve buna yürekten inanıyordum.)

Kaotik bir yaşam süren bir hastayla uğraşırken önemli olan, her aktanm belirtisinin anlamını 'yorumlamamaktır'. Yapılması gereken, analistin hastanın bir ilişkiden farklı türde bir ilişkiye kaymakla ve bir insana veya bir olaya dair tek tipte bir algıyı yeterince uzun süre korumakla ilgili kaygılarını anladığını ona sözlerle ifade etmesidir. Ayrıca analistin 'bağlantı kurucu yorumlar' olarak bilinen yorumları kullanması yerinde olacaktır. Pattie gibi şiddetli bir gerileme içinde olan ve ayn psikolojik imgeleri veya süreçleri bütünleştiremeyen hastalan, bir zaman sonra başlaması umulan rutin psikanalize hazırlamak için tedavinin ilk yıllarında bağlantı kurucu yorumlann kullanılması çok yararlıdır.[11] Bağlantı kurucu yorumlar, dış olayların nasıl içsel yanıtlar uyandırdık- lannı açıklarlar. Bir yandan da, Pattie gibi hastaların psikolojik süreçleri daha iyi kavramalarına yardım ederler. Analist, hastanın belli içsel süreçlerin nasıl ortaya çıktığını anlaması için bir model oluşturur. Sözgelimi, Pattie görüşme odamdaki bitkinin ölü yapraklarının benim kötü bir bakıcı olduğumu gösterdiğini, su ve besinleri esirgediğimi söylediğinde bitkiyle özdeşim yaptığını ve benim tarafımdan reddedilmekten korktuğunu anladım. Bu konuşmanın ertesi günü, ev arkadaşından yiyecek çaldığını anlattı. Bu kişiyi ilan yoluyla bulmuştu ve onunla, tehlikeli bir kardeşmiş gibi ilişki kuruyordu. Yiyecek hırsızlığını, benim odamdaki bitkiyi sulamayı ihmal etmemle ilgili sözleriyle bağlantılandırdım. Bitkinin onun muhtaç yönünü simgelediğini, ben onun bu yönüne ilgi göstermediğim için, ev arkadaşının yiyeceklerini almaya kendinde hak gördüğünü söyledim. Onun bu hareketini açıklar

ken çok dikkatli davrandım, hiçbir yasaklama getirmediğim gibi onda suçluluk uyandıracak hiçbir şey de söylemedim. Ona, süperego (yasaklamalar, hata bulmalar vs.) yönünden değil, ego yönünden (gerekçeleri açıklama, iki olayı bağlantılandırma vs.) yaklaşmaya çalışıyordum. Kendisi benzeri bir bağlantı kursa da, ben ona ev arkadaşından yiyecek çalmakla, annesinin Mary'yi doğurup ona kendini reddedilmiş hissettirdiği zamanlan yeniden yaşadığını söylemekten kaçındım. Psikogenetik meselelerle kurulan bağlantılar duygusal açıdan henüz sıcak değildi; bunları bilmek Pattie'nin şimdi ve burada bunları tekrarlamasına hiçbir şekilde engel olmuyordu. Sorunu çocukluğu hakkında bilgi sahibi olmamak değildi (zaten bastırma yetisi tam olarak işlev görmüyordu), o, geçmişi şimdiyle bütünleştirmekte zorlanıyordu. Psikogenetik konular sıcak olduğunda bile (örneğin bir çocukluk anısını yoğun duygularla anımsadığında), bu anıyı o sıradaki bir davranışıyla bağlantılandırmaya çalışmam onun tarafından eş- duyum gösterememin bir kanıtı olarak algılanıyordu. Bu tür durumlarda en iyisi, anladığımı belli eden sesler çıkartarak veya sessiz kalarak onun duygularının şiddetini soğuran bir tampon işlevi görmemdi.

Kaotik düşler anlatıyordu. Çoğunlukla, kapana kısılıp kalmaktan duyduğu paranoid korkuları ortaya koyan temalar ve düşük kendilik saygısı, beden imgesi ve sakat kız kardeşiyle özdeşimini temsil eden harabeler görüyordu. Düşleriyle bunlardaki gündüz tortuları (kişinin tanık olduğu bir dış olaya ilişkin algısını düşü başlatmak üzere devreye sokması) 12 arasında bağlantılar bulmak çok ilgimi çekiyordu, çünkü bunlar yapılan bağlantı kurucu yorumlara zemin oluşturabilir ve daha derin düzeylerde bulunacak psikolojik süreçlerden ve bağlantılardan korkmak yerine, bunları merak etmesi için hastayı hazırlayabilirler. Sözgelimi, bir ayın başında Pattie tedavi ücretini getirmeyi 'unuttu' ve o gece düşünde kuzeninin ve karısının bir akşam bir lokantaya gitmek için evden aynldıklannı, kendisinin de onlann çocuklarına göz kulak oldu

ğunu gördü. Kuzeni ve karısı eve geldiklerinde sarhoştular ve çocuklar hâlâ uyumamış, koşturup duruyorlardı. Kuzeni Pattie'ye biraz daha kalıp çocuklara bakmaya devam etmesini söylediğinde onu terslemişti, 'Ama daha paramı bile vermediniz!'

Bana ödeme yapmayı unutmasıyla düşte kuzeninin ona para vermeyi unutması arasındaki bağlantının üzerinde durdum. Bu tür bağlantılar olması fikri genellikle Pattie'nin çok hoşuna gidiyordu ve çok geçmeden kendisi de bazı bağlantılar keşfetmeye çabalar oldu. Böylece bir serbest çağrışım komedisi oynamak yerine (ilk yıllarda yaptığı serbest çağrışımlar, yani aklına ne gelirse söylemesi, Pattie'nin üzerinde durup anlamlarını merak edebileceği türden çağrışımlar değildi, bunlar daha çok yolunu kaybeden, bunaltı içindeki bir çocuğun sağa sola koşturmasını andırıyordu), gerçekten etkili biçimde serbest çağrışımlar yapabilmeye başladı. Örneğin, üç günlük bir toplantıdan geri döndüğümde bir akıl hastanesinden kaçmaya çabaladığı bir düş getirdi. Düşünde ona yardım etmeyi ve onu omuzlarında taşımayı öneren bir adamla karşılaşmıştı. Bacaklannı masaj yapar gibi adamın sırtına sürtmüş, adam da bundan hoşlanmıştı. Kaçmaya çalıştığı akıl hastanesinde cinayetler işlendiği için kaçmaya çalışmış, adamın yardımına muhtaç olmuştu, ama ansızın adamın bir sahtekâr olduğunu kavramıştı. Bu noktada bunaltı içinde uyanmıştı. Bana bu düşü anlattıktan sonra kendiliğinden düşündeki adamın ben olduğumu ve onu terk edip iki seansımızı iptal ettiğim için benim bir sahtekâr olduğumu düşündüğünü söyledi. Onu düş kırıklığına uğrattığımı dile getirdi. Düşün gizil içeriğini, örneğin düşte bana cinsel zevk vermesinin nedenini anlamaya kalkışmadı, ben de onu zorlamadım. Ama biraz sonra yine bağlantı kurucu bir yorum bildirmesi çok hoşuma gitti: Ofisime gelirken çiftlikten daha önce kovulan kan kocanın çiftliğe dönüp ona zarar verebilecekleri şeklinde bir fantezi kurmuştu, 'imdi bu fantezisini yokluğumdan duyduğu öfkeyle ve cezalandınlma beklentisiyle bağlantılandırabiliyordu.

BOLUM 4

Beyaz Bir Nergis Soğanı

Okurun da anımsayacağı gibi, Pattie ile, anne babasını görmeden çalışacağım konusunda anlaşmaya varmıştık. Ne var ki, onun saldırganlık itkilerini denetlemesinin ne kadar zor olduğunu bildiğimden, babasının Pattie'ye bir tüfek verdiğini ve bununla köstebekleri nasıl vuracağını öğrettiğini işitince beynimde alarm zilleri çaldı. Bir gece Pattie ile seks yapmak için çiftliğe gelen ve Pattie ile kavga eden bir kamyon şoförünü pekâlâ da vurabileceğini düşündüm ve bu duygumu anne-babasıyla paylaşıp paylaşmamakta kararsız kaldım. Bu konuda epey kafa yorduktan sonra bu duygumu kendime saklamaya karar verdim, müdahale etmeden tedavinin akışını izleyecektim.

Tüfeği aldıktan üç ay kadar sonra bir gün, çiftlikte bir atın ayağının sığır çitinin teline dolandığını görmüş ve kurtarmaya çalışmıştı. Atın kaçınılmaz olarak sakat kalacağını düşünmüş, ama ayağı yaralanmış bir atla kızkardeşi Mary arasında bilinçli bir bağlantı kurmamıştı. Atı kurtarma çabalan sonuç vermeyince, en mantıklısının onu vurmak olduğuna karar vermiş ve atı öldürmüştü. Bundan sonra kendini iyice dağıtmış, seks yapmak üzere o gece bardan iki yabancıyı evine götürmüştü. (Bana tedavi için gelişinin de bir kedi yavrusunu öldürmesinin ardından olduğunu anımsadım, o zaman da bunun kızkardeşini temsil ettiğini düşünmüştüm.)

Bu dağınık haline son vermesi için ona yardımcı olmak istiyordum; gerçekliği sınamasına ufak bir katkıda bulunmak üzere bir sonraki seansta Pattie'den ben onunla konuşurken divandan kal-

kıp oturmasını istedim. Atı vurmasının gerçekten gerekli olmuş olabileceğini baştan kabul ederek, sakat kalacağını düşündüğü atm, ona doğumuyla annesinin ilgisini kendisinden çalmış olan topal kızkardeşini anımsatmış olabileceğini söyledim. Biraz sakinleşirsek ve yavaşlarsak, onun atı vurmasının simgesel anlamını ' kavrayabilirdik. Yine biliyordum ki, önemli olan bu öldürmenin çocukluğundaki travmaları ile olan ilişkisinin yorumlanması değildi; elbette bunun da yardımı olabilirdi, ama esas önemlisi benim onun dağınıklığına karşı tutumum ve onun, iç dünyasındaki bu dağınıklığın nedenini benim bildiğimi sezmesiydi. Kendimi ona 'düştüğünde canının yanmasını engelleyecek yumuşak bir minder' olarak sunuyordum. Bundan sonra çalışmamıza yeni bir düzenleme getirdim, bir tür sınır koyarak, ona bu olayın anlamını çözebilene dek tüfeği ortadan kaldırmasını söyledim.

Bu yüz-yüze seans yaklaşık yanm saat sürdü. Kendini toplamasıyla ilgili söylediklerimi kavramış gibiydi, ve yeniden divana yattı. O gece, gelip geçici seks partnerlerinden biri ona bir köpek yavrusu vermişti, bunun atm yerine bir yedek olduğunu düşündüm, yavru onun bilinçdışı suçluluk duygularının hafiflemesine yardımcı olmuştu. Mary hayata geri dönmüştü! Anlattığı köpek yavrusuna ilgi göstermekle birlikte bunun anlamını yorumlamaya kalkışmadım, çünkü o anda bunu yapmak yarasının üzerindeki bandajı kaldırıp yerine hiçbir şey koymamaya benzerdi. (Bir yıl sonra, sakat kalmasına yol açacak bir kazaya uğrayan başka bir atı daha vurdu. Ama bu kez kendini dağıtmadı, ilk vurduğu atı ve benim bu konudaki yorumlarımı da anımsamadı, ama gerçekçi koşullarda atı vurmasının haklı olduğunu kanıtlamaya uğraştı.)

Mary'nin varlığıyla Pattie'nin kendini reddedilmiş hissetmesi ve bu kardeşe yönelik cinai duyguları seanslarının rutin bir temasıydı. Sözgelimi, birkaç günlüğüne bir yere gittiğimde, güvercin ayak (pes adductus- ayağın ve ayak parmaklarının içe dönük olduğu bir deformite ç.n.) kusurunun düzeltilmesi üzerine bir

kongreye gittiğim fantezisini kurmuştu. Mary'nin ayak parmakları da güvercin pençesini andırıyordu. Ben Mary'ye bakmak üzere onu reddeden anneydim. Onu terk ettiğim için çok kızgın olduğunu, ama öfkesini dışavuramadığım, çünkü bunu yaparsa benim veya kongredeki güvercin ayaklı hastanın öleceğini söyledi. Bu aktarım şekillerinin hiçbiri bir seanstan ötekine kalıcılık göstermediğinden, aktanmı terapötik olarak etkili tarzda yaşayamıyordu. Ben yorum yaptığımda bile bunlar vur-kaç oluyordu. Dahası, kendi kendine bugünkü ve geçmişteki bir davranış örün- tüsü arasında düşünsel bir bağlantı kurduğunda, kavradığı bu bağlantıyı özümseyemiyor veya kullanamıyordu, çünkü henüz gözlemleyen, bütünleştiren ve özümseyen ego işlevleri yeterli değildi.

Tedavinin bu evresinde, Pattie seanslara belli konular getirdikçe, tüfeği ortadan kaldırmasının yanında başka sınırlar da koydum. Sözgelimi, kendilik temsillerini bir gün 'tümden kötü', ertesi gün baştan çıkarıcı olarak bölmesinin etkileri gündeme geldi. Bana söylemeden, yoğun alkol kullanımı için bir terapistten randevu almıştı. Kendini aktif olarak bölmesinin yanında, aynı anda iki terapist edinerek beni de bölüyordu. İşte sözünü ettiğim sınırlardan birini burada koydum, odada dağınık tek bir kişi (Pattie) bulunmasının yeterli olduğunu, benim hastam olduğu sürece başka bir terapistle görüşmesinin kabul edilemez olduğunu belirttim. Bundan sonra terapistle olan randevusunu iptal etti, eskisinden de daha ciddi bir hale büründü ve kendiliklerinin birinden ötekine nasıl gidip geldiğiyle ilgili gözlemler yaptı. İyi bir kendiliğe sahip olmaktan kötü bir kendiliğe geçtiğinde büyük bir bunaltıya kapılıyordu. Ama bir kez 'kocaman kötü leke' (kötü kendiliği) halini aldığında bunaltısı tümden yok oluyordu. Bu bunaltının libido yüklü kendilik temsiliyle saldırganlık yüklü olan arasındaki bir yanşmadan kaynaklandığını fark ettim. Ona nesne ilişkilerindeki çatışmasını açıkladım (nefret edilen kendiliğiyle birmiş gibi algıladığı sevilen kendiliğini kaybetme korkusunu

gösterdim). Arada bir şey (gri) olmaktansa, toptan kötü (siyah) olmak ona daha kolay geliyordu. Ona sınır koymama yol açan diğer bir durum da, iki kez görüşme odasına uyuşturucular ve alkolün etkisinde gelmesiydi. Bu koşullar altında onunla çalışamayacağımı belirttim ve şimdi gidip ayıldığında gelmesini söyledim.

Pattie'nin analistinin koruyucu işlevleriyle özdeşim kurmak yoluyla saldırganlığım denetim altına alma çabası, oldukça uzun bir tatil dönüşü görüştüğümüz ilk seansta getirdiği bir düşte ilk olarak kendini gösterdi. Ayrılığa oldukça iyi tahammül etmişti. Beni başkalarında yaratmaya çalıştığını gözlemlemiş ve hiç kimsenin beni temsil etmediğini, benim onu ciddiye aldığımı, bu yüzden o zamana kadarki deneyimlerinde bir benzerim olmadığını fark etmişti. Düşünde bir liman görmüştü. Birkaç atla birlikte suyun içindeydi, bu büyük olasılıkla kendisinin ve kardeşlerinin rahim içindeki bazı yönlerini simgeliyordu.[13] Etraflarında, çit gibi çevreleyen ve onları köpek balıklarından koruyan bir mercan kayalığı vardı. Kayalıkta kapı gibi bir açıklık vardı ve burada teknelerin giriş çıkışını denetleyen ama kapıyı köpek balıklarına daima kapayan bir görevli duruyordu. Görevlinin beni, ve köpek balıklarınınsa Pattie'nin oral saldırganlığını simgelediğini anladık. Pattie'nin tedavinin ona sağladığı kucaklayıcı, sancı ortamı betimlediğini düşündüm. Yani, saldırganlığı denetim altına alınırsa, anne rahmini simgeleyen limanda yüzen kardeşler (atlar) öldürülmekten kurtulacaklardı.

Düşte, kapıyı koruyan adam birden yok olmuştu (tatil yüzünden benim yokluğumun yansıması olsa gerek). Pattie yüzmeye devam etmiş, ama ansızın kapıda duran adam olmayınca köpek balıklannm içeri girip onu ve atları yiyip yutabileceklerini kavramıştı. Kapıyı adamın yaptığı gibi kapatmaya çalışmıştı; adam yaparken kolay görünüyordu, ama onun için çok ağırdı. Nihayet çabalayıp kapıyı kapatabildiğinde kendini mutlu hissetmişti.

Tatilden sonra yeniden çalışmaya başladığımızda Pattie 10 kg vermişti ve daha kadınsı görünüyordu. Bununla birlikte paspal

giyinmeyi ve tek gecelik seks ilişkilerini sürdürüyordu. (Tedavi boyunca kilo alıp vermeyi sürdürdü, ama sonunda, tedaviyi bitirme aşamasında, vücudunun normal kilosunu korumaya başladı.) Artık kendini kaybetmişçesine davranmıyordu, ama cinsel temasla bulaşan bir hastalık yüzünden tedavi olması gerekmişti. Sanki ben onu korumamışım ve sanki saldırı altındaymış gibi davranıyordu. Düşünde bitlendiğini gördü ve yoğun olumsuz bir aktanm geliştirdi. Ona cinsel temasla bulaşan bir hastalık kapmış olmasının, beni onu umursamıyormuşum gibi algılamasına yol açtığını açıkladım.[14] Neyse ki, peş peşe seanslan paranoid duygularla geçirmek yerine kısa sürede yeniden benimle olan çalışmasına döndü. Bazen bana yakın görünüyordu, ama diğer zamanlarda benden korkuyordu. Kendini düşünde bir hayvan olarak görüyor, ya açlıktan ölüme bırakılıyor ya da sıçanlar tarafından kemiriliyordu. Bazen, olduğunu varsaydığı çocuklanmm öleceğinden korkuyordu. Beni hastaymışım gibi görüyor ve soruyordu, 'Bir sorununuz mü var?'

Saldırganlık dürtüsünün akışını görebilmesine yardımcı oldum. ilkel fantezilerinde çocukluğunu yeniden yaşıyordu, ama dürtü dışavurumunda ona sınır koyuyordum, çocukluk ortamında asla konmamış sınırlar. Ona zihninin nasıl çalıştığını açıklıyor ve gerçekliği sınamasını kolaylaştırıyordum, yeni işlevler geliştirmesi için bir katalizör olmuştum. Onun bakıcısı olmaktan ibaret değildim.

Tedaviye başladıktan iki yıl iki ay sonra Pattie unutulmaz bir düş gördü. Bunda, bir evde tutsaktı. Nazilerin SS subaylarına benzer, ama Pattie'nin bir dil sürçmesi ile SS yerine 'SM' (sadomazo- şizm) üniforması şeklinde tanımladığı kılıkta bir kadın onu bir masaya bağlamıştı. Pattie sırtüstü yatarken kadın onun bedenini ikiye ayırıyordu. Bu büyük olasılıkla onun bölünmüş kendilik temsilini simgeliyordu. Bir adam içeri giriyor, kadına kelepçe vuruyor ve alıp götürüyordu. Kadın çıkmadan önce Pattie'ye dönüyor, ve sanki onun canını yaktığına dair en ufak bir fikri yokmuş

gibi bakıyordu. 'Biliyorsun, yalnızca seni sevmek ve sana zevk vermek istedim' diyordu.

Bu düş Pattie'yi rahatsız etmişti. Bana kesin bir ifadeyle düşteki kadının annesi olduğunu söyledi. Düşte, tıpkı divanımda yatması gibi, bir masanın üzerinde sırtüstü yatıyor olması benim de aktarımda sadistik anne olduğumun bir göstergesiydi. Ama ben aynı zamanda anneye kelepçe vuran adamdım. Pattie'yi gerçekten şaşırtan şey, annesinin ona karşı davranışlarının asla kötücül planlann bir sonucu olmadığını ansızın kavramış olmasıydı. Bu içgörüsü, annesinin onu nasıl seveceğini ve doğru biçimde nasıl annelik yapacağını bilemediğine işaret ediyordu.

Bir sonraki seansımızda Pattie'nin saçının hoş bir modelde kesilmiş olduğuna dikkat ettim. Önceki seansımızdan sonra annesinin iyi niyetle onun saçını kesmeye yeltendiğini, ama bunun yalnızca saçını çekip başını acıtmasıyla sonuçlandığını anımsamıştı. Bu anısı onu kendi saçını kesmeye itmişti; simgesel olarak, annesinin eksik kalmış bir işlevini kendisi geliştirmişti. Canını yakmadan saçını kesmeyi başardıktan sonra Pattie kadınsı bir şapka almaya karar vermişti, bu yeni bir tipte bir kimlik örgütlenmesi arzuladığını gösteriyordu.

Birkaç gün sonra, artık seks yapmanın onun için uyuşturucu kullanmak gibi olduğunu anlamış olduğunu itiraf etti, bu bir tür bağımlılıktı. (Bu seanstan tedavisinin sonuna dek geçen süre içinde yalnızca iki yabancıyı evine götürdü; bu olaylan ve anlamlan- nı daha sonra anlatacağım.)

Tedavisi iki yıl dört ayını tamamlamıştı. Noel yaklaşıyordu ve bana Noel armağanı olarak beyaz bir nergis soğanı vermek istediğinden söz etti. Bunu ofisimde bir saksıya dikecek, sulayacak ve çiçek açtığını görecektim. Düşündeki SS kadına olan çağrışımlarıyla birleştirince, saldırgan anneyle sevecen anne imgelerini bir araya getirdiğini anladım.[15] Aynı zamanda kendi bölünmüş imgelerini de bütünleştirmeye ve bütünlüklü, çekirdek bir kendilik (nergis soğanı) temsili doğurmaya uğraşıyordu. Ayrıca, nergis

soğanının simgelediği bu bütünleşmiş kendilik çekirdeğinin temsilini, benim beslememi istiyordu. Bu soğanın İngilizce adı (narcissus) 'narsisiszm'i (özsevi) simgeler. Simgesel olarak benden, bu yeni bütünleşmiş kendilik temsiline olan sevgisini korumamı istiyordu.

Pattie gibi bir hasta, birbirine zıt bölünmüş imgeleri bir araya getirmeye başladığında, genellikle eski 'iyi' ve 'kötü' imgelerinin kaybolduğunu hisseder ve üzüntüye kapılır. Pattie bunu, "'imdi kendimi üzgün hissediyorum, ama üzüntünün sonu hiçlik değil' şeklinde dile getirmişti. Bu yeni duyguyu çocukluğundaki ümitsizlik ve çökkünlükle karşılaştırıyordu; 'iyi' olmakla 'kötü' olmak arasında dalgalandığı zamanlarda üzüntü duygusu ona yabancıydı.

Armağanını, beyaz nergisi kabul edeceğimi söylemedim, ama bunun anlamı önemli göründüğünden bu konuda konuşmaya onu yüreklendirdim. Bunu bana verme fikrinden vazgeçti ve tam bu sıralarda bir binayla ilgili bir düş anlattı. Harap bina, duvarları delik deşik olmasına karşın hâlâ ayakta duruyordu. Bu bina, Pat- tie'nin iç dünyasını ve sakat olan kız kardeşiyle özdeşimini temsil ediyordu. Önemli olan hâlâ ayakta durmasıydı, yani tamir edilebilirdi. Binanın içi büyüyüp serpilen bitkilerle doluydu. Düşten sonra bir sakinlik ve normallik duygusu yaşadığını söyledi.

Kendi içinde yeni yapıların oluşmaya başlamasına gönderme yaparak, 'Artık her şey sizin sorumluluğunuzda!' diye topu bana attı. Hâlâ birlikte çalışmamız gerektiğini, çünkü ne türde 'bina' inşa edileceğine karar verecek olan kişinin o olduğunu söyledim. Ona söylediklerime yanıt olarak birkaç seans sonra Pattie divanımda uyuyakaldı. Uyandığında, böyle bir zamanda uyuyakalmasının 'kocaman kötü lekeyi olduğu kadar femme fatale'i de öldürme arzusuyla bağlantılı olduğunu belirtti. Bir sonraki seansta uyuyakalmak yerine, divanda yatarken sırtının tamamen uyuştuğunu söyledi. Dokunma duyusunun kaybı divanımla (benimle) kaynaşmasına izin vermişti, bu sırada benim gözkapaklarım da

ağırlaşmış, yan uyur bir hal almıştım, bir tür göbek bağı (simbiyotik ilişki) kurmuştuk.

Açık ki, Pattie beni görmeye başladığında ağır bir gerilemişlik içindeydi. Ama o zamanki gerilemesi kaotikti. 'imdi ise terapötik olarak gerilediğini hissediyordum. Zaten gerilemiş bir durumda olduğundan, terapötik gerilemesi ona önemli nesneyle simbiyo- tik olduğu bir düzeye taşımıştı. Onu bu düzeyde karşılayabilmek için ben de gerilemiştim.[16] Onunla ve kendi terapötik gerilemelerimle rahattım. Analizinde bunun gerekli bir süreç olduğunu biliyordum. İkimiz de bu gerilemiş durumda bir süre kaldıktan sonra, ondan ileri doğru bir harekete başlamasını bekliyordum.

BÖLÜM 5
Analistin Biricik Bebeği

Günden güne divanımın bir havuza dönüştüğünü hissediyordu. Simgesel olarak benim rahmimde olma fantezisini yaşadığını (sanki rahmimin içindeymiş gibi davrandığını) gözlemliyordum. Suyun içinde olma duygusu o kadar güçlüydü ki, divanda yatarken kollarını ve bacaklarını sanki suyun üzerinde durur gibi açıyordu. Çoğunlukla sessizdi, uyur gibi olduğunda aniden sıçnyor ve kendisini sanki batıyormuş gibi hissettiğini söylüyordu; sıçrama onu yüzeye geri getiriyor ve yüzebiliyordu.

Ofisimin duvarlarında sıva altı kablolann yarattığı çizgileri kan damarlanna benzetti. Yalnız divan değil oda da gerçekten bir rahimdi! Hatta, benimle bir göbek bağı aracılığıyla bağlı olma duygusunu bile dile getirdi. Ben de onunla kaynaşma duygusunu yaşamayı sürdürüyordum. Bu ikimizde de bunaltı yaratmıyordu, ki bu kesinlikle tuhaf bir durumdu. İkimiz de oldukça rahattık. Bu durum iki hafta sürdü, daha sonralan daha az yoğun olmakla birlikte, hâlâ bende ikimizin birbirinin yerine geçebileceği duygusu yaratmayı sürdürdü. Ara sıra seans sırasında ben annesi tarafından terk edilmiş bebek Pattie haline geliyordum sanki; bu yapılanmada kendimi terk edilmiş ve yalnız hissediyordum, çünkü Pattie, ya divanda ses çıkarmadan yatıyor, ya da başka birinden, genellikle de yeni erkek arkadaşından büyük bir hayranlıkla söz ediyordu. (Psikanalizde buna analistin hasta ile 'geçici özdeşim' yapması denir. Bunu yapmak ve sonra da buna tahammül edebilmek için analistlerin kendileri de tedavi ve eğitim amaçlı bireysel analizden geçerler. Böylece kendi profesyonel kimlikleri güçlen

dikçe, seanslarda gerileyip, ilerlemenin hizmetinde hasta ile 'birleşmeyi' başanrlar).

Terapötik gerilemesinin başlamasından bir ay kadar sonra Pattie, bir zımba teli sökme aletinin sivri kenarının cildini deldiğini gördüğü bir düş getirdi. Bu böcek sokması gibiydi. Bu düşü anne babası dostlarıyla hafta sonu için çiftliğe gelip gittikten sonra görmüştü. Annesi, Pattie'nin halinden hâlâ utanç duyduğu için, ondan çiftlikte görünmemesini, otelde kalmasını istemişti. Kendini aşağılanmış hissetmekle birlikte Pattie annesinin istediğini yapmıştı. Düşünde onu sokanın ve 'derisinin altına geçenin' annesi olduğunu söyledi. Bir süre zımba sözcüğüyle oynadı, bu sözcük (staple) İngilizce'de bazen mahsul, yiyecek hammaddesi anlamında kullanılır. Beslenmek için annesine ihtiyacı vardı, ama annesi ona ancak canını yakarak (sokarak) gıda veriyordu. 'Staple' sözcüğü ayrıca ona, İngilizce'de ahır anlamına gelen 'stable' sözcüğünü anımsatıyordu. Bu da, eve girmesini yasaklayan ve onu ahırdaki bir hayvan konumuna sokan reddedilişi temsil ediyordu.

Bu düşü bana anlattıktan sonra Pattie yine bir yabancıyla yattığını bildirdi. Bu adamdan kasık biti bulaştığını düşünüyordu. (Düşlerde ve fantezilerde bit vs. gibi 'haşarat' kardeşleri simgeler. Pattie çocukken, annesinin kendini kız kardeşi Mary'ye adaması yüzünden düştüğü psikolojik duruma gönderme yapıyordu.) Bir sonraki seansta haşarat öyküsü başını almış yürümüştü, seanslarda neredeyse başka hiçbir şeyden söz etmiyordu, sanki bir kitaptan haşarat üzerine yazılmış bölümler okur gibiydi. Artık bitlerin vücudunun her tarafını sardığını düşünüyordu, divanda da kıpırdanıp duruyordu. Haşaratın, zımba teli sökücü düşü ile bir ilişkisi olduğunu düşündüm. Zaman geçtikçe, öyküsünün gerçek olabileceğini düşünmeye başladımsa da, müdahale etmemeye karar verdim, çünkü artık seanslara sanki yalnızca bana haşaratı anlatmaya, bu konuda ne yapacağını sormaya ve bunaltı ataklan geçirmeye gelir gibiydi. Bir hafta kadar sonra kendi isteğiyle bir dermatologa gitti ve haşarat olmadığı söylendi. Bu onu ikna et-

mek bir yana, ünlü dermatologun bir hiç olduğunu düşünmesine yol açtı, 'imdi, benim onun vücudunu muayene etmemi talep ediyordu, hatta bir keresinde eteğini bile kaldırdı, sanırım kasık kıllarını bit açısından incelememi istiyordu. Ona bunu yapmamasını söyledim, analisti olmayı sürdürmek istediğimi, ama cinsel organlarına bakarak uygulayabileceğimiz herhangi bir psikanali- tik teknik olmadığını anlattım. Bundan sonra bir daha eteğini kaldırmaya yeltenmedi.

Ona gerçekten bitlenip bitlenmediğini bilmediğimi, ama ona bulaşan 'haşaratın' bir şekilde derisinin altına geçmiş ve ona rahatsızlık veren bir şeyleri bana anlatmak arzusuyla ilgili olduğunu düşünmeye başladığımı söyledim.

Bundan kısa süre sonra bir gün divandan kalktıktan sonra bana bitlerini divanda bırakmış olduğunu bildirdi. Ertesi gün orada konuşmadan yatarken kaşınıp durdu. Onun gerisinde koltuğumda otururken benim de her tarafımın kaşındığını fark edince, ansızın trans haline geçmişçesine gerilemiş olduğumu kavradım. Bu beni, onun 'haşaratının' bir tür geçiş nesnesine evrilmiş olduğu gerçeğine uyandırdı. Geçiş nesneleri benimle/anneyle anne temsilleri arasında bir köprü oluşturuyordu. Haşarat, ciltlerimiz için bir buluşma zemini oluşturuyordu. İkimiz de aynı zamanda kaşınarak ciltlerimizi uyarıyor ve bir anlamda etrafımıza sınırlar koyarak kendi cildimizi ötekininkinden ayırıyorduk. Göbek bağımızı kaşınarak kesmeye çalışıyorduk.

Göbek bağı, simbiyoz gibi teknik terimler kullanmadan bunu Pattie'ye açıkladım. 'Psikolojik derilerden', ötekiyle bir bütün olmak, ötekinden ayrı olmak arzularından söz ettim. Bunun üzerine 'haşaratla ilgili sanrısını anında terk etti. Divanımı havuza çevirmiş olan ilk dramatik gerilemesinin üzerinden üç ay geçmişti. Artık Pattie ileri doğru hareket etmeye hazırdı. Terapötik gerilemesi insan işlevselliğinin çok erken bir düzeyine dek gittiğinden (ki bunu gelecek bölümde örnekleyeceğim) ilerlemesi de hâlâ geri sayılabilecek bir düzeye oldu. Yeniden, kendini ve etrafındaki

dünyayı 'iyi' ve 'kötü' şeklinde görmeye başladı. İlk bana gelişi bu işlevsellik düzeyindeydi. Kendini ve başkalarını 'beyaz' ve 'siyah' kamplarına ayırıyordu. Ama terapötik gerilemesi öncesinde kendini ve başkalannı bu şekilde bölmesi kaotikti. Terapötik gerilemesinden sonra bölmesi, normal bir çocuğun hayatın bu aşamasında bir sonraki gelişim düzeyine çıkmak ve bütünlüklü bir kendilik duygusunu berraklaştırmak için yaşadıklarına benziyordu.

'Derilerimiz' ayrıldıktan sonra, Pattie soğuk aldı ve bir seansa kâğıt mendiller ve grip ilaçlarıyla gelerek 'Sanırım ölüyorum' diye söze başladı. Bir önceki gece, doğumgününü gördüğü kısa bir düşü anlattı. Bunu, beyaz bir nergis soğanıyla temsil edilen yeni bir kişilik çekirdeği doğurabilmek için, eski parçalanmış kişiliğini öldürüyormuş gibi algıladığı şeklinde bir açıklama yaptım.

Ertesi gece gördüğü ilk düşte sürekli gaz çıkardığını anlattı, sonraki düşünde ise sağlam duvarları olan bir eşya deposunda olduğunu ve oradaki mobilyaların yerini değiştirdiğini gördü. Annesine ait bir masayı da görmüştü, gerçekte masa Pattie'nin ablasının odasındaydı. Bu düşte cesaretini toplayıp, peruk takmakta olan satıcı kadına mobilyalann onun olup olmadığını sormuştu. Plastikten yapılmış (kötü anne imgesi) gibi duran kadın Pattiye'ye masayı vermeyi reddetmişti, çünkü 'yüzünde kötü bir ifade vardı'. Bunun üzerine Pattie bir silah alıp doldurmuş, ama o anda büyük bir endişeyle uyanmıştı.

'imdi, iç dünyasındaki kötü anne temsilinden ayrılma üzerinde çalışmakta olduğunu ona açıkladım. Gaz çıkarmasının kötü kendiliğini ve kötü nesne temsillerini içinden çıkanp atma arzusunu temsil ettiğini, ve düşmancıl bir ifadeyle, kendine olan güvenini korumaya çalıştığını düşündüm. Ayrıca ondan gaz çıkararak, başkalarını rahatsız ederek kendini bir şeylerden korumakta olduğu fikrini değerlendirmesini istedim. Kendini ona masayı vermeyen anneden korumakta olduğunu söyledi. (Düşlerde görülen masa çok defa anneden gelen gıdayı [sevgiyi] temsil eder.

Aslında önemli olan Pattie'nin düşleriyle ilgili giderek artan merakı ve bunları psişik işlevselliğine daha fazla içgörü kazanmak üzere kullanma çabasıydı. Düşünde annesinden masayı alamamasının ardından kardeşlerine yönelik kıskançlığını açık açık inceleyebildi. Anne ve babasının onun gereksinimlerine hiç eş-duyum (empati) kuramadıklarını anlattı. Tedavisinin başlangıcından bu yana benim de ona eşduyum yapamayacağımı düşünmüştü ('kötü' anne aktarımı). Anne ve babası plastikten yapılmıştı, ama ben de tıpkı bir bilgisayar gibi davranmıştım. Artık benim bir makineden ibaret olmadığımı görebiliyordu: 'Siz eşduyum kuruyorsunuz!'

O gece düşünde, başka kadınların hasetinden büyük keyif alan güzel bir kadın olduğunu gördü. Bu düş onun muhtaç yanını yadsımak ve bölünmüş tümden'iyi ve ülküleştirilmiş yönüne tutunmak arzusunu dışavuruyordu. Yeniden doğmak istiyordu (bu onu muhteşem bir kadın yapacaktı). Çiftlikte bir kaplumbağa bulmuştu; hayvanın bir sorunu olduğunu düşünmüştü, bana kendisinin onu kurtarmış olduğunu söyledi. Bunun bir kozayı, onun tomurcuklanan yeni kendiliğini tutacak kabuğu simgelediğini düşündüm. Tedavisinin bu aşamasında hâlâ nesne ilişkilerindeki çatışmalarıyla uğraşıyordu, bu yüzden onunla konuşurken, yeni bir kendilik ve koruyucu bir kabuk istiyor olabileceğini belirttim. Kaplumbağa öldüğünde Pattie kendisinin de öleceğinden çok endişelendi ve yeterince C vitamini alabilmek için bol bol portakal yediğini anlattı.

Artık yabancılarla tek gecelik ilişkilere girmiyordu, ama bu kez de birden çok genç erkekle cinsel ilişki kurmaya başlamıştı. Bunlann bazılan çiftlikte çalışıyordu ve onlan uzaktan da olsa tanıyordu. Arada bir bu erkeklerin birinden 'düzenli erkek arkadaş' şeklinde söz ediyordu. Yattığı hastanede ilişkiye girdiği görevli artık evlenmiş ve başka bir yerde yaşıyor olmasına rağmen ara sıra onu ziyarete geliyordu. Bu adamı bırakmasını öğütlememek için kendimi tuttum, ama bu ilişkiyi bitirmek zorunda olduğundan

söz ettiğinde onaylayıcı sesler çıkardım ve artık kendini korumak istermiş gibi gözüktüğünü söyledim.

Bir gün cesur olmasına çalıştığı bir ifadeyle hamile olduğunu bildirdi. Bu işte kaşarlanmış biri gibi konuşuyordu ve bebeği aldırmak üzere planlar yapmaya başladı. Hamile kaldığını sandığı adamdan bunun için para istemek zorunda kalmıştı. Bu krizin atlatılması için ben hiç müdahalede bulunmadım, ama kürtajdan sonra yeniden çalışmaya başladığımızda olup bitenlerin anlamını araştırmaya başladım. Bebeğini kaybetmiş olmasına dair algılann-da farklı yoğunlaşmış öğeler vardı, ama o bunu kendini Mary'den kurtarma arzusuyla bağlantılandırdı. Bebek Mary'yi simgeler olmuştu. Bu kez bütün suçu dış dünyaya atmadı, kendisi de bu işteki sorumluluğunu kabullendi, hatta zaman zaman, gayet yerinde vicdan azabı kıvılcımları ve içe bakabilme yetisi bile sergiledi. Düşlerinde bir su kütlesi görüyordu, bunun annesini ve annesinin rahmini simgelediğini düşündüm. Bu suda tehlikeli sülükler ve kobralar vardı ve o sürekli bunların kafasına vuruyordu, bazen bunların kardeşlerini, özellikle Mary'yi simgelediğinin farkındaymış gibi görünüyordu. Aldırdığı bebekle ilgili gerçek bir yasın izi bile yoktu.

Düşlerinden birinde, o ve ablası içinde bir atm olduğu bir treyleri çekiyorlardı. Sonra treyler, bir tekneye dönüşmüştü. Teknede o ve anne-babası vardı ve bir aile toplantısına gidiyorlardı, ablasını kıyıda atla birlikte bırakmışlardı. Annesi ona dönüp sormuştu, Teki ablan ne olacak? Geri gidip onu ve atı da alsak mı acaba?' Pattie, 'Hayır! O kendine bakabilir" diye haykırmıştı.[17]

Bu düşü, ablasının yeni bebeğini ilk kez görmesinden hemen sonra getirdi. Anneleri bebeğe sevgi yağdırmıştı, ama bu arada ailede hiç kimse Pattie'nin yenice kürtaj yaptırmış olduğunu bilmiyordu. Bu düş, gebe kalarak ablasıyla yanşmaya girmiş olduğunu düşündürüyordu, onun rahminde annesiyle yalnız olmak istiyordu, ne ablası ne de bebeğini (at) istemiyordu. Artık atlann diğer anlamlarının yanında kardeşlerini de simgelediğini iyice anlama

ya başlamıştı, kardeşlerine yönelik saldırganlığıyla yüzleşmemek için çiftlikteki atlara o bakıyordu. Ama arada bir onlan yumruğu ile dövüyor ve karşılığında ışınlıyor veya tekme yiyordu. Henüz bacaklarından yaralandıkları için vurmuş olduğu ve Mary ile yakından ilişkili hale gelmiş iki atla ilgili vicdan azabı duymuyordu; fevri saldırganlıklarıyla ilgili vicdan azabı da yoktu.

Artık Pattie'nin işlevsel gözlemci bir egosu vardı ve benimle birlikte davranış örüntülerinin anlamlarını görebiliyordu. Daha da önemlisi, şimdiki etkinliklerinde çocukluğundan kalma bitmemiş meseleleri görebiliyordu. Artık bir çocukluk olayının yorumlanmasına kulak verebiliyordu; gözlemci egosu hasta bir bebek olarak Mary'ye yönelik duygularının yeniden harekete geçmesiyle baş edebiliyordu. Pattie bir gece 'düzenli erkek arkadaşının' karın ağrısından yakındığını ve süt de dahil olmak üzere özel bir şeyler yemek istediğini anlattı. İkisi yakınlardaki bir dükkâna gitmişler ve oradayken Pattie kendini geçici olarak çirkin ve kötü algılamıştı ' 'kocaman kötü leke' şeklindeki kendilik temsili geri gelmişti. Arkadaşının dairesine döndükten sonra, o gece onunla uyuyamayacağım hissetmişti. Bu fikir onu kaygılandırmış, onu bırakıp, tümden-iyi bir yabancı bulmak üzere bir bara gitmişti. Birini bulmuş, ama artık gözlem yapabilen egosu ona eski penis/ meme toplama örüntüsünü tekrarladığını söylemişti. Bundan sonra yabancıyı kötü bir adam olarak görmüş ve bardan çıkmıştı. Arabasıyla dairesine doğru giderken kendisinin benim çocuğum olduğu, benim biricik bebeğim olduğu fantezisini kurmuştu.

Bu olayın baskın anlamı, erkek arkadaşın hastalanarak ve süt isteyerek Pattie için kız kardeşi Mary haline gelmiş olmasıydı. Pattie, küçük bir kızken fiziksel sakatlığı olan ve onu annesinin sütünden mahrum bırakan Mary'ye haset duyuyor ve onu öldürmek istiyordu. Kendini çirkin ve kötü olarak algılamasının nedeni hâlâ içinde saldırganlık dürtüsü türevlerinin korunmasıydı. Onu (bebek kız kardeşini) öldürebileceği korkusuyla erkek arkadaşıyla yatamamıştı. Kendi kötü kendilik imgesini bardaki yabancıya

dışsallaştırmış ve daha sonra, benim çocuğum olma fantezisinde iyi bir kendilik imgesini ve iyi anne imgesini harekete geçirmişti. Ama benim biricik çocuğum olduğu fikri, hasta bebek kardeşinin asla doğmamış olması arzusunu simgeliyordu. Pattie'ye bunu yorumladım. Pattie gibi hastalar tedavinin bu aşamasında bu tür yorumlan kullanabilirler.

Benimle üç yıllık tedaviden sonra Pattie şunu söyledi, 'Artık biliyorum, gerçekten biliyorum. Doğru. Annemin temel bir kusuru vardı 'çocuklannın birbirlerine karşı sevecen ve paylaşımcı olmalanna tahammül edemiyordu. Kocası iş gezisine çıkınca ablam hemen eve annemin yanma geliyor. Çocuklann hiçbiri gerçekten evden aynlmadı, psikolojik olarak yani.'

Seansları daha sakin geçmeye başladı ve daha düzenli bir yaşam sürmek için çaba göstermeye başladı. Belgelerini düzene sokmak için dosyalar aldı, dairesini de temiz tutmaya çalışıyordu. Sonunda benim ofisime yakın bir apartmandaki dairesini boşalttı ve çiftliğe yerleşti, seanslarına gelirken uzun süre araba kullanıyordu. Atlardan uzak kalamamıştı. Yıkanmamış bulaşıkların yığıldığından ve hafta sonunu geçirmek üzere geldiklerinde anne- babasının çok kızdığından söz ediyordu, ama evi gerçekten bir domuz ağılma çevirip çevirmediğini öğrenememiştim.

Bir at eğiticisi olmayı denedi. Babası ona ayrılmış fondan para çekip bir at almasına izin verdi ve atı çiftlikte babasının hayvanlannın yanma yerleştirdi. At ona ait olmakla birlikte, bu konuda zıt, çelişik duygular taşıyordu, ona göre bu tıpkı annesinin Pat- tie'nin çocukluğunda onlara karşı zıt duygular sergilemesine benziyordu, her şeye rağmen ata özel ilgi gösteriyordu.

Düşlerinden birinde, tecavüze uğramamak için bir yetimhaneden kaçmaya çalışıyordu. Şimdi, kendini ödipal baba tarafından reddedilmiş (tecavüze uğramış) hissettiğinde aynlma-bireyleşme çabalarının nasıl engellenmiş olduğunu daha iyi anlayabiliyordum. Gerçekliği sınaması hâlâ bulanıktı ve bölme, yansıtma ve yadsıma düzenekleri hâlâ güçlüydü. İş bulma girişimleri hiçbir

sonuç vermemişti. Bununla birlikte, Pattie olumlu adımlar da attı: Seanslan artık kaotik değildi, benimle birlikte terapötik süreci gözlemliyor ve ilerlediğine dair kanıtlar sergiliyordu.

BÖLÜM 6

Tedavi Sürecinin Bir Dış Olayla Baltalanması

Pattie'nin analizi sürmekteyken, benden altı yaş büyük olan ablam Tomris hastalandı ve onunla uğraşmaya başladım. Dış olayların zihinsel temsilleri yalnızca hastanın değil, analistin de terapötik sürece katılımını etkileyebilir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden ABD'ye, Virginia'ya bizi ziyarete gelen ablam, cerrahın önerisiyle ufak bir ameliyat geçirmek üzere hastaneye gitmiş, ama bu sırada beyninde bir tümör olduğu saptanmıştı. Tümörün iyi huylu olduğu anlaşılmasına karşın çıkarılması riskli ve karmaşık bir işlemdi ve art arda birkaç ameliyat yapılması gerekiyordu. Tomris ameliyatlardan sonra haftalarca komada kaldı; beş ay kadar hayatta kalıp kalmayacağı, yaşarsa da ağır zihinsel sorunlan olup olmayacağı belli olmadı. Bitkisel hayata bile girebilirdi. Erkek kardeşi ve ABD'deki iki akrabasından biri olarak, onunla yakından ilgileniyordum, ama durumu öyle ümitsiz görünüyordu ki, bir noktada cenaze düzenlemelerini nasıl yapacağımızı bile konuştuk. Sürekli aklıma gençlik yıllarımdan kalma bir anı geliyordu. Ailemle birlikte babamın Kıbrıs'taki köyüne, önceki adı Çatoz olan Serdarlı'ya gitmiştik. Köy meydanında bir oyun sahneleniyordu, biz de oyunu sahneleyen adamın evinde kalacaktık. Oyunda bir tabancayla ateş ediliyordu. Tabancayı elime aldığımda, sahte olduğunu sandım ve eğlence olsun diye ablamın kafasına tutup tetiği çektim. Neyse ki ateş almadı, çünkü dehşet içinde silahın gerçek, hem de dolu olduğunu öğrenmiştim, 'imdi,

düşlerimi analiz ederken Tomris'in kafasına yapılan cerrahi müdahaleden suçluluk duyduğumun farkına vardım. Kendi psişem, Pattie'nin kardeşlerinin ölmesini istediği için duyduğu intra- psişik suçluluk öyküsünü andıran bir dram yaratmıştı. Onunkine bu kadar benzeyen bir deneyim geçirmiş olduğum için, onun getirdiği malzemeyi analiz ederken yansız ve yeterince mesafeli olmakta zorlandığımı fark ettim.

Tomris'in hastalığı sırasında Pattie'nin birkaç seansını iptal etmek zorunda kaldım. Dışandan huzursuzluğum belli olmuyordu ve analitik rolümü her zamanki gibi sürdürebileceğime emindim, bu yüzden kendi kişisel sorunlanmı Pattie'ye yüklememeye karar verdim. Ama o benim sıkıntımı sezdi. O zaman aldığım notlar, onun benim gerginliğime verdiği tepkileri fark etmemiş olduğumu açıkça ortaya koyuyor. Yalnızca kendi durumumu yadsımakla kalmıyor, hastamın beni anlama yetisini de yadsıyordum. Tıpkı annesinin, kafasının sürekli sakat çocuğu Mary ile meşgul olmasından küçük Pattie'nin rahatsız olduğunu bilmemesi gibi, ben de Pattie'nin ablamla ilgili yaşadığım kedere verdiği bilinçli ve bilinçdışı tepkileri fark etmemiştim. Bir keresinde, beni sıkıntımdan kurtarmak için bir kucak dolusu yabani çiçek getirip masamın üzerine bırakmıştı, tıpkı ne pahasına olursa olsun annesini kurtarmaya çabaladığı gibi. O sırada çiçeklere kafa yormamış, bunlan kadınsı bir jest olarak görmüştüm.

Geriye dönüp baktığımda, sıkıntımı fark ettiğini dile getirmesini sağlasaydım, ben de gergin olduğumu kabullenseydim ve onunla çalışmayı sürdüreceğim yolunda destekleyici sözler söy- leseydim, her ikimiz için de iyi olurdu diye düşünüyorum. Her durumda, tedavinin gidişi sırasında hasta veya analiste olağandışı bir şey olursa, en önemlisi bu olayı terapötik sürece getirmektir.

Bir süre sonra, artık Pattie'nin onu terk etmişim gibi hissettiğini görmemek için kör olmam lazımdı. Yetimhaneden kaçmaya çalıştığı bir düş daha gördü. Bu düşte kaçmayı başarmış, tecavüze uğramış ve yetimhaneye geri gönderilmişti. Düşünde çocuk

yıldız Shirley Temple'a benziyordu. Shirley Temple, kendine yeni anne-baba arayan, sevilmeyi isteyen ve tipik Shirley Temple karakterinin genellikle sonunda başardığı gibi mutlu olmayı arzulayan Pattie'yi temsil ediyordu. Pattie'nin bana gelmeden önce gittiği, seanslar sırasında uyuduğunu düşündüğü analiste ilişkin anıları canlanmıştı. Ben de o analist gibi, Pattie'yi anlayamıyordum.

Pattie aygırlarından birinin kör olduğunu fark ederek dehşete kapıldığı bir düş getirdi. Bu düşle ilgili değerli bir çağrışımı yoktu, o sırada kör atın beni temsil ediyor olabileceği aklıma gelmemişti. Diğer bir düşte, rengi oksijenle iyice açılmış (plastik) saçları olan ve sözde uzman eskrimci bir kadın gösteri yapıyordu, ama hareketleri hatalıydı. Pattie onun hatalannı düzeltmek istemiş, ama kendi kendine sormuştu 'Bu benim umurumda olmalı mı?' hemen sonra da uyanmıştı. Tuvalete gidip yatağına geri dönmüştü. Birkaç saat sonra yatağını ıslatmış halde uyanmış ve bu yaptığına son derece şaşırmıştı. Ertesi akşam yatağını yeniden ıslatmıştı. Tekrar gerilediğini biliyordum, ama bu gerileme ilerlemenin ve kişiliğinin yeniden örgütlenmesinin hizmetinde değildi. Terapö- tik gerilemesini önceki bölümde anlatmıştım, bitlenme ve kaşıntıyla ilgili sanrılarla bu gerilemeden çıkmıştı. Bu ikimizin birlikte, özellikle de benim gözlemlediğim bir görüngüydü. Ama şimdiki gerilemeye yoğun bir bunaltı eşlik ediyordu ve benim pek yardımım dokunamıyordu. Atlann onun için çeşitli insanlan ve çeşitli şeyleri temsil ettiğini anımsıyorum da, şimdi aktanmda pekâlâ da kör aygırın ben olmuş olabileceğimi anlıyorum. Düşteki kör aygır çok iyi bir hayvandı ama artık nereye gittiğini göremiyordu. Belki de hatalı hareketler yapan eskrimciydim. Ama o sıralarda bu tür anlamları görememiştim. Pattie'nin mesane kontrolünü kaybetmesi 18 yaşındayken geçirdiği kolit atağını anımsatmıştı. Yeniden kolite yakalanma korkusu beni de kaygılandırmıştı, ama ben kaygımı gizlemeye çalıştım.

Pattie ikinci kez mesane kontrolünü kaybettikten üç hafta sonra Tomris bir kriz daha geçirdi ve Pattie ile bir seansımı iptal etmek zorunda kaldım. Bir sonraki buluşmamızda ablam için duyduğum endişeyi fark ettiğini açıkça dile getirdi. Bu kez, ailemde birinin hasta olduğunu ve aklımın bununla meşgul olabileceğini itiraf ettim. İşlerin biraz daha iyiye gittiğini de ekledim, ki bu doğruydu ve yeniden onunla bütün aklımı vererek çalışabileceğimi ekledim. Başka ayrıntıya girmedim, o da sormadı.

Bir sonraki seansta Pattie iyi giyinmişti ve bunaltısı yoktu. Genç bir hanım görünümündeydi ve bana minnettar olduğundan söz etti. 'Sizi giderek daha çok bir insan olarak görüyorum. Artık bilgisayar Volkan değilsiniz.' Kendini erişkin gibi hissettiğini 'artık çaresiz' olmadığını dile getirdi, 'erişkin olmak ne iyi bir şey!'. Bir gece içinde iyi olmak için bu cesur girişimini çarpıcı bulmuştum. İyileşiyor gibi duruyordu, daha düşünceli biri olmuştu, bu benim de biraz gevşememi sağladı. Hasta, analistin terapisti haline geliyordu.[18]

Büyük olasılıkla, annesi Mary'nin sorunuyla uğraştığı sırada, Pattie ona yardımcı olma arzusuyla yine bu şekilde davranmıştı. Kendimi ona yakın hissettim, bu çabalarını takdir ediyordum. Bir yandan da, kızının yardım çabalarını anlamamış olduğunu düşündüğüm anneyle zihnimde yanşıyordum. Benim kederime verdiği karşılığı soğuk yorumlar yaparak önemsizleştirmek istemediğim için bu seans boyunca onun değerlendirmelerine ve kendini iyi hissettiğini belirten sözlerine 'hı hı, hı hı' gibi onayla- yıcı sesler çıkartarak yanıt verdim. Ne var ki, bir sonraki seansa yine oldukça iyi giyinmiş halde geldi ve bizim ilişkimizi tartışmak istedi. Çalışmamızın ilk yılında kısa süren bir fiziksel rahatsızlığı olduğunu ve benden ona bakmamı istediğini anımsamıştı. Fiziksel sorunlarıyla ilgilenilmesi gerektiğine katılmış, ama tedavisini üstlenmediğim gibi herhangi bir hekim de önermemiştim. 'imdi bunun neden olduğunu anladığını söyledi. Birini önermiş olsaydım, bana bağımlı kalacaktı. Benim sayemde sonunda kendi

kendine bakmayı öğrendiğini söyledi. 'Kendime bakmayı kendi kendime öğretmeye beni zorladınız.'

Son zamanlarda kişisel sorunlarımla uğraşıyor olmamın onu kendi kendine bakmaya zorlamakta bir rol oynamış olabileceği yanıtını verdim, aynca o sıralarda ne kadar terapötik olmuş olduğuma emin olmadığımı ve kendi sorunlanmın işimizi baltalıyor olabileceğini fark etmediğimi de ekledim. Onun kaygılannı ve yaşamı üzerinde denetim kazandığına dair belirtileri takdir ettiğimden de kısaca söz ettim. Bununla birlikte, onun görünürdeki 'iyilik halinin' çözülmemiş bazı meselelerin üstünü örtmesini ikimizin de istemeyeceğini belirttim. Bir kez daha kişisel krizimin atlatılmış olduğuna dair güvence verdim, ki bu doğruydu çünkü Tomris hastaneden çıkmıştı ve Virginia'daki evimizde yavaş yavaş iyileşmekteydi. Bu konuşmadan sonra çalışmamıza kaldığımız yerden devam ettik.

Ertesi gün Pattie çocuk olduğu ve bir sakızın ağzına yapıştığını gördüğü tekrarlayıcı düşü gördü. 'İyilik hali' geçmişti ve bana sorunlarını getirmeye yeniden başlamıştı. Bu düşle ilgili çağnşım-lan sırasında çocukluğunun ilk yıllarına dair daha çok aynntı öğrendim. Pattie tam diş çıkarmaktayken annesi hamile kalmıştı. Pattie 4 yaşma kadar emzik emmiş, annesinin bırakması karşılığında rüşvet olarak oyuncak bebek almasıyla emzikten vazgeçmişti. Yutulmaktan korktuğu, bu yüzden kendisinin de korkudan yemek yiyemediği karabasanlar anımsıyordu. Çocukken karaba- sanlanna doluşan yaratıklara 'ağız cana varlan' adını vermişti. İlk kez yatmadan önce divanımın üzerindeki desende de bunlardan birini görmüştü. Kendisi, bir süt dişini, kendiliğinden düşecek kadar gevşemeden 'sökmüştü'. Bunu, bir ucunu kapının koluna öbür ucunu dişine bağladığı eski ip numarasıyla yapmıştı. İşkence benzeri bu yöntemde biri gelip kapıyı aniden kapatmış ve diş sökülmüştü.

'imdi benim yardımımla, düşündeki sakızın sanki havada asılı bir durumda takılıp kalmayı simgelediğini anlayabiliyordu. An

neyle simbiyoz (göbek bağı ilişkisi -sakızı yutmak) durumunda kalmak kadar, ondan aynlmak (sakızı tükürmek) da tehlikeli olduğundan çiğneyip duruyordu.

Sağlığa giden yolda ilerlerken Pattie ergenliğinde denemediği bir şeyi denemek istedi. Genç kızların genellikle şarkıcılara tutulduklarını düşünüyordu. Yakınlardaki bir gece kulübünde Ken adında genç bir erkek şarkıcıyı izlemişti ve sık sık bu kulübe gidiyor, adama âşık olduğunu sanıyordu. Onun 'âşık' olmasının en azından kısmen terapiye karşı bir direnç olduğunu biliyordum. Son zamanlarda, benim onu reddettiğim yolundaki algısı yüzünden, yeni bir sevgi nesnesi bulmuştu. İlişkimizle ilgili pürüzleri gidermiş olduğumuzu sandığım halde, bilinçdışı olarak yer değiştirmiş aktarım sevgisini verebileceği bir figür anyor olabilirdi.

Ken onu fark ettiğinde Pattie buna çok şaşırdı. Adam boşanmıştı ve çok geçmeden sevgili oldular, ben de bir tür seyirciydim. Doğrudan bana aktarımıyla ilgili işittiklerim giderek azaldı. Yeni ilişkisinin olası direnç yönünü onunla birlikte araştırma çabalarım onda pek az tepki veya merak uyandırdı. İşin olumlu yanı, yalnızca tek bir erkekle ilişki kurmaya uğraşmasıydı. Anne babası adamı onaylamıyordu ama onlar evde olmadığında Ken Pattie'yle birlikte kalıyordu.

Ûdipal yaşta annesinden düş kırıklığına uğrayan küçük kız babasına doğru dönmüş ve ilk başta onun kendisini kabul ettiğini hissetmişti. Ne var ki, baba da bunalıma girmiş ve onu düş kırıklığına uğratmıştı. Onun anne temsili olarak benden uzaklaşıp, ödipal sevgi nesnesini temsil eden şarkıcıya yönelmesinin çocuklukta yaşadıklarının bir tekran olduğunu düşündüm. Uzun vadede Ken'le olan ilişkisi de bozulacaktı. Gerçekten de, ilişkileri bir yıl sürdü, ama sonra Ken'i tükettiğini ve onun korkunç bir hata olduğunu düşünmeye başlayan Pattie ilişkiyi bitirdi. Ona çok tutkun olduğu süre boyunca ben onun beni (anne temsilini) geride bırakmış ve yeni bir sevgi nesnesi bulmuş olduğunu düşündüm. Ûdipal baba aktanmı başka bir yerde yeniden canlandırılıyordu.

Genellikle bu tür bir gelişmeye müdahale etmekten kaçınırım ve sürecin kendi yolunu izlemesini beklerim, ve burada söz konusu direnci yorumlarım. Bilirim ki, önünde sonunda analistle hasta arasında da baba aktanmı söz konusu olacaktır, ki bunun üzerinde uygun analitik çalışma yürütülmelidir.

Ken'le yaşadığı aşk macerasına kendini kaptıran Pattie yaşamındaki önemli erkeklerden daha sık söz eder oldu. İlk başta kendi babasını değil, annesinin babasını merak ediyordu. Anne aktarımından biraz uzaklaştıktan sonra, annesinin annelikte neden bu kadar eksik kaldığını anlamaya çalışmaya başlamıştı.

Annesinin babasının Dallas, Texas'ta yaşayan oldukça eksantrik bir milyoner olduğunu yeni öğreniyordum. Doksan beş yaş civarındaki adam romatizmalıydı, tekerlekli sandalyeye bağlıydı ve bakımını bir hemşire yürütüyordu.

Pattie, hepsi yanında olduğunda annesinin çocuklanyla neden başa çıkamadığını merak ediyordu. Annesi güçlü bir kardeş rekabeti yaşamıştı, ablası babasının gözbebeğiydi. Bu abla üç kez evlenip boşanmıştı, 'çünkü hiç kimse dedemin yerini tutamıyordu.' Babası, Pattie'nin annesine bebekmiş gibi davranıyordu, bu yüzden kızın tek dayanağı annesiydi. Ne var ki, bu anneanne Pattie 12 yaşındayken ölmüştü. Pattie annesinin bundan sonra değiştiğini ve 'anneannem gibi oldu'ğunu anımsıyordu. Eskisinden daha çok kendine güvenir olmuş, annesinin mücevherlerini takmaya başlamıştı. Ama dedesi hâlâ Pattie'nin annesinin kendine güvenini sarsabiliyor ve onu ağlatabiliyordu. Kadının toplumda beğenilen görünümünün ardında bazı zayıflıklar gizliydi; görünen yüzü etkileyiciydi, ama içinde doğru olmayan bir şeyler vardı. Pattie annesinin kişiliğinin '-miş gibi' bir niteliği olduğunu kavramaya başlamıştı. Annesi ve erkek kardeşiyle Dallas'a dedesini ziyarete gitme planlan yapmaya başladı. Dedesini görmekten çok, onunla annesi arasındaki etkileşimi gözlemlemek istediğini fark ettim. İki seansını iptal ederek Dallas'a uçtu ve döndüğünde büyük bir heyecanla gözlemlerini aktardı.

Bu ziyaret, onun 'ikinci kez bakma' çabasını temsil ediyordu. Psikanalizde veya psikanalitik psikoterapideki bazı hastalar, eski günlükleri ve aileye ait belgeleri incelemek ve yaşamın erken dönemlerinde onlar için önemli olmuş fiziksel ortamlara ve insanlara geri dönmek için büyük bir arzu duyarlar.[19]

Pattie Dallas'ta artık zayıf yaşlı bir adam olsa da, babasının yanmdayken annesinin hâlâ sinirli olduğunu gözlemlemişti. Annesinin kendi babasıyla olan çatışmalarının onun (Pattie'nin) dedesini tanımasını engellediği duygusuna kapılmıştı. Bu ziyarette, Pattie yaşlı adamla kendini rahat hissetmiş ve bundan çok mutlu olmuştu. Hatta, onlarla birlikte Dallas'a gelmiş olan erkek kardeşinin yanında bile rahattı. Yaşlı adam gerçekten de eksantrik biri olmasına karşın, Pattie onun kültürlü, öncü ve yenilikçi ruhunu görebilmişti. Güzel bir silah koleksiyonu vardı ve sevdiği kızının, Pattie'nin teyzesinin çocuklarına bunlardan vermişti. Pattie ve erkek kardeşi yaşlı adamın ricası üzerine saatlerce silahlan temizlemişler ve bunun karşılığında o da onlara birer tane silah vermişti. Pattie bu armağanın kökleriyle arada yeniden bağ kurulmasını sağladığını düşünüyordu. Geçmişinden gurur duymayı ona aşılamadığı için annesine kızgındı.

Okur, Pattie'nin bir zamanlar erkek olmayı arzuladığını ve bir penis sahibi olma ümidini öldürür korkusuyla penis hasedinden söz edilmesini yasakladığını anımsıyordun Sanki erkek bir güreşçiymiş gibi ortalıkta dolaşıyor ve babasının verdiği tüfekle atlan vuruyordu. Bir fallik simge olan tüfeği saldırganca kullanıyordu. Yine önemli bir erkek figür olan dedesinin verdiği silaha tepkisi ise oldukça farklıydı: Bu değerli silahı çok beğenmişti ve hemen göz önünden kaldırmıştı (yani bastırmıştı). Arzuladığı bir fallusa sahip olmak ona doyum vermişti ve artık gelişim basamağında çıkmaya başlayabilir, bir kız olarak çiçek açabilirdi. Dallas yolculuğundan kısa süre sonraki birkaç seansa kırmızı bir kazak, başında bere ve kısa bir etekle, Apaçi dansçılara benzer halde geldi. Dedesinin düzeyinde bir kadın olarak görünme girişimi bir

karikatürden ibaretti. Uzakta olduğu sırada yaşadıklarını ayrıntılı biçimde anlattıktan sonra yakında 24 yaşına basacağını ve kendini 'müthiş sıradan' hissettiğini söyledi. Kendilik değerini yükseltme ve kendinde bir 'kuşaksal devamlılık' bulma[20] çabasına müdahalede bulunacak tek laf etmedim ve bu sürecin gelişmesini bekledim.

Yolculuğundan sonra getirdiği ilk düşte kendini Amerika'ya ilk yerleşenlerin evlerindekilere benzer, toprak zeminli ilkel bir mutfakta bulmuştu. Bu kuşkusuz dedesini öncü olarak algılamasını simgeliyordu. 'Mutfak hoştu,' dedi, '200 yıllıkmış gibi görünmesine karşın.' Ne var ki mutfakta derbeder, kılıksız insanlar olduğunu ve yiyecek hiçbir şey bulunmadığını söyledi.

Dallas'tan iyi izlenimlerle gelmesine karşın Pattie dedesinin evinde sorunlar yaşandığını da akimdan çıkaramıyordu. Sonradan adamın bu ziyaret sırasında çok hasta olduğunu ve Dallas'a gidene dek Pattie'nin dedesini, ona hiçbir şey vermeyen bir eksantrik olarak algılamış olduğunu öğrendim. 'Bu yolculuk bir sınavdı,' dedi. 'Artık her şeye farklı bir gözle bakıyorum". Son üç yılda annesi tarafından çekilmiş olan bütün fotoğraflarını topladı ve hepsinde de suratının asık olduğunu gözlemledi.

Bundan sonra kendi babasının geçmişine döndü, onun depresyona yatkınlığının nedenlerini araştırmaya başladı. Adam yirmili yaşlarındayken hem babasını hem de en iyi dostunu kaybetmişti.

Pattie dedesinden ona verdiği silahı sevip sevmediğini soran bir mektup alınca çok heyecanlanmıştı. Silahın olası cinsel sembolizminin farkında olmasına karşın, ailenin başı tarafından tanınmış olmak onun için önemliydi ve ona bir ait olma duygusu vermişti. Düşünde dedesiyle yalnız yolculuk yapıyor ve onun tarafından yetiştirilerek 'sofistike' biri oluyordu. Bu düşe getirdiği çağrışımlarda aktanm anlamlarından söz etti, yani bende 'sofisti-kelik' buluyordu. 'Çevreme bakıyorum ve benden yaşlı insanlan

izliyorum. Hiçbir şey bilmiyorlar! Ama ben psikanalizden geçiyorum. Kendi içimde neler olduğunu keşfediyorum.'

Bundan sonra aniden ölümle aşın uğraşmaya başladı. Özellikle atlarının öleceğinden korkuyordu. Ona atların birçok şeyi simgelediğini ve geride bırakmak istediği kendiliğini de temsil ediyor olabileceklerini söyledim. Atları kaybetme korkusunun kendini özgürleştirme çabasını yansıtıyor olabileceğini öne sürdüm; belki de eski kendiliğinin ölmesini istiyordu, böylece daha yüksek bir özerklik ve bağımsızlık düzeyine ulaşabilecekti. Söylediklerimi anlamış olmalı ki ölümle olan aşın uğraşısı ortadan kalktı.

BÖLÜM 7
Büyümeyi Öğrenmek

Okurun anımsayacağı gibi, Pattie çarpıcı bir terapötik gerileme yaşamıştı. 'Bitlerle' ilgili bir sannya aklını takmış ve bu, aktarımdaki simgesel anne olan benden intrapsişik olarak aynlmasım sağlamıştı. İkimiz de ciltlerimizi kaşıyarak bedenlerimizin sınırını çizmiş ve onları birbirinden ayırmıştık. Bireyleşme çabasını daha da ilerletmek istediği için bitlenme sannsı geri dönmüştü. El bileklerinin kaşındığını bildirdi. Belirtileri, daha önce bitlendiğine inandığı seferki kadar dramatik değildi. Kendiliğinden, daha önce bitleri nasıl kuruntu yaptığını anımsadı. Bir dermatologa göründü ve onun bitlenmediği yolunda güvence vermesinden birkaç gün sonra bu sanrısı yok oldu.

Bitlerle ilgili bu yeni kuruntusundan söz ederken, ergenlikte sivilceli olduğunu anımsadı ve çözülmemiş ergenlik sorunlarının 'ziyaret ediyor' olabileceğini öne sürdü. 12 yaşındayken bir oğlan onu çalılıkların arkasına çekmiş ve onu cinsel ilişkiye ikna etmeye çalışmıştı. 'O zaman hayır diyebilmiştim,' dedi ve bu olayın onu nasıl üzdüğünü ve kendini, özellikle de cildini ne kadar kirli hissettirdiğini anımsadı. Bu aklına bir çocukluk fantezisini getirdi, cilt temasıyla gebe kalabileceğini hayal etmişti. O halde, bu kez ölümle olan aşırı uğraşısının ardından gelen 'bitler' ve kaşıntı kuruntusu, hâlâ ayrılma-bireyleşme ve beden sınırlarının belirlenmesi hizmetinde olmasına karşın, yoğunlaşmış ama daha yüksek düzeyde bir anlam içeriyordu -çocukluktaki cinsel fanteziler ve bunlara karşı savunmalarla ilgili bir anlam.

Cesaretini toplayarak anne babası da oradayken Ken'i çiftliğe davet etti. Kirli olmadığını onlara kanıtlamak istiyordu! Anne babası Ken'le sevgili olduklarını bildikleri halde bu gerçeği göz ardı etmeyi yeğlediler, ama Pattie'ye genç bir kadının namusunun ne kadar önemli olduğu yolunda söylev vermekten de geri durmadılar. Bir uzlaşmaya varılmıştı: Ken evde kalabilirdi, ama çift ayn odalarda yatacaktı.

Bir sonraki seansta, 'erişkinlik tek bir âşığının olması ve artık sıradan seks yapmamak anlamına geliyor' dedi. Kısa süre önce bir toplantıda, öylesine seks yaptığı ve ondan para çalmış olan bir adamı görmüştü, 'imdi adını bile anımsayamadığını söylüyordu.

12 yaşındayken, diğer gençlerle birlikte bir panayıra, ardından da bir partiye gitmişti ve çok eğlendiği için eve zamanında dönmemişti. Bu gecenin şerefine ruj sürmüştü. Babası partinin yapıldığı eve gelmiş, kendisiyle birlikte eve dönmesinde ısrar etmiş ve arkadaşlarının yanında onu aşağılamıştı. Rujunu görünce ona 'sürtük' diye bağırmıştı. Pattie ağlayarak ondan özür dilemesini istemiş, adam onu ne kadar derinden incittiğini hiç anlamadan, isteksizce özür dilemişti. 'O günden beri asla ağlamadım' dedi.

Kısa süre sonra seanslardan birine yine Apaçi dansçısı kılığında geldi, daha çok bir fahişeyi andırıyordu. Babası gibi tepki verip vermeyeceğimi görmek için beni sınıyordu. Bu konuda bir şey söylememeye karar verdim ve o divanda yatarken ben de divanın arkasındaki iskemlemde sessizce oturdum. Ertesi gün geldiğinde üzerinde düzgün bir kılık vardı. Onun sınavını geçmiş olduğumu, artık beni sınamasına gerek kalmadığını, çünkü babası ona 'sürtük' diye bağırdığında kendini nasıl aşağılanmış hissettiğini benim anladığımı biliyordu.

Üç yıl üç aydır birlikte çalışıyorduk ve Pattie'nin seansları ve bu seanslara getirdikleri artık daha derli topluydu. Çocukluğuna ve ergenliğine ait daha fazla olay getiriyordu, ama hâlâ ortada 'sıcak', sürekliliği olan nevrotik yüzeyde bir aktarım öyküsü yoktu.

Elbette, benimle sanki çocukluğundaki annesi veya babasıymışım gibi ilişki kuruyordu; ancak bu tür göndermeler henüz günler, haftalar hatta aylar boyunca bir seanstan diğerine süreklilik gösteren bir öyküye evrilmiyordu. Oysa uzun vadede etkili biçimde çözülmeleri için bu süreklilik şarttı. Pattie gibi bir hasta tedavi sırasında daha organize bir hale gelirse, rutin nevrotik bireyler gibi davranmaya başlar ve analistle olan aktarım ilişkisi artık öykünün bir parçası olur. Buna 'aktarım nevrozu' diyoruz. Aktanm nevrozu aracılığıyla, hasta bir anlamda daha yüksek düzey çocukluk meselelerini (ödipal meseleler gibi) analistin odasına getirir ve analistle birlikte bunlan inceleyerek çocuklukta atılmış olan psişik temeline yeniden şekil verir. Pattie'nin Apaçi dansçı gibi giyinmesi ve bunun anlamını kavraması, sanki bir aktanm nevrozu karikatürüydü; 'vur-kaç' tipinde bir aktanm nevrozu.

Pattie gibi hastaları nevrotik aktarım meselelerine odaklanmaları için kışkırtmaktan kaçınırım. Bu tür bir kışkırtma olursa aktarım meseleleri genellikle dirençlere dönüşme eğilimindedir ve yorumlan ve sonunda çözümleri hatalı olabilir. Analist klasik analitik konumunu korumalı ve aktarım nevrozunun doğal olarak evrilmesini beklemelidir.

Pattie, 'Burada büyümeyi öğreniyorum,' dediğinde içimden ona hak verdim. Analizi boyunca, onun arzularının hiçbirine doyum sunmadım, ama bunlan yorumlar, netleştirmeler ve bazen de önerilerle araştırdım ve inceledim. İşbirliğimizi aktif olarak korudum ve karşılıklı merakımızı canlı tuttum, öykülerinde adı geçen insanlardan herhangi birinin tarafını tutmamaya özen gösterdim. Onunla konuşurken, o sık sık isim söylese de ben nadiren bu isimleri kullandım. Yorumlarım ve netleştirmelerim onun algıları, beklentileri ve bilinçdışı arzulanyla ilgiliydi. Bir anlamda oyunun karakterleri üzerine değil, Pattie'yi onlan 'yaratmaya' iten nedenler üzerine odaklanmıştım.

Döneli iki ay geçmesine karşın Dallas ziyaretinden söz etmeyi sürdürüyor, dedesinin ona saygı duymasının kendilik değerini

nasıl artırdığını anlatıyordu. Ken'in bir bere takmaya başladığını söyledi, Pattie düşünde onun 'düzmece bir Fransız aksanıy- la' konuştuğunu görmüştü. O bile yeni bulduğu 'kültürlülüğü' kapmıştı. Artık onu tümden 'kötü' görmeye başlamış ve ondan serseri diye söz eder olmuştu. Benimle geçirdiği saatler boyunca Ken'in kötü yaradılışını yerden yere vuruyor, ama seanstan çıkıp kaldığı yerden onunla olan hayatına devam ediyordu. Bir sonraki seansta yine elli dakika boyunca onu eleştiriyordu. Sonra, ansızın Ken 'tümden iyi' oluveriyordu, sanki önceki gün onu 'hırslı, ağzı bozuk biri, o kadar' diye anlatan o değilmiş gibi. Bunun ardından, çiftlikten ve atlardan ayrılıp Kaliforniya'da Ken'le yeni bir yaşama başlamaktan söz ediyordu.

Ken'le o sıradaki ilişkisiyle tedavisinin ilk yıllarında annesiyle olan ilişkisi arasındaki benzerlikleri onunla tartıştım. Annesinin imgesini bölmek onu erkek arkadaşının imgesini de bölmeye yöneltmişti. Annesinin yörüngesinden uzaklaşmak ve erkeklerle başarılı ilişkiler kurmak üzere gösterdiği çabalara dair gözlemlerimi ona açıkladım. Erkekler (babası) tarafından reddedilme korkusu yüzünden diken üstündeydi ve hâlâ erkeklerle olan ilişkisine annesiyle olan ilişkisinin modelini taşıyordu. Benimle tedaviye ilk başladığı sıralarda nasıl annesinin uydusuymuş gibi davranmakta olduğunu ve son aylarda seanslarında hep nasıl Ken'in yörüngesinde dönüp durduğunu anlattığını ona gösterdim.[21] Pattie'ye, bir süredir kendini pervane, önceleri annesini ve şimdi de Ken'i ateş olarak görmekte olduğunu söyledim. Beni can kulağıyla dinledi ve belirtileri açısından gösterdiği bütün ilerlemelere karşın, bir kez daha havada asılı olma durumuna takılmış olduğunu anladığını söyledi. Terapötik çalışmamızda ilerlememizi istiyordu.

O gece bir yokuşa park edilmiş bir arabanın içinde olduğu bir düş gördü. Arabayı geri vitese takmış ve el frenini çekmişti. Ama araba geri kaymaya başlamıştı. Birine çarpmaktan korkmuş ve bunaltı içinde uyanmıştı. Bu düşü onun uyduluk durumuyla ilgili söylediklerimle bağdaştırdım ve havada asılı olma durumundan

kurtulmak için terapötik olarak gerilemeyi istediğini ve bu gerilemenin ardından tedavisinde daha yüksek bir düzlüğe ulaşmayı arzuladığını öne sürdüm. Ne var ki, bir şey, büyük olasılıkla da saldırganlık korkusu (birine çarpmak veya birini öldürmek) onu ketliyordu. Yanıt olarak pervanenin ateşe gitmesini de aynı derecede tehlikeli algıladığını söyledi.

Bu seanstan sonra Pattie hep beraber Noel'i kutlamak üzere ailesinin yanma gitti. Ocağın ilk haftasında döndüğünde, kendini kardeşleri tarafından yalnız bırakılmış, reddedilmiş ve aşağılanmış hissettiğini belirtti. Bir kez daha annesinin çocuklarındaki kardeş rekabetiyle nasıl başa çıkamadığını ve onu diğerlerinin, özellikle de ablasının sadizminden nasıl koruyamadığını gözlemlemişti.

Bundan sonra kendine ergenliğinin ilk yıllanndaki düşünce ve duygulannı yeniden yaşama iznini verdi. Oldukça yoğun bir duygulanımla, annesine tırtıklı (dişli) bir bıçakla nasıl saldırdığını aynntısıyla anlattı. Düşünde 'birine çarpmak', Pattie'nin tamamen ayn bir birey haline gelebilmesi için annesinin ölmesi gerektiği şeklindeki bilinçdışı fantezisiyle bağlantılıydı. Annesine saldırmasını anımsadığı gergin seanstan sonraki randevusuna gelmedi. Daha sonra geldiğinde ise artık beni de hedef almış cinayet fantezilerinin seli altında boğulduğunu itiraf etti. Beni öldürme korkusuyla önceki randevusunu kaçırmıştı. 'Geri gidemem!' diye haykırdı. Ona, hem gerilemeyi hem de ilerlemeyi tehlike olarak algıladığını anlattım. Eğer ileri giderse, pervanenin ateşi inceleme fırsatı bulacağını ve o buna tahammül edebilirse benim de edebileceğimi söyledim.

Sonraki birkaç gün hasta olduğunu, her şeye üşendiğini ve hep uyumak istediğini söyledi. Ona sözde hastalığının, bireyleş- mek için anneyi 'öldürme' gereksinimini kavramaktan kendini koruma biçimi olduğunu, 'öldürmenin' farklı yolları bulunduğunu anlattım. O bu düşünceyle ilgili yoğun ve alarm uyandıncı duygular içinde olsa da, gerçekte biz cinayetten değil psikolojik

(simgesel) öldürmeden söz ediyorduk. Bunu derinlemesine araştırmamayı seçerse sürekli havada asılı durumda kalacaktı (uyduluk durumu). Ona şunu söyledim: 'Sana iyileş demiyorum. İstersen iyileşebileceğini söylüyorum. Geri gidemem, ya da ilen gidemem dediğinde, benim işittiğim anlam, kendini alarm uyandıran duygulardan korumak istediğin için geri veya ileri gitmeyeceğin.'

O gece ilkokulda sınıf arkadaşı olmuş olan birkaç kızla birlikte olduğu bir düş gördü. Düşte kızların kimlikleri belirsizdi ve hepsi de birbiriyle oral seks yapıyordu (bir tür göbek bağı olarak lezbiyenlik). Aynca bedenlerinde emebilecekleri penisler de çıkmıştı. Sonra, düşü görenin burnuna yanık kokusu gelmiş ve bir ateş görmüştü. Çığlık atarak uyanmıştı. Bu düşte Pattie geri gidip (başkalanyla göbek bağı ilişkisi [simbiyoz] kurma veya kaynaşma) ateşle karşılaşıyordu. Yani o gün söylediklerime yanıt verdiğini düşüyle açığa vuruyordu. Düşünde geri gidip (terapötik gerileme) ateşle karşılaşmak, daha sonra gelişiminde ilerlemek için gerekli bir adımdı. Pervanenin nihayet ateşe değdiğini düşündüm!

Sonraki birkaç ay, yaşamında bazı köklü değişiklikler yaptı. Bir at çiftliğinde, adına genç atları ehlileştirmek denen, ama aslında ahırlan temizlemekten ibaret olan bir iş buldu. Bu işten şikâyetçiydi, ama yaklaşık bir aylık olan sözleşmesinin sonuna kadar kaldı. Bir iş önerisi olarak babasına aile çiftliğinde bir hara kurmaktan söz etti ve babası onun bu tasansına nza gösterdi. Kendi parasıyla bir at daha satın aldı.

Bu arada, kulaklarını deldirmişti, bu kadınsı olma yolunda simgesel bir hareketti. Çiftlikte kendi yaşadığı bölümü olabildiğince hoş hale getirmek üzere eski mobilyalan onarmaya kendini adadı. Hâlâ çiftlikteki odasının ve aslında çiftliğin tamamının, yalnızca dağınık mı yoksa gerçek anlamda pis mi olduğuna karar verememiştim.

Nihayet uzun bir süredir işsiz olan ve 'doymaz bir ağız' olan Ken'i başından atmayı başarmıştı. O sıralarda Ken çiftlikte kalıyordu. Pattie yaşayacak bir yer bulana kadar onun çiftlikte kalmasını kabul etmişti, ama artık beraber yatmıyorlardı. Bir erkek haline gelip onu öldürdüğü bir düş görmüştü; bu düşün ana fikri, cinsiyet değiştirmiş olduğu için kimse tarafından tanınmayacağıydı. Sonra kulaklarının delik olduğunu düşünmüş ve bu planını uygulamanın kolay olmadığına karar vermişti.

Aynı gece gebe olan kısrağına araba çarptığını, bacağının kırıldığını ve bu yüzden birinin onu vurduğunu görmüştü. Haykırarak uyanmıştı, 'Onu öldürmeye hiç hakkınız yoktu! Bacağı iyileştirilebilirdi!' Artık gelişmiş olan vicdan duygusunun (süperego) farkına varıyordu.

Pattie ile, ayrılma bireyleşme arzusunu ve bunu başarmak için anne temsili ile kendisinin 'doymaz ağız' olarak buna karşılık gelen temsilini öldürmek zorunda olduğu şeklindeki algısını bir kez daha tartıştık. Düşünde kısrağın öldürülmesi, gebe annesiyle birlikte bacağında sorun olan kardeşi Mary'yi öldürmeyi simgeliyordu. Suçluluk duygularının öncülleri olan çatışmalarının psi- kogenetik yönünü yeniden ziyaret etti. Bu kez 'cani' kendiliği, meçhul bir kişiyle yer değiştirmiş ve bu süperegosuna doyum sağlamıştı. Sonunda, daha önce iki at vurmuş olduğu için vicdan azabı çektiğini itiraf etti. Üstelik bunlardan birinin gebe olduğu da açığa çıktı.

Sonraki seanslarda Pattie çocukluk anılarının akınına uğradı. 'Başkalarını kurtarmam, ama aynı anda onlan öldürmek istemem çok eski bir sendrom, değil mi?' diye sordu. Bunu onaylamam üzerine ağlamaya başladı. Ağlaması bana dokunmuştu, bu düzeydeki bir üzüntüyü benim müdahalem olmaksızın serbestçe yaşayabilmesi için sessiz kaldım. Çocukluğuna ait, o zamanlar tahammül edemediği depresif duygulan yeniden yakalıyordu. Çocukken sürekli acı içinde olduğundan ve bundan kaçmak için birinin onu evlatlık almasını arzuladığından söz etti. 'Neden şim

di bütün bunlan yeniden yaşıyorum?' diye sordu. 'Bunlar üzerinde hâkimiyet kurmak için!' diyerek onu yanıtladım. Bu yeterince doğru olsa da, onun duygu seli karşısında bu sözlerimin yetersiz kaldığını hissetmiştim.

O geçmişteki duygularından söz ederken 'sanki hepsini yeniden hissetmeye başlıyormuşum gibi' diyordu. Annesiyle olan sorunlarıyla başa çıkmakta babasının ona hiç yardımı olmayacağını anlayınca 7-8 yaşlarındayken bir kişilik değişimi geçirdiğini de ekledi. 'Her şey bana küçüklüğümü anımsatıyor,' diye açıkladı, 'öyle çökkün, paranoid ve korkmuş bir haldeydim ki!' Sonra kederli ifadesi yerini bir kahkahaya bıraktı: 'Eski duygularımı hissediyorum ama aynı zamanda kendimi gülmekten alıkoyamıyorum. Bu iyi gülme. Terapide, hastanede yıllarımı harcadım, hayvanlarla yaşadım, hayvanlar öldürdüm, ama galiba yavaş yavaş bu döngüyü kırıyorum.'

Mobilyalan onarmaya duyduğu ilgi arttı ve ona bunun kendini onarma girişimini temsil eden bir etkinlik olduğunu söyledim. Bir ay içinde Ken'den çiftliği terk etmesini istedi, Ken de onun bu isteğine uydu, "unu veya bunu haklı göstermek için herhangi birini çağırmadan, kendi başıma yaptım bunu!' diye gururla belirtti. Hiçbir şey söylemedim. Bu seans sırasında öğrendim ki,[1] Ken'in gitmesini istemeden önce babasından 'iş mektubu' dediği bir mektup almış ve babasıyla nihayet 'iş ortaklan' olabilecekleri düşüncesi onu mutlu etmişti, ve[2] kendiliğinden, hasta ve analisti olarak bizim hakkımızda konuşmaya da hazırdı.

Artık babasına doğrudan bir ilgi gösteriyor ve hâlâ, çocukluğunda onu uğrattığı düş kırıklığım onaracağını umuyordu. Babasıyla iş ortağı olma olasılığı onu heyecanlandırıyordu. Aynı zamanda, bana ilişkin düşüncelerini ve duygularını daha canlı ve doğrudan ifade etmek konusundaki isteği ile isteksizliği arasında bocalıyordu. Analiz-dışı bir aktanm figürü olan Ken'in sahneden çıkışıyla tam bir aktarım nevrozu geliştirmeye hazır olabileceğini

düşündüm. Pattie'nin tedavisi artık dördüncü yılına yaklaşıyordu.

BÖLÜM 8
Tavus Kuşları

Pattie'nin terapötik gerileme yolundaki son girişimlerinden biri düşünde arabasını geri geri sürdüğü ve bu gerileme (arabanın geri gitmesi) sırasında birine zarar vermekten korktuğu zamandı. Benim yüreklendirmemle, annesine onu öldürmek amacıyla saldırmasına ait anılan ve duyguları yeniden yakalayabildi. Artık egosunun izniyle, bu olayı aynntılı biçimde anımsamaya tahammül edebiliyordu. Bu terapötik gerileyici adım, daha etkili biçimde annesinin temsilinden ayrılıp, bireyleşmesiyle sonuçlandı. Anne, baba ve Pattie'nin 'doymaz ağzının belli yönlerini temsil eden Ken'den vazgeçti. Artık ilerleyici bir adım atmaya hazırdı; bu, tavus kuşlan hakkında konuşmaya başlamasıyla simgesel olarak iyice açıklık kazandı. Çiftlikte kafesle çevrili bir alanda tavus kuşu yavrulannı yetiştirmiş, yeterince büyüdüklerinde açık alana salmıştı. Onlan özgür bırakma eylemi Pattie'de yoğun bunaltı yaratmıştı, çünkü bu onun uyduluk durumundan aynl- masını temsil ediyordu. Özgür kalır kalmaz tilkilere ve rakunlara yem olacaklanndan korkuyordu, ama sağ kalmalan ve oradan oraya uçup durmalan onu çok sevindirmişti. Kuşların onun kendilik duygusunu temsil ettiklerini biliyordu. Güvendeki bu kuşlar onun bireyleşmesini simgeliyordu. Pattie'nin içsel dünyasını daha yüksek bir düzeyde iyice örgütlediğini seziyordum. Kendini ve başkalannı 'iyi' ve 'kötü' şeklinde sınıflandırmaya saplanıp kalmak yerine artık ödipal meselelere kendini vermeye hazırlanıyordu. Bireyleşmiş bir 'çocuk' olarak içsel psişik örgütlenmesini genişletecek ve ödipal meseleler üzerinde durup bunlan çözmek

yoluyla kadınsılığını yavaş yavaş billurlaştıracaktı. Ama ilk önce, iyi bir anne tarafından sevilme ve beslenme duygusunu biraz daha yaşaması gerekiyordu.

Tavus kuşlannı serbest bıraktığı akşam ilk baştaki belirtilerden biri geri döndü 'geceyi ahırda geçirdi. Bununla birlikte, bunu tartışırken bu belirtinin artık farklı bir psişik amaç için kullanıldığını anladık. İlk başlarda insanlarla temas kurmaktan korkuyor ve ancak hayvanların arasında kendini güvende hissediyordu, 'imdi ise ahırda uyumasının nedeni yeni özgür kalmış tavus kuş- lanyla birlikte olmaktı, onların gece güvende olduklarına emin olmak istemişti. Sabah onlan yeniden serbest bırakmıştı. Pattie kendini iyi, besleyici bir anne haline getiriyordu, çocuklannı koruyan ama uygun an geldiğinde onların kendi yörüngesinden çıkmalarına izin veren bir anne. Bu davranış, çocukken kendi annesinden alamadığı şeyleri simgesel olarak telafi ediyordu. Bir kez iyi anne yaratılıp Pattie onun işlevlerini özümsedikten sonra, psişik ilerleme şansını yakalamıştı.

Pattie ile, çocukluğundaki sorunların bazı yönlerini ve bunlar üzerinde kazandığı zaferi simgelemek üzere bilinçdışmda tavus kuşlarını neden seçmiş olduğunu tartıştık. Tavus kuşunun çıkardığı ses, bebek ağlamasına benzer. Aynca tavus kuşu (İngilizce'de tavus kuşunun karşılığı 'peacock'tur, 'cock' penis için kullanılan argo bir sözcüktür) ona penisi çağnştırıyordu. Demek ki, bu kuşlar Pattie'nin çaresizlik duygusunu ve bununla başa çıkma gücünü temsil ediyordu. Penis sahibi olmak annesinden farklılaşmasının hizmetindeydi ve çok geçmeden Pattie, bununla ilgili duyguları hâlâ çelişkili olsa da, artık penis sahibi olma saplantısı kalmadığını fark etti. Tedavisinde daha fazla ilerlemesinin bu saplantıyı tümden unutmasını sağlayacağını biliyordu. Artık, fantezideki penisinin başlıca simgesi ona dedesi tarafından verilmiş olan değerli silahtı. Yaşlı adama yazmış ama yanıt alamamıştı. İlk başlarda yaşlı adamı tanımakla ilgili duyduğu heyecan kaybolmuştu.

Penisten (silah) kolayca vazgeçemiyordu. Dedesi güçten düşmüş olsa da, Pattie aktanmda silahına 'yeniden yatırım' yapabilirdi. Bu şekilde, aktarım nevrozunda sofistike psikoseksüel meselelerle uğraşan bir yan evrildi ve bir süre korundu; bu, daha yüksek bir psişik örgütlenme düzeyine tam girişin işaretini veriyordu.

Atıcılık dersleri veren bir hekim (analistin temsilcisi) olduğunu işitince, büyükbabasının armağanı olan silahla bu derslere kaydoldu. Bu şekilde, silah saldırganlık (atlann öldürülmesi,
Mary veya annesinin katledilmesi) için değil 'ehlileştirilmiş' bir spor için kullanılacaktı, böylece hem 'ehlileştirilmiş' penisini koruyabilecek hem de bunu hekime (analiste) onaylatacaktı.

Bir atıcılık dersi sırasında hekim, kolu fena kesilmiş bir adamla ilgilenmek üzere çağrılmıştı. Hekim 'Bok vardı!' diye bağırmış ve bu acil çağrıya gitmeden önce yarım saat daha ateş etmeyi sürdürmüştü. Nihayet silahı bıraktığında Pattie'ye veda etmeyi unutmuş, hatta sanki onu tümüyle görmezden gelmişti. Ertesi gün benim odama dudaklan sıkılı, mutsuz bir ifadeyle geldi. Bunun nedenini sorduğumda, dedesinin ona silah yerine sapı eğilmiş bir tırmık ('boku' temizlemesi için) verdiğini gördüğü bir düş getirdi. Düşün gündüz tortusu açıkça atıcılık dersindeki olaylara aitti. Köklerinden gurur duymayı arzulamış ve dedesinin ona verdiği silahı daha iyi kullanma becerisi geliştirmek üzere hekime gitmişti. Ama hekimin 'Bok vardı!' diye bağırması simgesel olarak pisliği onun eline vermişti. Adam sevecen biri değildi, ve kolu kesilmiş olan hastasına yeterli özeni gösterememişti, Pattie de hastayla özdeşim kurmuştu. Böylece değerli silah eğik bir tırmığa dönüşmüştü.

Hekimin tutumu Pattie'ye çocukluğunu anımsatmıştı. Annesi sevecen biri değildi, ve babası da Pattie'ye onu ve yaptıklarını onayladığı duygusunu vermeyi başaramamıştı. 'Aynen çocukluktaki duygulanmı yaşıyorum' dedi ve öfkeyle benden düşü

Ona, beni değerli silahının onun için ne kadar çok anlam taşıdığını anlamayan biri olarak algıladığını söyledim. Gerçekte benim yorumumu işitmeye hazır değildi ve büyük olasılıkla söylemeye çalıştığım her şeyi değersizleştirecekti.

Bir ay boyunca bana olan öfkesi bir türlü dinmedi, artık iyileştiğini, tedaviyi bitirebileceğimizi söylüyordu. Ona, tıpkı tavus kuşlarını özgür bıraktığı gibi, kendini de annesinden özgürleştirmiş olduğunu gösterdim. Ne var ki, hâlâ bir yandan özgür olmak isterken bir yandan da değerli bir silaha ya da bir penise sahip olma arzusunun devam ettiğini ve beni de ona bir penisi olmaksızın özgür olmasını söyleyen biri olarak algıladığını anlattım. Analizinde bir kadın haline gelmeyi düşündüğü, ama bunun ancak önceden çok değer verdiği bir şeyden vazgeçerek başanlabileceği- ni sandığı bir noktaya gelmişti. Geçmişte attığı ilerletici adımlar onu bunaltıya sokmuştu; şimdi de bu ilerleme, değerli bir şeyi saklamak istemekle ondan vazgeçmek arasında bir çatışma yaşatarak bunaltısını katlıyordu.

Bu sözler, ertesi gün getirdiği bir düşün gündüz tortusu olmuştu. Bu düşte, bu kez ileri giden bir arabayı kullanıyordu. Bu onun ilerletici adımını simgeliyordu. Bir kavşağa geldiğinde (önceki seansta analizinde gelmiş olduğunu söylediğim nokta) durmak istemiş, ancak frenleri tutmadığı için duramamıştı. El frenini (penis) denediğinde o da işe yaramamıştı, dev bir kamyonun altında kalma olasılığından dehşete kapılmıştı. Düşte çarpışma olmamış ancak kapıldığı dehşet duygusu onu uyandırmıştı. Bu düş, hızlı bir ilerlemenin riskli olduğunu düşündürüyordu, doğru işlev gören bir penisi olmazsa, 'gerçek bir sikici!' şeklinde söz ettiği dev kamyon tarafından ezilebilirdi.

Ona benim hiç acelem olmadığını, ama onun hızlı bir iyileşmeyi arzuladığını gözlemlediğimi söyledim. Neden bir süre 'kav- şak'ta durmuyor ve önünde ne tür seçenekler olduğuna bakmıyorduk? Onun karabasanıyla ilgili sakin sözlerimin yatıştıncı bir etkisi oldu ve bana yönelik düşmancıllığı yok oldu. Ne var ki,

ancak ve ancak belirtilerinden birine geri dönerek ilerleyebiliyordu. Her seansa 5, 15 hatta 20 dakika geç gelmeye başladı.

Önceleri, beni öldürmek için duyduğu saldırgan itkiden korktuğunda, seansına gelmiyor ve bütün gün uyuyordu. Zaman içinde anladım ki, yeni edindiği bu geç kalma huyu da bir tür emniyet supabıydı. Aynlma-bireyleşme sorunlarıyla yaptığımız analitik çalışma üzerinde bir kontrol. 5, 10 veya 15 dakikalık gecikmelerini, o sırada preödipal anneyi temsil eden benden kendini ayırmak için kullanıyordu. Bu kontrol alışkanlığının oturmasıyla, benimle ödipal babanın ya da daha yüksek düzeyde yatırım yapılmış insanların veya şeylerin temsilcisi olarak uğraşmaya başlayabildi. Zaman içinde ona bu alışkanlığını defalarca yorumladım, beni anlıyor ve söylediklerime katılıyordu. Buna karşın, uzun zaman seanslarına geç kalmayı sürdürdü.[22]

Penisinden vazgeçtiği için çeşitli şekillerde yas tutuyor, ve her birinin ardından bir kadın olarak başarılı olacağına dair benden güvence istiyordu. Tavus kuşlarıyla olan aşırı uğraşısının anlamı da değişmişti. Artık dişi tavus kuşuyla ve yumurtaların çatlayıp yavruların çıkmasıyla ilgileniyordu.

Ailem ve ben de kısa süre önce, koruluğun içinde bir ev almış ve oraya taşınmıştık. Elbette Pattie'nin bundan haberi yoktu. O tavus kuşlannı anlatırken, bende de bu kuşlara sahip olma arzusu doğdu. Tavus kuşlarını bahçemdeki çimenlerin üzerinde gezinirken, oturma odasının penceresinin önündeki ağaca tünemişken hayal ediyordum. İçimden Pattie'den bana bir çift yavru vermesini istemek geldi, ama asla böyle bir armağan isteyemeyeceğim gibi, teknik konumumu da terk edemezdim. Hastamın kuşlarla ilgili terapötik öyküsüne kendimi öyle kaptırmış ve onlar hakkında bir şeyler dinlemekten öyle zevk alır olmuştum ki, yavaş yavaş bende de bir tavus kuşu fantezisi gelişti. Pattie bir kadın haline gelip penisinden vazgeçtiğinde, onun yerine koymak üzere benden bebekler yapmak isteyecekti, yavru tavus kuşlan, bu bebeklere sahip olma arzusunu temsil ediyordu. Benim fantezilerim Pat-

tie'den bir kadın yaratma sürecine ikimizin de kendini nasıl kaptırdığını ortaya koyuyordu! Aramızda, daha bir süre devam eden yüksek (ödipal) bir düzeyde terapötik bir öykü gelişmişti, 'unu da belirteyim ki benim tavus kuşlarıyla ilgili fantezilerim yalnızca Pattie'nin seansları sırasında aklıma düşüyordu. Yani Pattie'ye terapötik olarak verdiğim karşılık analiz ortamıyla sınırlıydı.

Bir gün Pattie odasını temizlerken, dükkândan çalıp fareleri beslediği sihirli biberonu buldu. Bunu seansa getirdi ve yoğun bir duygulanımla, annesiyle ilgili, onu biberonu çalmaya iten öyküyü yeniden anımsadı. Bana, bunun masamın üzerinde durup duramayacağını sordu, anlamının analiz edilebilmesi için biberonu ikimizin arasına koymak istiyordu. Hâlâ bunu saklamakla çöpe atmak arasında bir çatışma yaşadığını belirtti. Psikolojik anlamını çözdükten sonra geri alması koşuluyla bunu masamın üstüne koyabileceğini söyledim. Biberon bir süre masamın üzerinde, tam gözümün önünde durdu. Ona bunun, tıpkı seanslarına geç gelme alışkanlığı gibi, onu yeniden annesinin yörüngesine girmekten koruyan diğer bir kontrol aracı olduğunu söyledim. Sonunda biberonu aldı ve herhangi bir tören yapmaksızın çöpe attı. Biberonun büyüsü kaybolmuştu, ama diğer emniyet supabını kullanmayı sürdürdü 'yani hâlâ geç geliyordu.

Pattie'nin tavus kuşu yavrularıyla ilgili öyküsünü analiz ettikten sonra, ilk başta ona olumlu tepki vermiş olan babasıyla dost olmak üzere bir girişimde bulundu. Babası ara sıra tek başına çiftliğe geliyor ve Pattie'yi akşam yemeğine çıkarıyordu. Seanslara kirli kotlarla gelmeyi sürdürmesine karşın, babasıyla gittiği, mum ışığında yenen akşam yemeklerine duruma yakışır, kadınsı giysiler giydiğini söylüyordu. Ne var ki çok geçmeden babası Pattie'yi yeniden düş kırıklığına uğrattı. Babanın depresif bir kişilik yapısı olduğunu ve ona yaranmanın mümkün olmadığını düşündüm. Pattie'nin bunca umut bağladığı buluşmalan hep ağız dalaşına dönüşse de, babasından vazgeçmiyor ve hep onu etkilemeye çabalıyordu. Adam Pattie'yi ise ortağı olarak kabul et

mişti, ama yalnızca kendi koşullarıyla. Kızını hasta bir kız olarak gördüğü açıktı. Mazoşistik biçimde Pattie çiftlik işlerinde giderek daha çok sorumluluk almaya başladı. Artık bir koyun sürüleri ve başka atları da olmuştu. Babası onun gösterdiği çabalara asla kendiliğinden bir onay veya takdir sözü söylemiyordu, Pattie yaptığı işin onaylanmasını istediğinde, babası arada bir ona iltifat etse de, bunlar genç kadına içten gelmiyordu. Babasından şefkat görmek için kendini soktuğu bu döngüyü bir süre izledikten sonra ona bundan söz ettim ve her ikimiz de, babasının yetersizlikleri ona giderek daha az acı verir olana dek bu döngünün süreceğini öngördük.

Pattie, Ken'in gidişinin ardından ödipal yaşantısını yeniden yakalayıp düzeltme çabalarına girişeli beri neredeyse bir cinsel perhize girmişti. Bir zamanlar önüne gelenle yatıyordu, ama artık preödipal meselelerinin çözülmesi için cinsel etkinliklere gerek duymuyordu. Aslında, henüz ödipal sorunları üzerinde ayrıntılı olarak çalışılmadığı için 'normal' seks yapması da beklenemezdi. Çok nadir olarak biriyle yattığında, biyolojik olarak doyum buluyordu, oysa geçmişte bardan topladığı adamlarla hiç orgazma ulaşamamıştı. Bununla birlikte, esas psikolojik doyuma gereksinimi vardı ve âşık olacağı birini bulmak istediğini söylüyordu. Her şeye karşın, ilk önce çözmesi gereken birçok intrapsişik sorunu olduğunun farkındaydı.

Ona, çocukluktaki deneyimlerinin etkisi altında, babasıyla ilgili bitmemiş sorunlarını bugünkü babasıyla olan ilişkisini yeniden kurmaya ve değiştirmeye çabalamakla çözmesinin pek mümkün olmadığını söyledim. Gündelik işlerde babasıyla aşın uğraşmasının, yüzleşmek üzere çocukluktan kalma bu tür bitmemiş sorunları gün ışığına çıkarmamak için bir direnç olduğunu gösterdim.

Tavus kuşu öykülerini paylaşalı beri Pattie beni bir erkek olarak görmeye karşı direniyordu. Seanslanna geç gelip ikimizi beş dakikalığına ayırarak, sanki annesiymişim gibi beni kontrol ediyor ve erkek-kadm ilişkileri sorunlannı seansları dışında başka

erkeklerle çözmeye uğraşıyordu. Direncine getirdiğim yorumu anlamış olmasına karşın, yüklü bir ödipal aktanm nevrozuna geri dönmek konusunda sakıngan davranıyordu.

Babası, garanti gözüyle baktığı terfiyi alamayıp depresyona girdiğinde onun tarafından kendini reddedilmiş hisseden Pattie daha sekiz yaşındaydı. Bu ret, kızın bütünleşmiş bir kendilik ve yüksek bir kendilik değerine sahip olma umudunu elinden almıştı. Ben ona, bir şeyleri iyi yönde değiştirebilmesi için son bir şans sunuyordum, bunu elinden kaçmrsa artık onun için umut kalmayacaktı. Bu aklına yatmış görünüyordu ve kendini hazır hissettiğinde bu şansı yakalaması için onu yüreklendirdim. Seanslarında ödipal sorunlara geri gitmeyi kabul etmek yerine kilo almaya başladı ve çok itici bir hal aldı. Aşın yemesinin birçok anlamı vardı. Anne sevgisine duyduğu arzu da bunlardan biriydi, ama asıl amacı kendini cinsel olarak hiç çekici olmayan bir hale getirmekti. 'Aramıza bir yağ duvarı inşa ediyorsun çünkü benim sana karşı gelişebilecek erkekçe sevgimden düş kırıklığına uğramak istemiyorsun,' dedim.

Rejim yapmaya başladı, ama bu sefer de beni cinsiyetsiz hale getirmeye uğraştı. En başında, ona onun divanda yatacağını ve birlikte çalışacağımızı söylediğimde nasıl dehşete kapılmış olduğunu anımsadı. 'O zaman bunu cinselleştirmiştim, ama size söylemedim,' dedi. 'Beni dehşete sokmuştu, ama bunu göze aldım. Siz de beni asla düzmediniz, bu yüzden size güveniyorum.'

Ona, davranışlarımın onun bana güvenmesini sağladığını işittiğime memnun olduğumu söyledim. Ama şimdi sözlerinde farklı bir anlam işitiyordum. Benim ona cinsel yaklaşımlarda bulunmamış olmam onu bunaltıya sokmamıştı, çünkü ona göre bu işlevsel bir penisimin bulunmadığını gösteriyordu. Hâlâ işlevsel ve seven bir penisi olan bir adama güvenmeyi hayalinde canlandırıp canlandıramayacağım ona sordum. Ayrıca kısa süre önce benden yine bir bilgisayarmışım gibi söz ettiğini, bu şekilde beni cinsiyetsiz hale getirdiğini anımsattım. Benimle ilgili cinsel fante

ziler kurma iznini kendine verebilmiş olmasına karşın, üzerinde sistemli biçimde analitik çalışma yürütülebilecek ödipal bir baba aktarımı gelişemiyordu. 'Zaten bu duygulara kapılmamın bana hiçbir yararı yok; asla birlikte yatmayacağız. Ayrıca siz benim için çok yaşlısınız!'

Bana karşı cinsel duygular besleme olasılığının onun başa çıkamayacağı kadar ağır olduğunu fark ettim. Bu arada, seanslara köpeklerinden birini getirir olmuştu. O seanstayken hayvanı hastane binasının önündeki park yerinde, arabada bırakıyordu. Daha sonraları başka bir köpek getirip ona, seansları sırasında hastanenin etrafından serbestçe dolaşmayı öğretti. Köpekleri bir tür şaperon (refakatçi, koruyucu; ç.n.) olarak gördüğünü düşündüm. Ne var ki, bu davranışının anlamını araştırma konusunda işbirliğine girmiyordu.

BÖLÜM 9

Saksıda Beyaz Bir Çiçek

Tedavisi beşinci yılma girdiğinde, sık sık taşınmaktan söz etmiş olmasına karşın Pattie hâlâ çiftlikte yaşıyordu. Aslında, parasal durumu da taşınmasına elvermiyordu. Yeteneği atlarla ilgili işlerde yatıyordu. Bir at yetiştiricisi olarak giderek daha fazla beceri kazanıyordu.

Babasıyla ilişkilerini düzeltmek için büyük çaba harcıyordu ve uzun didişmelerden sonra Avrupa'dan at satın almaya ve bunları çiftlikte eğitip satmaya karar vermişlerdi. Pattie, zengin maddi olanaklar sunduğunu fark ettiği at alıp satma ve üretme işindeki insanlar arasında adını duyurmaya çabalıyordu. Babasından aldığı parasal yardımla çiftliğe bir at eğitim sahası yapıldı ve atları eğitmek ve Pattie'ye yol göstermek üzere bu konuda çok hünerli Avrupalı bir eğitici getirtildi. Klaus adındaki bu adamın işe alınması için Avrupa'ya bir yolculuk yapılması gerekiyordu ve bu yolculukta Pattie babasına eşlik etti. Onunla geçirdiği iki haftanın sonunda Pattie sanki kendine güven kazanmış gibiydi, ama bu kez de Klaus'u istenmeyen bir kardeş olarak algılamaya başlamış ve babası çok inatçı olduğu için onunla yolculuk etmekten hoşlanmadığından yakınır olmuştu. Pattie, bu yolculukta yaşanan psikolojik açıdan çarpıcı bir olayı bana anlatmayı her nasılsa 'unutmuştu' çünkü anlamının bilincinde değildi. Benim sonradan bu olaydan haberim oldu, okura da Pattie'nin bana anlattığı bağlamda aktaracağım. Avrupa'dan döndüğü zaman bunu bilmiş olsaydım, o sıradaki düşlerinin anlamını da daha iyi anlayabilirdim. Görünen düzeyde, düşleri cinsel duyumlarla uğraşıyordu. Aynca

çarmıha gerildiği veya atların ayakları altında ezildiği ya da bir şeylerden suçlu olduğu düşler de görüyordu. O sırada düşlerine herhangi bir çağrışımı yoktu. Bu düşlerin anlamlarını, Bölüm 10'da anlatacağım gibi, ancak babası ile birlikte çıktığı ilk Avrupa yolculuğuyla ilgili daha çok şey anlattıktan sonra anlayabildik.

Ben kendi uygulamalarımda Pattie gibi, çocukken ağır derecede örselenmiş hastaların çocukluklarını yeniden yaşayabilmek için 'bugünkü anne-babalarını' kullanmaya gereksinimleri olduğunu gözlemlemişimdir. Çocuklukları hakkında konuşmak ve anlamak yeterli değilmiş gibi, kendilerini bir şeyleri somut olarak çözmek zorunda hissederler. Pattie annesiyle bunu yapmıştı ve şimdi de babasıyla yapmaya uğraşıyordu. Yani bugünkü baba ile ödipal meselelerini tekrarlayacağını düşündüm. Artık, ödipal meselelerle ilgili kalıcı bir aktarım nevrozu geliştirme yetisine sahip olduğunu biliyordum. Tavus kuşu öyküleri bunu ortaya koyuyordu. Bu öyküleri işitmemin üzerinden bir yıl geçmesine karşın hâlâ bana karşı 'sıcak' bir ödipal aktarım geliştirmesini bekliyordum.

Babasıyla çıktığı Avrupa yolculuğuna büyük umutlar bağlamış olmasına karşın onunla ilgili düş kırıklığı devam ediyordu ve bana onunla dost olmasının mümkün olmadığını söylemeye başladı. İş ilişkilerini korumayı ve çiftlikte yaşamayı sürdürmeyi tasarlıyordu, ama esas olarak başka insanlarla yeni ilişkiler kurmayı düşünüyordu. Avrupa'dan döndükten sonra, analizinin beş yıl üçüncü ayında, hem annesinin hem de babasının katılacağı bir etkinlik düzenledi. Bu kez serbest çağrışımları çok verimliydi, bu sayede her ikimiz de yaptığı şeyin intrapsişik yönünü anlayabildik. Epey uzak bir üniversitede verilen özel bir seminerin ilanını görmüş, kendini ve anne babasını kayıt ettirmişti. Klaus'u da çiftliğe göz kulak olmak üzere bırakmışlardı. Seminer at anatomisi ve hastalıkları üzerindeydi ve üreme ile sakat tayların doğumu üzerinde özellikle durulmuştu. Birkaç gün süren seminer boyunca Pattie annesi ve babasıyla bir motel odasını paylaşmıştı.

Pattie ile annesi aynı yatakta yatmışlar, altmış yaşlarındaki babası ise diğer yatakta uyumuştu. Yani Pattie onların biricik çocuğuydu! Dahası, sakat bacaklı taylar üzerine bir saydam gösterisi de Mary'yi temsil etmişti. Pattie annesiyle Mary'nin çocukluğunu konuşmuştu, annesi artık Pattie'nin kendi dertlerinin Mary'nin sakat doğmasıyla başlamış olduğu yolundaki iddiasını işittiğinde daha az savunmaya geçiyordu. Pattie'nin Mary'nin çocukluğuna ait anıları sel gibi dökülmüştü; annesinin şefkatten yoksun davrandığı zamanlara dair anılan özellikle canlıydı. İlk kez olarak, Mary'yi ve 'kötü' annesini öldürmek istediği için ilkel biçimde olsa da güçlü bir suçluluk duygusuna kapıldı. Anne babasıyla aynı odayı paylaşırken çocukluğundaki 'ağız canavarları' ve cadılarla ilgili anıları akıma üşüşmüştü. Açgözlülüğünü (oral) ve sadizmi- ni temsil eden, bir ağzın ezilip parçalandığı bir düş gördü. Bu arada Pattie babasının çevresinde olup bitenleri hiç umursamadığını kavramıştı. Dönüş yolculuğunda adam arabanın radyosunu açmış, ama herhangi bir istasyon bulmaya uğraşmamıştı, cızırtıyı dinlemekten hoşnuttu sanki. Pattie bunun babasının kendisiyle başka insanlar arasına bir tampon koyma tarzını simgelediğini düşünmüştü. Anne babasını değiştirme ve onlarla birlikte çocukluğunu yeniden yapılandırma umudu yitip gidiyordu. Aslında, her şeye karşın umutlarını korumak için çabalayacağını biliyordum, ama artık nevrozunun bu şekilde çözülmeyeceğini bilecek kadar gerçekliği sınayabilir durumdaydı.

Ailecek çiftliğe döndükten sonra atlardan biri zıvanadan çıkmış, Pattie de ata bir yumruk atmıştı. Atı kasten kışkırtıp kışkırtmadığına asla emin olamadım, ama atın ağzına vurmuştu, ki bu büyük olasılıkla onun yukanda bahsettiğim oral sadizmini temsil ediyordu. Hayvanın ayrıca anne babasını ve Mary'yi de simgelediğini sezdim. Ata vurmanın onu öldürmek kadar kötü olmadığını bilmesine karşın, büyük bir vicdan azabı duyuyordu ve bilgisine güvendiği at yetiştiricisi bir kadına dövmek yerine ne yapmış olsa daha iyi olacağını sormuştu. Telefonda bu kadınla konuşurken

babası iki dakikada bir, bulaşıkları yıkaması için onu aşağı çağırmıştı. Babasının bu tür bir müdahalede bulunması sinirini tepesine çıkarmış, ama yine de kadının bir sakinleştirici kullanması yolundaki önerisine kulak verebilmişti. Kadın, ' Bir at zıvanadan çıktığında en önemli şey senin kendini koruman, yaralanmaman' demişti.

Pattie benimle bu kadın arasında bir benzerlik kurmuştu, 'En önemlisi buraya gelip sizden duygularımla ve hayatımla başa çıkabilmek için çeşitli yollar öğrenmem' diyordu. Israrla çiftlikten ayrılacağını söylüyordu, ben fazla bir şey söylemesem de onun henüz bunu başaramayacağını biliyordum. Bundan sonra, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Bu, anne babasını değiştirme ümidini yitirdiği için duyduğu kederi ortaya koyan, uzun ama arındıncı bir ağlamaydı.

Bunu izleyen seanslarda Pattie kendini daha enerjik ve daha bütünlüklü hissetmeye başladı ve iki görüngü sergiledi. Bir seansa saksı içinde beyaz bir çiçek getirdi. Bunu beni görmeye gelirken yol üstündeki bir çiçekçiden benim için değil kendisi için satın almıştı. Saksıdaki bu çiçeğin artık bakımını üstelenebileceği yeni kendiliğini temsil ettiğini düşündüm. Ablasıyla daha iyi ve daha uygar bir ilişki kurma arzusundan söz etti. İki kardeş farklı eyaletlerde yaşamasına karşın Pattie, kendisi de tedavi görmekte olan Mary ile daha dostça bir ilişki kurabilmişti. Bazen geçmişi nasıl gördüklerini anlatıp deneyimlerini karşılaştınyorlardı. Asla yakın dost olamasalar da, Pattie ağabeyi ve ablasıyla olan ilişkisini önemli ölçüde düzeltmişti. O sıralarda Klaus artık evine dönmüştü ve Pattie biniciliğinin ve at eğiticiliğinin giderek daha iyi olduğundan söz ediyordu.

Ayrıca, Pattie'nin benimle de 'yeni' bir ilişki geliştirmek istediğini seziyordum. Odama kendi güzel çiçeğini getirerek yeni kendiliğini bana gösteriyordu. Bu konuda hiçbir şey söylemedim ve onun kendi 'öyküsünü' geliştirmesini bekledim. Çok geçmeden olağandışı bir şey oldu. Pattie bir randevusunu değiştirmek üzere

beni evden aradı. Bunu daha önce hiç yapmamıştı. Daha sonra, genç bir kadın olarak algıladığı karımla konuşma fantezisinden söz etti. Bana onun yirmilerinde olup olmadığını sordu, yanıtım evetse bu onu korkutacaktı. Sözlerini onun yerine ben bitirdim 'o zaman ikimizin (genç bir kadınla daha yaşlı bir erkek) seks yapması da gerçek bir olasılık halini alabilirdi.' Nihayet bana âşık olduğunu dile getirirken kıpkırmızı olmuştu. Çok utanmıştı ve söylediğini yalanlamakla doğrulamak arasında gidip geliyordu. Bu süre içinde üç kilo verdi, çok hoş görünüyordu. Nihayet iyice gelişen aktarımda bir ödipal baba olmuştum. Yedi aydan beri bana âşık olduğunu fakat bunu benden gizlediğini söyledi.

Ayrıca yedi aydır hiç kimseyle cinsel ilişkiye girmemişti, mastürbasyon yaptığını da anımsamıyordu. Tedavisi beş yıl üçüncü ayını doldurup Pattie 27 yaşma girdiğinde, bardan topladığı kamyonculanna taban tabana zıt bir adamla çıktı. Bu yumuşak tavırlı adamla girdiği cinsel ilişki çok kısa sürede bitmişti, ama kendini vermek, işleri kendi denetimine almak ve seksi bir kadın olmak istemişti. Birkaç hafta sonra uzun zamandır tanıdığı biriyle cinsel ilişkiye girdi ve bundan çok zevk aldı. Adama ona doyum verdiği için teşekkür etmiş, ancak adamın onun yaşadıklarını takdir edemeyecek kadar ben-merkezci olduğunu fark etmişti. Kalbinin nasır bağlamış olduğunu düşünerek bir daha da onunla yatmamıştı. Aktarımda sık sık âşık olup çocuklarını doğurmak üzere benim gibi bir adam aradığını söylüyordu. Sonra annelik alıştırması yapmaya başladı.

İki küçük çocuğu olan bir kadınla dost oldu ve vaktinin çoğunu onlarla geçirmeye başladı. 'Biliyorsunuz, annelik alıştırması yapıyorum,' diyordu, 've bu hoşuma gidiyor.' Yaptırdığı iki kürtajı anımsayarak, 'Benim de iki çocuğum olabilirdi,' demişti. Vicdan azabı ve keder duymasına karşın, o bebekleri doğurmuş olsaydı onlara iyi bir anne olamayacağının farkındaydı. 'Hem ben çocuklarımın babasının sizin gibi olgun bir adam olmasını istiyorum,' diyordu.

Hızla değişiyordu, 'işkoluğu gitmişti ve yeni giysiler alıyordu. Bunlar arasında kaybettiği veya kaybetmek üzere olduğu 'eski halimin yasını tutmak için' siyah bir elbise de vardı. Ayrıca bir de saat almıştı, geçen vaktin farkında olmanın bir erişkin etkinliği olduğunu düşünüyordu. 'Lise düşleri' adını verdiği bir dizi düş gördü. Bunlar, her şeyin onun için kötü gittiği lise yıllarıyla ilgiliydi. Düşlerin geri gidip farklı bir yoldan yeniden başlamak arzusunu temsil ettiklerini söyledi. Kızlarda tipik olan, zengin bir adam bulup onunla evlenmek şeklindeki Külkedisi fantezisini dile getirdi. Görmem için bana yatak odasının bir resmini getirdi; hoş, derli toplu bir odaydı ve yatağın üzerine özenle dantel bir örtü serilmişti. Geçmişte, onun sefalet içinde yaşayıp yaşamadığına dair kendi kendime sorduğum sorunun yanıtını almış oluyordum. Belki bir zamanlar bu doğruydu, ama artık değil. Belli ki beni simgesel olarak kendi yatak odasına davet ediyordu (onun cinselliğinin farkında olan bir baba olarak, ya da en azından onun kadınsılığını kabul eden bir baba olarak). Ben Pattie'nin bana verdiği resme baktım ve bir şey söylemeden resmi ona geri verdim. Pattie'nin son zamanlarda geliştirdiği onu seven baba aktarımı üzerine de tek laf etmedim. Aktarımda Pattie iyi bir ödipal baba ile ilk defa açıkça bir ilişki kuruyordu. Bunu yorumlamama gerek yoktu. Önemli olan bu sürecin devam etmesi ve Pattie'nin kişisel gelişimine yararlı olmasıydı. Bu sırada Pattie iyi baba ile aktarımda yaşadığı ödipal ilişkiyi, orijinal 'kötü' ödipal baba ile yaşadığı ilişkiyle karşılaştırıyordu.

Pattie 15 yaşındayken ailecek Avrupa'ya gittiklerini, yaz tatili için üç yatak odalı bir şato kiraladıklarını anlattı. O sıralarda o 'kocaman kötü leke' idi ve hiç kimse onunla aynı odada kalmak istememişti; onların bu reddi Pattie'ye çok acı ve aşağılayıcı gelmişti. 'imdi bana artık kendisinin de imrenilecek bir odası olduğunu gösteriyordu. Çağrışımları sürdü, ve çiftlikte babasının yatak odasının kapısını kapatmasına izin vermediğini söyledi, ama artık mahremiyetini korumak üzere kapısını kapatmaya kararlı

olduğunu, kadınsı tarzda döşeyeceği odasına gönlü kimi isterse onu çağırma hakkını kullanacağını belirtti. Sonraki seansta kendisinin olmayan bir evde bir yatak odası döşemekle ilgili sözler onu gerçek dünya meselelerini değerlendirmeye yöneltti, sonraki aylarda da bu iz üzerinde yürümeyi sürdürdük.

Artık çiftlikte 22 at, 66 sığır, 60 koyun, 6 köpek, 5 kedi ve birçok tavus kuşu olmuştu. Çiftliğe bir idareci tutulmuş olmasına karşın Pattie hayvanların bakımında ve eğitiminde inanılmaz bir iş yükü üstleniyordu. Çiftliği çok seviyor, 'Orası dünyanın en güzel yeri' diyordu. Ne var ki, anne babası yaşlanıyordu ve Pattie'nin çiftlik üzerinde yasal hiçbir hakkı yoktu, bu yüzden de son derece korunmasızdı; anne babası ölünce kardeşlerinin çiftliği satacakları kesindi. Geleceğiyle ilgili yasal danışmanlık alması gerektiğini düşündü, ben de bunu yüreklendiren sesler çıkardım. Bu arada, yaptığı iş karşılığında fazla bir para almıyordu, ama kalacak yere para vermesi gerekmediğinden tedavi ücretini kendi kaynaklarından karşılamaya başlamıştı.

Uzun tartışmalardan sonra, babasını çiftlikte daha çok yardıma gerek olduğu konusunda ikna etti. Tedavisinin altıncı yılında bir seansa büyük heyecan içinde geldi. Bundan böyle kendisinin 'patron' olacağını ve seansları sürdürdüğümüz hastanenin başhekimi olarak uygulamaya geçirdiğim bütün idarecilik becerilerini özümsemek istediğini söyledi.

Yine bu zamanlarda, önemli bir simgesel anlamı olan bir olay gerçekleşti: Taylardan biri bacağını kırdı ve Pattie onu öldürmek yerine bakımını yapıp iyileştirdi. Daha önce vurduğu atları anımsadı ve artık saldırganlığının ehlileşmiş olduğunu söyledi, 'at attır; at Mary değil!'

Bir sonraki seans Pattie'nin iç dünyasında temel bir değişimin habercisi oldu. Bir attan aldığı kan örneğini yanında getirmiş ve odamdan çıktığında alıp veterinere götürmek üzere, bunu bekleme odasının yakınındaki buzdolabına koymuştu. Bana bu yaptığının doğru olup olmadığını sordu. Bunu onayladım, ama bu dav

ranışının olası anlamlarını araştırmamızı önerdim. Sonuçta, bana bir hayvandan kan almanın onu öldürmek değil, onun yararına bir şey olduğunu ve saldırganlığının artık denetim altına alınmış olduğunu göstermek istediği ortaya çıktı. Bir gece önce uykudan uyanıp anımsadığı düşü anlattı. Bu düşte çocukken yaşadığı evde, aslında katil olan ama zavallı gözüken bir adamla birlikteydi. Düşünde, adamı zehirleyerek ondan kurtulmaya karar verdiğini görmüştü.

Katilin kendisi -saldırganlığı- olduğunu biliyordu. 'Katili kadınca bir yöntemle (zehirleyerek) öldürdüm,' dedi. 'O hiç vicdan azabı duymuyordu ama ben ona karşı duygusuz değildim. Ne ki ölmesi gerekiyordu!' Kendi yorumunu ne de güzel yapmıştı! Sonra da geçmişte saldırganlığını kendine de yöneltmiş olduğunu artık bildiğini ortaya koydu. 'Uyuşturucular ve alkolle vücudumu kötüye kullanıyordum. Bir keresinde bedenimin öleceğini sanmıştım. Bu düş kesinlikle saldırganlığımı denetim altına almamla ilgili. Artık önümde uzun bir ömür olduğunu düşünüyorum. Çocuklar insanın yaşamına bir amaç katıyorlar. Çocuklanm olsun istiyorum.'

Atları öldürmesini anımsadı ve aslında riskli bir mesleği olduğunu, günün birinde bir atm onu sırtından atarak veya teperek öldürebileceğini söyledi. Ama eğiticilikte iyice profesyonelleşmesi bu tehlikeyi azaltmıştı. Düş ona çocukluğunda yaşadıkları evi anımsatmıştı. Annesinin kendi babasından birçok süs eşyası almış olduğunu, ama bunları kullanmadığını anımsadı; biblolar bir köşede tozlanmaktan başka işe yaramıyordu, Pattie'ye göre annesi onlara da çocuklarına davrandığı gibi davranıyordu. Çoğu artık çatlamış, renkleri atmış, şu veya bu şekilde kusurlu hale gelmişlerdi.

İki çocuklu arkadaşını ziyarete gittiği bir gün, çocuklardan biri düşüp yaralanmıştı. Annesi çocuğu yatıştırmaya çalışırken Pattie aynı durumda kendi annesinin ne yapmış olacağını düşünmüştü.

Pattie yeniden kendi çocukları olmasından ve onlara kendisine davranıldığmdan çok daha farklı davranacağından söz etmeye başladı. Bir seansta bu konuda biraz konuştuktan sonra, 'Tuhaf şey,' diye güldü, 'sizden çocuklarım olsun istiyorum, ama sizinle seks yapmayı hayal bile edemiyorum.' Bir gün arkadaşının küçük oğlunun uyumasını izlerken penisinin sertleştiğini görmüştü. Bir oğlanın bedeninin nasıl işlev gördüğünü izlemek onu büyülemişti. Ona göre, sertleşme oğlanın sahip olduğu bir tür özgürlüğü simgeliyordu. Artık kendi atlarının da özgürlüğü simgelediklerini düşünmeye başlamıştı, 'imdi, küçük oğlanla ve atlarla farklı ilişki kurabiliyordu, bundan zevk alıyor ama hasetlenmiyordu.

Benimle geçirdiği saatlerin karakteri giderek değişse de, çocuk istediğinden söz etmeyi sürdürüyordu. Bu sıralarda, ilk kez olarak, tedaviyi sonlandırmaktan bahsetti. Israrla, 'Birlikte çalışmayı sona erdirdiğimizde sizin yerinize koymak üzere bir bebek yapmak istiyorum,' diyordu, 'burada yaptıklarımız öyle müthiş ki!'

Kendini 'bütün' hissettiğini söylüyordu. Bunda, benimle özdeşim kurduğuna dair bir simgesel gönderme seziyordum.

Daha önce Pattie'nin benim bütünleştirici işlevlerimle özdeşim kurduğunu anlatmıştım, şimdi de bir analist ve onun içindeki değişimin başlatıcısı olarak benim işlevlerimle özdeşim kuruyordu. 'İnatçı huylan' olan yaşlı bir attan söz ederek, 'Onun bu inatçı huylarını sürdürmesine izin veremezdim. Sabırla, hiddete kapılmadan ve hep 'iyi' olmaya kalkışmayarak, kısrağın değişmesine yardımcı oldum, o da iyi tepki verdi' demişti.

Bununla aynı zamanda bana, anne babasıyla kurmuş olduğu yıkıcı özdeşimden kurtulma çabalannı da anlatmış oluyordu. Ne babası kadar katı, ne de annesi kadar aklı havada olması gerekmediğini fark etmişti.

Düşlerinden birini incelerken Pattie, bunaltı veya belirti oluşumuna başvurmaksızın eski oral saldırganlığına anksiyeteye kapılmadan doğruca bakabilmişti. Bu düşte, kocaman dişleri olan

bir su aygın vardı. Hayvan birini bacağından ısırmıştı, ki bu Pattie'nin, Mary'deki bacak sorunlannın kendi öfkesinden kaynaklandığı şeklindeki düşüncesini simgeliyordu. Eski sakız düşünü yeniden gördüğünü bildirdi. 'Ama o kadar yoğun değildi. Önceleri bu düşü gördüğümde çenem ağrıyarak uyanırdım. Herhalde uykumda deli gibi çiğneyip duruyordum. Ama şimdi bu yoğunluğu hissetmedim.'

Artık kilolu olmasa da, düşündeki su aygırı bir yandan şişmanlığını da simgeliyordu. Onun yağ katmanlarının bana onu cinsel olarak arzu edilmez hale getirdiği yolundaki tartışmamızı anımsadı. Yakınlarda televizyonda kadın hastaların erkek terapistler tarafından uğradığı tacizleri anlatan bir program izlemişti, bana 'Size güvenim tam. Aslında, ben size benzeyen birini arıyorum, ama daha genç' dedi.

Pattie analizin onun için yapmış olduklarını ve geçmişte çatışma içinde olduğu, yaşamındaki önemli insanları şimdi nasıl algıladığını çok güzel ifadelerle dile getirmeye başladı. Sözgelimi, eskiden ondan bahsetmek Pattie'ye acı verirken, artık annesinden, 'Annem iyi kalpli biri, ama ne yapsın, o ümitsiz bir vaka' şeklinde söz ediyordu.

Çalışmamızı ne zaman sona erdireceğimizi sorduğunda, nereye gelmiş olduğumuza dair bir döküm çıkarmamızı ve ikimize de uygun bir tarih belirlememizi istedim. Sonraki seanslarda bu dökümü çıkarmaya başladık.

Çıkardığı dökümün bir özeti:

Gerçek dünya sorunları: İki buçuk yıl içinde, ona aynlmış fonda duran parasını dilediği gibi kullanabilecekti, ama şimdilik fonu babasının denetlemesinin daha iyi olup olmayacağını tartıyordu. Eğitilmiş atları satmaya başlamışlardı ve birikmiş parası da olduğundan tedavi ücretini kendi ödüyordu. Para konulannda sıkıntısı yoktu, bu arada yasal haklarıyla ilgili olarak bir avukata

danışmamıştı, bunun ters tepebileceğini düşünmüştü. Önünde birçok fırsat vardı.

Anne babasıyla ilişkisi: Artık onları da eskisinden daha gerçekçi biçimde algılıyordu. Kendini annesine yakın hissediyordu ve babasıyla iş ilişkisi içindeydi. Hâlâ onun üzerinde etkili olduklarını düşünüyordu, ama artık bunun altında ezilmiyordu, çünkü gerçekliği sınayabiliyordu.

Kardeşleriyle ilişkisi: Ablası artık onun ezeli düşmanı değildi. Nadiren gördüğü erkek kardeşinin ben-merkezci olduğunu düşünmesine karşın Pattie ondan hoşlanıyordu, 'imdi kendini Mary'nin yanında rahat hissediyordu, ona yazıyor ve telefon ediyordu. Kendini Noel'de ille de ailesiyle birlikte olmak zorunda hissetmiyordu.

Erkek-kadm ilişkileri: Uzun süreler seksten uzak kaldıktan sonra birkaç kez cinsel ilişki kurmuş ve hepsinde orgazma ulaşmıştı. Artık cinsel eşlerini seçerken özenli davranıyordu. Hayatında düzenli biri yoktu, ama bana benzeyen bir erkek arkadaşı olsun istiyordu. Tedavisini bitirmeyi birini bulana kadar ertelemek istemiyordu. İlk önce tedaviyi bitirmeyi göze alacaktı. Hâlâ kadmsılığıyla ilgili bazı kuşkulan vardı ve bunun üzerinde daha çok çalışması gerektiğini hissediyordu, ama çocukları olan dostundan hoşlanıyordu ve anneliğe ilgisi artmıştı.

Kendilik değeri: Bir femme fatale veya bir Apaçi dansçısı olduğunu düşünmeden de, kadın olarak kendini sevebilmeye başlamıştı. Mazoşizmi çok azalmıştı. Daha iyi görünmek için daha da kilo vermek istiyordu.

Saldırganlığı ve itkiselliği: Patolojik saldırganlık ifadeleri kaybolmuştu ve artık saldırganlığı kendi fikrini ortaya koymak amacıyla kullanıyordu. İtkileri üzerindeki denetimi çok daha iyiydi.

Kendi kendini gözlemi: Büyük ölçüde artmıştı.

Atlarla ilişkisi: Artık, atları birçok insanın ve birçok şeyin simgesi olarak nasıl kullanmakta olduğunun farkındaydı. Atları eğitmek ve bakım vermekle ilgili yeni becerileri kendilik değerini artırıyordu.

Sorumluluk: Pattie çiftlikteki işlerden sorumluydu, ama babasının yaşattığı engellenmişlik duygusu bazen hâlâ işini baltalıyordu. 'imdi seanslara zamanında geliyordu.

Bu dökümü çıkardıktan sonra altı ay daha çalışmaya karar verdik. Bu karara vardığımızda altı yıl bir aydır tedavisi sürmekteydi.

BÖLÜM 10

Ödipal Arzu:
Babayla Aynı Yatağı Paylaşmak

İzleyenler, birlikte çalışmamızı sonlandırmaya karar verdikten sonraki dört ay içinde Pattie'deki klinik ilerlemenin özetidir. Olayları kendi anlattığı sırayla aktarıyorum. Okurun dikkatini Pattie'nin bitirme tarihinin belirlenmesine verdiği ilk yapıcı tepkiye çekmek isterim. Tedavisi boyunca iç dünyasında gerçekleşen değişiklikleri bir bir ele alan düşleri, eski kişiliğini yitirmenin yanında beni de yitirmenin yarattığı bunaltı ve yas onu eski belirtilerini yeniden 'yoklamaya' yöneltmişti. Bitirme evresinde eski belirtilerin yeniden ortaya çıkması beklenen bir görüngüdür. Kendini ve başkalarını yeniden iyi ve kötü şeklinde 'bölmeye' başlaması, benzer psikopatolojileri olan başka insanlarda gördüklerim kadar dramatik değildi. Yine de, analistten ayrılmayı kendi denetimine alabilmek için, biraz sonra anlatacağım gibi, sihirli bir yastık yarattı. Bu yastığı 'dolduran' psikolojik öğeler analiz edildi ve yorumlandı. Bir sonraki bölümde de görüleceği gibi, bu onun annesinin rahmi ve kız kardeşi Mary ile ilgili özgün çocukluk fantezisini (son kez olarak) yeniden yakalamasını ve bu kez buna tahammül edebilmesini sağladı. Nihayet kendini daha yüksek bir düzeyde yeniden yapılandırmayı başarmıştı.

Tedavisini altı ay içinde sona erdireceğimize Pattie ile birlikte karar verdikten iki gün sonra geldiği seansta önceki gün büyük bir gayretle evini temizlediğini anlattı. Pencerelere 'ısıyı içeride tutmak için' çift cam taktırmış ve dışarıdan bütün camları silme

işine girişmişti. Bu şekilde kendini ağır ev işlerine vermesinin, altı ay içinde ayrılma kararımızla ilgili olduğunu biliyordu. Ona göre, 'ısıyı içeride tutmak', 'itkilerimi denetim altında tutmak' anlamına geliyordu, camları silmesi de onun daha hoş gözükme çabalarını yansıtıyordu. 'Ev (Pattie'nin yeni kendilik duygusu) sağlam ve düzenli,' diye açıklama yaptı, 'ama kalan birkaç kirli camı da temizlemeliyim.'

Sonraki birkaç seansta camlan yıkama işini bitirmek üzere olduğunu bildirdi, gerçekten kısa süre sonra hepsi temizlenmişti. 'Dış değişiklikler ille de iç değişiklikleri gösteriyor olmayabilir, ama genç bir kadın olarak nasıl görünmem gerektiğini öğrenmenin bana bir zararı da yok,' diyordu. Bir sağlık kulübüne kayıt olmuştu ve egzersiz yapıyordu. Orada derin kesimli bir bikini giyen, ama kasık kılları hiç gözükmeyen güzel bir kadınla karşılaşmıştı. Kadınsı sırlan öğrenme hevesiyle Pattie ona bunu nasıl başardığını sormuştu. Kadın, kıllannı bikini çizgisine uygun tıraş ettiğini anlatmıştı.

Bitirme tarihini belirlememizin üstünden bir hafta bile geçmemişti ki Pattie saç modelini değiştirdi, yeni giysiler satın aldı, seanslara gelirken pastel bir ruj sürmeye başladı. Bu arada, bir aygırı beş dakikadan kısa süre içinde ehlileştirebilmesi ona büyük kıvanç vermişti. Genç bir adamla çıkmaya başladı. Sağlıklı genç kadın timsali haline gelmişti. Benden aldığı iltifatların desteğine bağımlı halde kalmasını istemediğim için yorum yapmaktan kaçındım, artık kendi ayakları üzerinde durabilmesi gerekiyordu. Bir seansa yarım saat geç geldi, bu yarım saati depresif babasının ona yaşattığı reddedilmişliğe dair anıları bir bir düşünerek geçirmişti. Yani yanm saat benden ayrı kalmak yoluyla, geçici olarak beni çocukken kendini reddeden baba yerine koymuş ve onu reddeden orijinal babaya karşı olan düşünce ve duygularını yalnız başına analiz etmişti. Yarım saatlik ayrılıktan sonra, seansına güzel bir kadın görünümünde gelmişti. Benden, sağlıklı genç bir kadın haline gelmesini takdir eden sözler mi bekliyordu? Gerçek

ten de bunu beklediği yanıtım vermesi üzerine, başkalarının alkışına muhtaç olmadan yüksek bir kendilik değerini koruyabilmesi olasılığını ele aldık.

Sonraki seanslarda kendine dair uçlardaki görüşleri arasında salındı durdu ve bir kadın olarak şimdiki durumunun bir dökümünü çıkarmaya çalıştı. Avrupa'dan ithal ettiği ve eğitimden geçirip 'şov' yapacak bir duruma getirdiği atlardan birini satmıştı ve artık kendini gerçek bir iş kadını olarak tanımlayabiliyordu. Bu satış, ona heyecan duygusunun yanında üzüntü de getirmişti; bu sayede atların ve onun için taşıdıkları anlamın zihnindeki temsillerini bir kez daha gözden geçirebilmişti. 'Ama temelde, atlara anne babama davrandığım gibi davranıyordum. Onlara bağlanıyordum, ama aynı zamanda onlardan bağımsız olma özlemi duyuyordum. Sattığım attan ayrılmak bana çok üzücü geldi; sanki kendi çocuğum beni terk ediyormuş gibi hissettim. Ama galiba artık atlarımı taşıdıkları simgesel anlamlardan ayırmayı başarabiliyorum ve bir iş kadım haline geliyorum.' Ben de bu arada yaşamımda daha önce bilmediğim şeyler öğreniyordum. Atların 'şov' yapmak üzere nasıl eğitildiklerini, bunu yapan atların ne kadar değerli olduklarını ve at şovlarını takip eden büyük bir insan kitlesi olduğunu Pattie'den öğrendim.

Bitirme karanndan üç hafta sonra Pattie uzun bir düş getirdi, ben bu düşün onun analitik çalışmasını çok güzel özetlediğini düşündüm. Düş, o çocukken yaşadıkları evde başlıyordu, sonra o yeni bir ev anyordu ve mahallenin değişmiş olduğunu gözlemliyordu. Yeni mahallede üzerlerine taş kapatılmış, su dolu dört sarnıç bulmuştu. İçi mağarayı andıran sarnıçlardan birine girmişti. Buranın, eski Amerikan filmlerinde anlatıldığı şekliyle 1001 Gece Masalları'nı ve Orta Doğu'yu andıran gizemli ve egzotik bir havası vardı. İçerisi sıcaktı ve Pattie kendini rahat hissetmişti.

Dört sarnıcın annesinin rahmindeki dört çocuğu simgelediklerini söyledi. Analizinde, Orta Doğu'dan gelen bir analistin rahmine girerek 'rahim içinde olma' duygusunu yeniden

(Pattie tedaviye başladığında benim ABD'ye Almanya'dan gelmiş olduğumu sanmıştı. Tedavisinin birinci yılında beni tanıyan biriyle konuşmuş ve Türk olduğumu öğrenmişti.) Düşünde, mağarada çeşitli serüvenler yaşamıştı, yalnızca kendisinin görebildiği bir yılanı, içine hapsettiği şişeden salıvermesi de bunlardan biriydi. Nihayet bir yeniden doğum fantezisiyle bir tünelden geçerek mağaradan çıkmış ve karşısında güzel bir ev bulmuştu. Düş, benim rahmimden doğduktan sonra eski çocukluk evinden (eski kişilik yapısından) ayrılıp yeni bir kişilik yapısı bulmasını temsil ediyordu. Yılanı (penisi) salıvermesi de kadınlığını kabul ettiğini gösteriyordu.

Ertesi gün çiftlikteki köpeklerden biri bir koyun boğmuş, bu yüzden vurulması gerekmişti. Köpek baş belası olmasına karşın bu olay Pattie'yi üzmüştü. Köpeği öldürmeden önce diğer seçenekleri gözden geçirmiş, uysal bir hayvan olamayacağını bilmesine karşın, yeni bir sahip bulmak için ilan vermeyi bile düşünmüştü. O gece düşünde yeni birilerinin taşınmış olduğu bir evde olduğunu gördü. Evin yeni sahipleri yanlarında yeni bir köpek türü getirmişlerdi. Bu köpeklerin ayakları yoktu ve ayaklarının kesilmesinin intikamını almak için insanlara çok kötü davranıyorlardı; bunlar iblisin elçileriydi.

Pattie köpeği öldürmesinin çocukluğunda Mary'ye karşı hissettiği öfkeyi yeniden harekete geçirmiş olduğunu biliyordu. Düşte ayaksız köpekler Mary'yi ve annenin Mary ile ilgilenmesi ve onu reddetmesi yüzünden Pattie'de oluşan öfkeyi simgeliyordu. Mary'den kurtulmak istiyor, ama aynı zamanda bundan suçluluk duyuyordu. Bu sıralarda onu yaşamı boyunca etkilemiş olan erken çatışmaları yeniden gözden geçirdiğini düşündüm. Dokunaklı bir seanstı. Orkide yetiştirmekten söz etti, onda önceleri fark etmediğim tarzda bir sevecenlik hissediyordum, 'imdiye dek, ehlileştirilmemiş hiddetini beslemenin ona hayattaki iyi şeylere hakkı olmadığı duygusu verdiğini söylüyordu. Sarnıca girdiğini gördüğü 'gözden geçirme düşüne' geri döndü ve düşteki sarnıçların,

kendisiyle aynı okula giden, gizlice hayran olduğu bir oğlanın ailesinin topraklarında bulunduğunu anımsadı. Bir keresinde oğlan onun elini tutmak istemişti, bu Pattie'nin deli gibi arzuladığı bir şeydi, ama oğlanın elini kavradığı gibi onu yere çalmış, canını yakmıştı. Bundan sonra oğlan onun yanma yaklaşmamıştı. Pattie şimdi çok arzuladığı ama kendinde hak görmediği şeylere karşı kendini nasıl 'savunmuş' olduğunu gözyaşları içinde anlatıyordu. Bu şekilde 'kocaman kötü leke' imgesine sımsıkı tutunmuş, kendi içindeki sevecenliği ve başkalarından sevgi görme özlemim gizlemişti.

İzleyen seanslar keder doluydu. 'O zamanlar nasıl olduğumu düşünüyorum ve çok üzülüyorum' diyordu. 'Benim bir parçam olan şeylerin yasını tutuyorum. Bunun geçici bir durum olduğunu biliyorum, ama Tanrım, öyle acı veriyor ki!' Sigarayı bırakma yolunda bir adım attı ve ekledi, 'Sanırım sigarayı bırakmak simgesel olarak kendimin kötü parçalarını kaybetmemle alâkalı. Asla nasıl doğru dürüst yas tutacağımı bilemedim. Yasımla birlikte hep suçluluk ve çökkünlük hissettim, ama şimdi çökkün ve suçlu hissetmeden de yas tutulabileceğini biliyorum.'

Bitirme tarihine karar verdikten bir buçuk ay sonra artık açıkça yas tutabiliyordu ve yeni kendiliğini daha da berraklaştırmakla meşguldü. 'Artık hasta olmak için hiçbir bahanem yok,' dedi. 'Bu tuhaf bir duygu.' Yeni bir sağlık kulübüne kaydoldu ve çabucak birkaç kilo daha verdi. Çok iyi görünüyordu. Ben yine ona açıktan açığa onay vermedim. İyileşmesinin sorumluluğunun tümden Pattie'ye ait olmasını sağladım.

Dış görünümünde bu değişiklikleri yaparken, bir yandan da kurduğu özdeşimlerden ve benimle özdeşim kurma arzusundan, yani içsel değişikliklerden söz ediyordu. 'Tanıdığım, size benzeyen tek kişi benim,' diyordu. 'Aslında analist olmak istemiyorum, ama başka insanlarla konuşurken gereksiz şeyleri ayıklama gereği duyuyorum. Çok analitik oldum. Farklı bir düzeydeyim.'

Steve adında, çiftliğe çalışmaya gelen genç bir adama karşı güçlü bir çekim hissediyordu. Adam bazen geceleri de çiftlikte kaldığından, analizini bitirmeden önce kayıp öğeyi de yerine koymak, yani düzenli bir erkek arkadaşa sahip olmayı da yaşamış olmak için onunla bir ilişkiye girmeyi akimdan geçiriyordu. Bununla birlikte, bu itkisine uymak yerine ilk önce Steve'i tanımak istedi. 'Onu sizin beni dinlediğiniz gibi dinlemeye başladım,' dedi bir keresinde. 'Artık yaşamımı seks yönetmiyor, Steve'le cinsel ilişkiye girmeden önce onu tanımam gerekiyor.'

Steve'e tutkun olmasına karşın Pattie ani bir 'çözülme (disosiasyon)' hissetmiş ve bir bara gidip rasgele seçtiği bir yabancıyla ilişkiye girmişti. Ertesi gün bitlendiğine dair yoğun bir kaygıya kapılmıştı. Aklını başına topladığında büyük bir utanç içinde bana olanları anlattı. İlk başta, bunları analiz etmeyi sürdürmesini yüreklendirmek dışında, hiçbir şey söylemedim. Yüzündeki utanmış ifade değişmeden, son zamanlarda kendini çok iyi hissettiğinden söz etti ve bara gidip eski belirtilerini neden tekrarlamış olduğunu merak etti. Seçtiği adamın bir 'bok çuvalı' değil, çekici biri olduğunu söyledi. Tüm bu deneyim sırasında 'çözülmüş' olmasına karşın, bana bunları anlatmak zorunda kalacağını ve çok rahatsız olacağını düşünüp durmuştu. Sonra bağırmaya başladı, 'Allah seni kahretsin! Sen bir başarısızlık abidesisin!'

Bana mı hitap ediyordu, yoksa onunla ilgili düşündüğümü sandıklarını mı haykırıyordu anlayamamıştım. 'Acı çekiyorum, ama senin yakanı da bırakmayacağım! Oraya yalnız düşmeyeceğim!' diye bağırdı.

Daha önce, psikologuyla çalıştıktan sonra kendini nasıl daha iyi hissetmiş olduğunu anımsadı, ama bunun ardından yeniden çökkünlüğe kapılmıştı. Anne babası alelacele terapiste koşmuşlar, terapist 'Buna benzer bir şeyin olacağından korkuyordum' diyerek paniklemişti. Bundan kısa süre sonra hastaneye yatırıldığında Pattie

'Onunla yaptığım şeyi ve anne babamla milyonlarca kez yaptığım şeyi tekrarlıyorum,' dedi. Belirtilerinin geri dönmesinden ümitsizliğe kapılmadığım için beni takdir ettiğini dile getirdi. Ona sağal tıkmayacağından korktuğumu söylemek yerine, 'Analiz etmeyi sürdürelim,' demiştim.

Gerçek şu ki, bana bir yabancıyı evine götürdüğünü söylediğinde, kendimi ona elini uzatınca yere çaldığı oğlan gibi hissetmemiştim. Hâlâ ona elimi uzatabiliyordum. Hiç de kolay edinilmeyen bu tür bir hoşgörünün Pattie gibi hastalarla uzun süre ilgilenmek sonucunda geliştiğine inanıyorum. Ona bu sürçmesini anlattıktan sonra bitirme evresindeki bir analizandm sanki veda etmek istercesine eski belirtilerini yeniden yoklama veya ziyaret etme eğiliminde olduğunu anlattım. Eski belirtisini yalnızca geçmişi tekrarlamak adına ziyaret etmediği için memnundum. Bunu, anlamını anlama çabasıyla yapmıştı. Ertesi seansa, eski belirtisini yeniden yoklamaktan hoşlanmadığım söyleyerek başladı. 'Bunu tekrarlamama gerek yok, ben bunu analiz edebilirim,' dedikten sonra, son zamanlarda Steve'e tutulmasının, cinsel heyecanlar yaşamasının ve bara gidişinin hepsinin birden 'aktarım belirtileri' olduğunu ekledi. Ben onunla birlikteyken bu terimi kullandığımı anımsamıyordum; davranışının kaynağını doğru biçimde saptamakla kalmayıp, başka yerden duymuş olsa da doğru terimi kullanmış olması da ayrıca hoşuma gitmişti. Bu terimi nereden öğrendiğim sormak, anlamına yönelik ciddi arayışını ketleyebilirdi. Beni bırakmaktan ve 'eski aile yuvasını' psikolojik olarak terk etmekten söz etmeye başladı. Bu ilerleyişinde engeller çıkması dummunda eski meme/penisi hâlâ bulup bulamayacağını bilmek istemesi çok normaldi.

Pattie'nin anne babası çiftliğe geldiklerinde onları büyük bir dikkatle gözlemledi. Onlann kötü parçalarını ne kadar içselleştirmiş olduğuna hayret ediyordu. Kendi kimliği olduğu sandığı şeyin aslında büyük ölçüde anne babasıyla çeşitli özdeşimlerinin bir bileşimi olduğunu keşfediyordu. Pattie annesinin davranışlan-

m gözlemlemiş ve bunları, örtük bir 'ben hiçbir şey yapamam - yeterince zeki değilim' iddiası şeklinde özetlemişti. Babasının kendi kendine daima sert biri olması gerektiğini telkin ettiğini fark etmişti. Bu gözlemlerini anlattıktan sonra, onun zayıflığını asla ona karşı kullanmamış olduğumu söyledi, asla ona ters davrandığımı düşünmemişti, onu kendi tersliğiyle baş başa bırakmıştım, o ayrı. Bu tersliği, diğer şeylerin yanında, ters bir adam olan babasını içine almasının bir son ürünüydü. Pattie, bunu bana yükleyerek kendi içsel tersliğinden kurtulmak istediğinde, bana hiç uymadığını ve bu durumun onu çıldırttığını açıkladı. Bara gitmesi, kısmen beni ters biri yapma çabasıydı aynı zamanda. Kendi içsel tersliğini bana yüklemek onu rahatlatacaktı. Terslik huyundan, bunu bana dışsallaştırmadan vazgeçme seçeneği akima gelmemişti. 'imdiyse bunu yapabileceğini biliyordu.

Pattie, onu öğrenci olarak kaydetmek isteyen bir okulun temsilcisi ile görüştüğü bir düş getirdi. Düşte Pattie tutucu bir tarzda giyinmişti ve görüşmenin gerçekleştiği oda sardunyalarla doluydu. Gerçekte, Pattie binicilik programına yoğunlaşan bu okula 20 yaşındayken kaydolmuş, ama iyi at binemediği için oradaki yaşama ayak uyduramamıştı. Özellikle, kadın öğretmenlerden birinden nefret etmiş ve birkaç hafta sonra okuldan ayrılmıştı. Bu arada okul, her yıl ona haber bülteni göndermeyi sürdürmüş ve o da alay edercesine, her yıl bir dolarlık bağış göndermişti. Düşün gündüz tortusu bültenin o gün eline geçmesiydi.

Düş, yaşamının bu parçasını yeniden yaşama arzusunu simgeliyordu, bu kez, girmek istediği dünyadaki insanlan kendinden uzaklaştırmayan biri olarak, farklı bir kimliğe bürünecekti. Gerçekte okuldan bir sardunya aşırmış ve saksıya dikmişti. Çiçeğe öyle iyi bakmıştı ki yıllar sonra çiçek hâlâ yaşıyordu. Düşteki sardunyalar onun olmak istediği bütün her şeyle (saldırgan olmayan, okuldan aynlması gerekmeyen, toplumsal olarak kabul gören bir kadın) gizli bağıydı.

Kendi resimlerini kesip bantla birleştirmeye çalışarak eğleniyordu; sanki yeni bir Pattie yaratmaya uğraşıyordu. 'Bazen eşofman giyip sağlık kulübüne giderken kendimi çok gıcık buluyorum. Ama ne olursa olsun bu işi sonuna kadar götüreceğim,' diyordu. 28 yaşma girmek üzere olduğu söyledikten sonra, 'Benim pazarla- nabilirliğim var mı?' diye sordu. Yitirdiği yılları için üzgün olduğunu dile getiriyordu. Ben de kendimi üzgün hissediyordum ve ona bu yitik yılları geri getirmenin mümkün olmadığı felsefesini benimsemekten başka çaremiz olmadığını söyledim.

Giderek daha duyarlı bir binici ve eğitimci olduğunu ve atların kaldıkları bölmeleri çok temiz tuttuğunu anlattı. 'Ama,' dedi, 'Son gördüğüm düşteki halime imreniyorum -düşte tutucu biçimde giyinmişim ve kadınlığımla rahatım. Henüz oralara gelemedim.' Bir dostuna yazdığı mektupta, analizde neler öğrendiğini, iç ve dış gereksinimlerinin nasıl değiştiğini ve artık iç dünyasıyla dışarıdaki dünyanın birbiriyle nasıl uyumlu gözüktüklerini anlatmıştı.

Tedaviyi bitirme tarihini belirledikten üç ay sonra Pattie yapmakta olduğu iki yastıktan söz etmeye başladı. Daha önce yıllarca kaldığı hastanede işlemek üzere bir çift yastık yüzü almıştı. Kumaşlann üzerinde at sırtındaki savaşçıları temsil eden bir desen vardı, 'imdi yeniden bunlan işlemeye başlamıştı ve yaklaşan Noel'de birini bana armağan etmeyi düşünüyordu. Yastığı bitirmesinin tedavisini bitirmesiyle paralel olduğunu söyledi, 'imdi, işlediği savaş sahnesinin Orta Doğu'dan bir sahne olduğunu düşünüyordu, bu onun analizini temsil ediyordu. Nakış yapmaktan zevk alıyordu ve elinden gelenin en iyisini yapıyordu. Bana bir armağan yapma düşüncesinin onu mutlu ettiğini söylüyordu. Pattie'ye göre karşılığında bir şey beklemediği için bu bir rüşvet sayılmazdı. Bu yüzden, onun armağanını analiz edip bana bir şeyler verme hevesini kursağında bırakmama gerek yoktu. Hiçbir şey söylemedim. Çok geçmeden o, babası ve Steve at satın almak üzere Avrupa'ya gittiler. Noel'den hemen önce döndü.

Yolculuk iş açısından çok başanlı geçmişti ve uçaklarda gördüğü erkeklerle ilgili gündüz düşleri kuruyordu. 'Bir başkalaşım geçiriyorum,' dedi, 'henüz uçan bir kelebek değilim belki, ama artık bir tırtıl olmadığım da kesin!' Yastığımın bitmiş olduğunu bildirdi, tek yapması gereken dükkâna gidip içini doldurtmaktı.

Noel'de ailesinin yanma gitmemeye karar vermişti, ama onlarla ilgili bazı duygular beslediğini fark etmek de onu şaşırtmıştı. Kendisi bir Noel partisi verdi ve o gece, o sıralar bir filmde oynayan ünlü bir baletle ilgili bir düş gördü. Benimle konuşurken, fantezi sevgilisi hakkında konuşan genç bir kadın havasındaydı. Steve ile uzun bir araba yolculuğuna çıktı. Arabayı Steve kullanıyordu ve radyonun sesini sonuna kadar açmıştı. Pattie kulaklan- na tıkaç takmış ve Steve'le ilgili gündüz düşleri kurmaya başlamıştı. Zihninde onu soyuyor ve onunla sevişiyordu. 'Çok eğlendim. Çok zevkliydi,' dedi. 'Hem de, uygunsuz eylemlere kalkışmadım. Anında eyleme geçirmediğim düşüncelerim, arzularım ve duygularımın olması benim için yeni bir özgürlük,' diye ekledi.

Yeni yılın başlarında Pattie at dünyasında çok saygı gören ünlü bir atçıyla ilgili bir düş gördü. Düşünde Pattie dondurma yerken adam onun dondurmasından yalamak istemişti. Pattie'nin koltukları kabarmıştı, ama adam dondurmasını elinden almış ve çekip gitmişti. Bu düşün açık içeriği, cinsel olarak önemli saydığı birinin ondan dondurmasını (ki bu büyük olasılıkla memesini temsil ediyordu) istemiş, ama sonra onu küçük düşürmüş olmasıydı. Bu düş onun at almak üzere babası ile Avrupa'ya yaptığı ilk yolculukta neler olduğunu bana anlatmasına yol açtı. Okur psikolojik açıdan önemli olan bu olaydan söz ettiğimi anımsayacaktır.

Bu olayı, önce babasının, ertesi gün de annesinin çiftliğe o yılki ilk gelişlerinden sonra anlattı. Babası evde kedi beslediğini görünce kızmıştı. Pattie seansa gelmek üzere araba kullanırken, önünde sonunda lafın eski bildik meseleye, yani babasına olan öfkesine geleceğini düşünmüştü. Bunu yaparak vakit harcamak istemiyordu, ama kendini 'Sikici baba!' diye mırıldanırken bul

du. Onunla yalnız kalmasının gerçekten kötü olduğunu söyledi, annesi yanlarında olduğunda babayla kız arasında bir tampon oluşturuyordu. Öfkeyle ekledi, 'Avrupa'ya geçen gidişimde beni mutlu eden tek şey oldu. Babamla aynı odayı paylaşmak zorunda kalmadım!' Bu lafın önemini fark etmemişti. Biraz daha anlatmasını teşvik etmem üzerine at almak üzere gittikleri ilk seferinde aynı odada kalmış olduklarını açıkladı. Akşam, her nedense ikiz yatakları yan yana çekmişlerdi.

Bunu anlatınca, birden yaptıkları şeyin anlamını kavradı ve kendini 'tuhaf hissettiğini söyledi. Yatmadan önce babasıyla tartışmış olduklarını anımsadı. 'Aman Tanrım!' diye haykırdı, 'Kavga etmemiş olsaydık düzüşecekmişiz. Bu daha beter olurdu!' Babasıyla olan ilişkisini 'saldırgan bir aşk hikâyesi' olarak adlandırdı. Sakinleştikten sonra, annesiyle ilişkisinin erken dönemlerinde yaşadığı zorlukları ve nasıl annesinden kaçıp, bir kadın olarak çiçek açmak üzere babası tarafından sevilme ve beğenilme umutları taşıdığını bir kez daha gözden geçirdi. Babası onu düş kırıklığına uğratmış ve bir kız olarak yüksek bir kendilik değerine ulaşma ümidini yıkmıştı. Artık babasına karşı olumsuz davranışlarının aslında onun dikkatini çekme ümidiyle yapıldığını, olumsuz kimliğini doğrulamak üzere onu kullandığını anlıyordu. Ne var ki, hepsinin temelinde yatan hâlâ onun sevgisini istiyor olmasıydı. Avrupa'ya yaptıkları ilk yolculukta simgesel olarak babasıyla yatması, tüm bunların ne anlama geldiğini somut biçimde anlamak üzere tekrarladığı bir ödipal sahneydi. Seans sona erdiğinde bu olayla ilgili çağrışımları henüz tükenmemişti.

Bir sonraki seansa çok güzel giyinmiş ve parfüm sürmüş halde geldi. Gelirken arabayı annesi kullanmıştı ve şimdi de dışarıda onu bekliyordu. Ona annesinin ikimiz arasında bir tampon mu olduğunu sordum. (Avrupa'daki yatak odası deneyimini tekrarladığını düşünmüştüm. Ama bu sefer babasıyla/benimle arasına annesini sokarak durumu değiştiriyordu.) Anne tampon

recekse, Avrupa'da olanlardan konuşmamızın zorlaşacağını fark etmiştim.

Pattie Mary'nin annesiyle birlikte günübirlik bir ziyaret için çiftliğe geldiğini ve bunun ona ikisi arasındaki bağlılığı gözlemleme fırsatı verdiğini söyledi. Masada anneleri sanki iki kızma yetecek yiyecek yokmuş gibi davranmıştı. Bu Pattie'yi üzmemişti, çünkü bunun tekrarlayan bir kalıp olduğunu görebiliyordu, bu kalıpta o babasına yöneliyordu. Aniden, 'Babam Mary'yi de (simgesel olarak) düzüyor!' dedi. Bir düzeyde babasının onu uğrattığı düş kınklığını dile getirmek isterken, başka bir düzeyde babasıyla saldırgan bir sevgi ilişkisi olduğunu göstermek istiyordu.

Bir sonraki seansa yeni bir mantoyla geldi ve bana sıcak, baştan çıkarıcı bir ifadeyle gülümsedi. Ama divana yatar yatmaz babasından nasıl bıktığını anlatmaya başladı. Atların egzersizi ve eğitimi için yaptırmış oldukları ringden, yani çember şeklindeki at eğitim alanından yakındı. Babası bu eğitim alanına yeterince ilgi göstermiyordu. İngilizce'de aynı zamanda 'yüzük' anlamına da gelen ring burada Pattie'nin cinsel organını temsil ediyordu. Yani babası Pattie'nin cinsel organına ilgi duymuyordu. Pattie bu nedenle babasının onu sevmediğini, yalnızca 'düzdüğünü' söylüyordu. Sevişmekle ('making love') düzüşmek (fucking) arasında bir ayrım yapıyordu. Bununla kastettiği babasından gördüğü ilgisiz ve kötü muameleydi. Ama öte yandan, bilinçdışmda babasıyla cinsel ilişki kurma arzusundan (ödipal arzu) söz ediyordu. Ağzından çıkanları işittiğinde sinirli biçimde güldü, ama ben onun fazla bunaltıya kapılmadan, önemli düzeyde belirti oluşturmadan çözülmemiş ödipal arzularıyla yüzleşmeye gerçekten hazır olduğunu hissediyordum. 'Aslında babamla yatmak istemiyorum,' dedi, 'mesele ahlâk meselesi değil. Ondan bir erkek olarak hoşlanmıyorum; çocukken ona nasıl saplanıp kaldığımı görmek beni çok şaşırtıyor.' Artık çiftlikte kalmasının 'onun tarafından düzülmek' olduğunu anlıyordu. Kısa süre önce evli bir adamın metresi olan bir arkadaşını ziyaret etmişti. Onun da kendisini çiftlikte

bir kapatma gibi hissedip hissetmediğini sordum. 'Amma değiş tokuş ha!' diye haykırdı. 'Çocukluk arzulanma doyum bulmak için nevrotik bir kadın, bir kapatma olarak kalmak zorundaymışım.' Bundan böyle nevrotik biri olarak kalması gerekmediğini söyledi.

Pattie sonraki birkaç seansı babasıyla birlikte Avrupa'ya yaptığı ilk yolculuğa ait 'sırrını' benimle paylaşmış olmaktan duyduğu rahatlamayı anlatarak geçirdi. 'Kendimi artık çaresiz hissetmiyorum,' dedi. 'Çiftlikte kalırsam bu benim kendi kararım olacak. Kalırsam atlan sevdiğim için kalırım!' Parasal durumunun gerçekçi bir değerlendirmesini bir defa daha yaptı. Köklü değişiklikler yapması için onu yüreklendirmemeye özen göstererek, tüm bunları özümsemesine yardımcı oldum, geleceğiyle ilgili kararları zaman içinde verebileceğini, nerede yaşayacağına da kendisinin karar vereceğini söyledim, "imdi kendimi yalnız hissediyorum,' dedi. 'Gelecekte yalnız kalmamak için babamdan vazgeçtim. Hâlâ öfkeliyim, ama bunu girişkenliğe dönüştürüyorum.'

'Harika bir düş' dediği bir düşte dağda kayak yaptığını görmüştü. 'Kayakları takıyordum. Onların bir parçası gibiydim. Bana yabancı değillerdi. Her şey akıyordu, hiç kovalamaca, hiç yüzleşme yoktu. Hayatımın en güzel anlarını geçiriyordum! Ben ve benim dağım! Kontrol bende!' Çağrışımlarında, ailesiyle kayağa gittiği mutsuz bir anısı geldi. İyi kayamadığı için kendini aşağılanmış hissetmişti. Onu geride bırakıp kendileri kaymışlardı. 'Kaymayı gerçekten istiyorum,' dedi. 'Elbette düşteki gibi kayamam, ama en azından çocukluktaki korkumu, terk edilme korkusunu yenmiş olduğumu biliyorum.'

Bir sonraki seansta artık öfkeyi nasıl girişkenliğe dönüştürebildiğine bir örnek verdi. Treylerle atlan bir yere götürdükleri sırada yardımcıları dikkatsiz davranmış, onun talimatlarını dinlememişlerdi. Bu onu öfkelendirmiş, ama onlara bağırmak yerine soğukkanlılıkla hepsini bir araya toplamış ve işlerini nasıl yapmaları gerektiğini anlatmıştı. Durumu başarılı biçimde idare etmişti.

Bir önceki gün, iyi giyimli halde, kendine güven duyarak, alış veriş yaptığı mağazada kasa kuyruğuna girmişti. Kuyrukta, çocuklukta yaşadığı çatışmaların onu nasıl anne-babasıyla kalmaya zorladığını, bunun da bilinçdışı olarak mazoşizmini nasıl beslediğini kafasında evirip çevirmeye başlamıştı. Atlar yaşamına egemen olmuşlardı, onlardan önce de fareler ve kobaylar vardı. 'Allah aşkına, kim kemirgenlerle vakit geçirmek ister ki?' diye kendine soruyordu. Çiftlikte inanılmaz bir iş yükü üstlenmiş durumdaydı ve artık biraz dinlenmek istiyordu. O bu tür düşüncelere dalmışken kuyruktaki bir adam ona kızgın olup olmadığını sormuştu. Onun bu merakı Pattie'yi şaşırtmış ve irkiltmişti; adamı, İlginize teşekkürler. Artık öfkeli değilim, yalnızca yorgunum, bitkinim o kadar' diye yanıtlamıştı. Bana bunu anlatırken hıçkırmaya başladı.

Arada bir durup, hıçkırmanın ona kendini daha özgür hissettirdiğini söylüyordu. Bundan sonra, bir anısını anlattı; bu anının üzerindeki bastırma (represyon) ancak yenilerde kalkabilmişti. Çocuktu ve kendini hasta hissediyordu. Mary ağlıyordu ve annesi onunla ilgileniyordu. Pattie de ağlamaya başlamıştı. 'Babam beni susturdu,' dedi. 'Beni kollarımdan kavradı ve odanın öbür ucuna fırlattı. Ağlamayı kestim.' Hıçkırmaya devam etti ve anne- babasını değiştirmek için nasıl inatlaşmış olduğundan söz etti. Yeniden güvenebilmek için iyi anne babalar yaratmayı gerçekten istiyordu, ama bu 'tasarı'yı gerçekleştirirken engellerle karşılaşıyordu. Ayrılma zamanı geldiğinde bana yaşlı gözlerle baktı ve 'Artık özgürce ağlayabiliyorum. Ne gelişme değil mi? Teşekkürler' dedi. Sanırım benim de fazlasıyla duygulandığımı sezmişti.

Daha sonra bana bütün gün ağlamış olduğunu anlattı. Tedavisinin bitmesine iki aydan az zaman kalmıştı. Babasının onu odanın öbür tarafına fırlatmış olduğunu anımsayarak benim de onu dışarı atmamı bekleyip beklemediğini sordum. Bunu ummadığını ama bazen ona 'ya çişini yap, ya da lazımlıktan kalk' diyormu- şum duygusuna kapıldığını söyledi. Bir bitirme tarihi saptama

rnızın onu 'içini dışını bildiği şeyleri yapmaya' ittiğini söyledi. Ama beni bir daha görmeme fikrinin onu bazen korkuttuğunu da itiraf etti. Çalışmaya başladığında onun zihninde bir tanrı olduğumu söyledi. Sonraları bir makine, insan olmayan bir nesne haline gelmiştim, sonra da onu dinlediği için ücret alan bir doktor olmuştum, 'imdi, yaşamının 27. yılında, tanımış olduğu en önemli insan olduğumu düşünüyordu.

Hüzünlüydü ve at eğitimiyle ilgili bir toplantıya katılmak üzere bir seansı iptal ettiğinde, 'Yine ağlayasım geldi,' dedi. 'Sanki en yakın dostumu kaybediyordum.' Artık kederle daha kolay başa çıkabiliyordu. Pattie gibi hastalar tedaviden önce etkin biçimde yas tutamazlar. Artık Pattie, 'Ayrılığımı katlanır kılan, artık muhtaç biri olmamam -ama bazen gerçek dünya çok berbat bir yer gibi geliyor!' diyebiliyordu. Ne kastettiğini anlatmak için aşağıda aktaracağım bir örnek verdi ve dolaylı olarak, benim gündelik sorunlarla baş etme yetimle özdeşim kurduğunu açığa vurdu.

Ona dostça davranan genç bir kadınla tanışmış ve bu kadınla öğlen yemeğine gitmişti. Toplumsal bağlantılarının bu şekilde genişlemesi onu çok mutlu etmişti. Ama yemekte kadın bir lezbiyen olduğunu açıklamış, Pattie'ye cinsel ilgi duyduğunu itiraf etmişti. Pattie, sakin kalmayı başararak ona eşcinsel eğilimleri olmadığı yanıtını vermişti. Üstelik, kadının çok örseleyici olan çocukluğunu anlatıp içini dökmesini sağlamıştı. Pattie kadına eş-duyumla yaklaşmıştı ve ayrıldıklarında kadın kendini daha iyi hissettiğini söylemişti.

BÖLÜM 11
Görünen Köy Kılavuz İstemez

Tedaviyi bitirmemize iki ay kala, Pattie daha önce aktardığım bir düşündeki Nazi üniformalı kadınla ilgili önemli bir düş getirdi. Bu düşte kadın sofistike ve zarif bir hanımefendi görünümünde olmasına karşın, Pattie onu tanımıştı. Kadın Pattie'ye içinde çeşitli sözlüklerin (Almanca, Fransızca, Rusça ve hatta belki Türkçe) bulunduğu bir sepet vermişti. Pattie bunun harika bir armağan olduğunu düşünmüş ve veren kişiden hiç korkmamıştı.

Onun beni temsil ettiğini biliyordu. Bu kez farklı bir anneydim, hâlâ uzak ve denetleyiciydim, ama aynı zamanda ona yardım ediyordum. Sözcüklerin bazılarının Almanca olmasına bakılırsa, Pattie'ye göre Sigmund Freud'la da ilişkilendirilmiştim. Freud'un eserleri birçok dile çevrilmiştir, ben de Pattie'ye bilinçdışıyla iletişim kurabilmesi için psikanaliz dilini öğretmiştim. Çağrışımları bana vereceği 'yastığıma' yöneldi. Düşte ben de onunkine karşılık olarak ona bir armağan vermiştim. Düşün gündüz tortusu, annesinden doldurulmak üzere yastığı dükkâna götürmesini istemesiydi. Yastığın Noel'e yetişmediğini, çünkü o sıralarda hâlâ bana karşı çelişik duygular beslediğini söyledi, 'imdi bunu bana vermeye hazırdı. Görüşme odamda asılı duran, aslında farklı ülkelerden toplanmış resimlerden söz etti. Meksika'dan geldiği belli olan bir resim dışındakilerin, hastalarımın kendi yaptıkları ve onlan hatırlamam için bana bıraktıkları eserler olduklarını varsayıyordu. O da bana vermek üzere bir şey yaratıyordu. Bu sanki ruhunu çırılçıplak ortaya sermek gibiydi.

Bir sonraki seansa yastıktan söz ederek başladı. 'Kabul etmek zorundasınız. Bunu size vermek zorundayım,' diyordu. 'Beni unutmanızı istemiyorum,' diye devam etti. 'Çöpe atacağınızı sanmıyorum. Eve götürebilirsiniz, ama herhalde resimleri tuttuğunuz gibi bunu da ofisinizde tutarsınız.'

Bana bir armağan vermek istediği için ona teşekkür ettim, bana anlattıklarına bakılırsa karmâşık ve özen gerektiren bir desen olduğunu, buna harcadığı emeği takdir ettiğimi söyledim. Ama ona neden onu anımsamak için bir yastığa gerek duyduğumu düşündüğünü sordum. Haklıysam, bu yastığın sihirli olduğu anlamına gelirdi; ona, sihirli bir nesneyi aramızda analiz etmeden bırakırsak, bunun onun gerilemesi için bir aracıya dönüşebileceğini anlattım. Belki de bunun içine tıktığı 'son bir sırrı' olabileceğini öne sürdüm.

Bundan sonra, bir keresinde kendimden 'korkunç Türk' olarak söz etmiş olduğumu anımsadı. Ben hayal meyal anımsıyordum. Tedavinin ilk yıllanndaydı; iç dünyası benimle ilgili para- noid bunaltılarla doluydu. Onun dışsallaştırma ve yansıtmalarına tahammül etmiş ve bunlar onu ele geçirmek üzere geri döndüklerinde, tehlikeli olduklarını düşünmemesi için işi oyuna vurmaya çalışmıştım. Bir sene boyunca beni zihninde 'KT' (Korkunç Türk) diye adlandırdığını söyledi. Seanslara gelirken KT'ye uyaklar buluyordu. Benim ona oyuncu bir kimlikle yaklaşmam sayesinde, o da bu kimlikle özdeşim kurarak oyunculukla dışsallaştırmalan- nı, yansıtmalarını ve Korkunç Türk imgesini ehlileştiriyordu. Her şeye karşın, bu oyunculuğun altında gerçek bir tehlike yatıyor olabileceğini de seziyordu.

Yastığımın üzerindeki desenin Haçlılarla sarıklı Türkler arasındaki bir savaşı andırdığını söyledi. Yastığa tıktığı son sırrının bana yönelik olumsuz duygulan olabileceğini ileri sürdüm. Bana aramızdaki savaşın simgesel bir temsilini verirse ikimiz arasındaki saldırganlıktan konuşması gerekmeyecekti ve böylece aramızda çözülmemiş bir şey kalacaktı.

Babasıyla olan 'saldırgan aşk ilişkisini' anımsadım, 'imdi kendini ondan kurtarmış olduğunu söylemesine karşın, bizim ilişkimizin babasıyla olan ilişkisini yansıtıp yansıtmadığını merak ediyordum. Yastıklar çiftti, birine ben başımı koyarken o da kendi başını öbürüne koyacaktı 'tıpkı onun babasıyla iki yatağı bitiştirip birlikte yattığı zamanki gibi, biz de yastıkları paylaşacaktık.

Benim düşüncelerimi doğruladı, benim yastığımı babası ve Steve'le Avrupa'ya yaptıkları son yolculukta yanında götürmüş olduğunu söyledi. Bu tuhaf davranışının anlamını kavramak onu şaşırtmıştı: At almak üzere Avrupa'ya ilk gidişinde babasıyla 'yatmış', İkincisinde de benim yastığımda (simgesel olarak benimle) yatmayı istemişti. Ne var ki, aktarımdaki enseste karşı bir savunma olarak, Avrupa'daki bava alanında içinde yastığın bulunduğu bavulu her nasılsa kaybetmişti. (Bavul daha sonra bulunup ona gönderilmişti.)

Bir sonraki seansta yüzünde çok sıcak bir gülümseme vardı ve beni, dostça bir ifadeyle, 'Selam! Hadi, yastık öyküsüne dönelim,' diye selamladı. 'Bu konu üzerinde düşündüm, ayrıca yastığı yanımda Avrupa'ya götürmemle ilgili söylediklerinizi de düşündüm. Yastığın içinde çalışmamızda bitiremediklerimiz var. Size katılıyorum.' Bundan sonra 'son sırlarını' analiz etmeye girişti.

Benimle çalışmaya ilk başladığında divanımın üzerinde bir ağız deseni görmüş olduğunu anımsadı. Divana yattığında o ağızdan içeri kayıvermekten korkmuştu. Uzunca bir süre, annesinin imgesiyle ve bunun bana yansımalarıyla uğraşmıştı -ta ki Nazi SS kadınla ilgili ilk düşüne kadar. Bazen beni bir erkek olarak görüyor ve divanda yatmasının cinsel çağrışımları olduğunu düşünüyordu. Daha sonraları, SS subayı kadınla ilgili ilk düşten sonra, o yatarken benim de onun üzerine uzandığımı hayalinde canlandırmıştı, ama asla ona gerçek anlamda saldıracağımı düşünmemişti. Tedavi sürdükçe bu tür fikirlere kapılmış, ama şimdiye dek bana bunlardan tek kelime etmemişti. Aslında, yastığı bana vermeyi birkaç yıldır düşünüyordu, ama bunu da dile getirmemişti.

Yakınlarda, o divanda yattığı şırada uzanıp ona dokunacağım şeklinde bir fantezi geliştirmişti. Bu 'iyi bir dokunuş' olurdu dedikten sonra, onu arzu edilebilir bir kadın olarak gördüğümü göstermek üzere onu kucakladığımı hayal ettiğini ekledi. Bu fanteziyi kurduktan sonra bir partiye gitmiş ve onunla dans eden çekici bir adamla flört etmişti. Adamın kız arkadaşı araya girmiş, adamı Pattie'yi yatağa atmak istemekle suçlamıştı. Pattie bunun çizgiyi aşmak olduğunu düşünmüştü, adam da kız arkadaşına böyle bir şey yapmayacağını söylemişti. Kadın işi uzatıp adamın Pattie ile yatmayı planladığında ayak diretince Pattie ona belki adamın gerçekten de bu tür fikirlere kapılmış olduğunu söylemiş, ama Tango iki kişiyle yapılır' diyerek iyi tanımadığı birisiyle yatmayacağını eklemişti. Bu benden kaptığı bir deyişti.

Pattie yastığın yıllarca yanından ayırmadığı biberon gibi olduğunu düşünüyordu 'ayrılık bunaltısına karşı bir zafer nişanı. Pattie için, yastığı saklamam benim gözümde sonsuza dek saklanacağı anlamına geliyordu. Yastığın içine gizlenmiş ödipal sırları analiz edilmişti ve şimdi pre-ödipal sırrını bilince çıkarıyordu. Bir düzeyde, yastığı kabul edip saklarsam bağımlı çocuk Pattie benim içimde 'canlı' kalacaktı, çünkü tıpkı onun ilk başta çalıntı biberonuna saplanıp kalması gibi, yastığa saplanıp kalan ben olacaktım.

Ona hastalarımdan armağan kabul etme huyum olmadığını söylersem şaşırıp şaşırmayacağını sordum. Armağanları beğenmiyor değildim, ama armağan verme arzusunun analiz edilmesinin daha önemli olduğunu Pattie'ye söyledim, 'aşırmadığım söyledi, ama seansın sona ermesine yakın armağanını kabul etmem için ısrar etmeye başladı. Onu nevrozuna geri götüren bir kapıyı açık bırakmak istiyordu.

Ertesi gün ona gösterdiğim ilginin gerçek olduğuna dair bir güvence istedi. Benden ensest olmaksızın onu seven baba olmamı istiyordu. Avrupa'da babasıyla aynı yatağı paylaştığı otel odasını

bir kez daha anımsadı. 'Biliyor musunuz, korkunç bir şeydi' dedi. 'Kendimi rahatsız hissettim. O deneyimden hiç hoşlanmadım!'

Beni sevdiğini söyledi; bunu serbestçe ve açıkça ilk kez söze döküyordu. Benim de, babasından istediği gibi, onun sevgisine karşılık verdiğimi bilirse benden ayrılmayı hayalinde canlandırabilirdi. Bu seanstan sonra lezbiyen arkadaşına kısa bir ziyaret yaptı. Arkadaşça sohbet etmişler, hiçbir cinsel yakınlaşmaları olmamıştı. Buna karşın Pattie eve dönerken cinsel organlarının bitlenmiş olup olmadığını düşünmüş, ama bu düşünceyi çabucak akimdan çıkartabilmişti. Hemen, beni sevdiğini itiraf ettiği seansın ardından neden bu kadını görmeye gittiğini analiz etmişti. Karşı cinsle olgun bir aşkın düş kırıklığı ve başarısızlık olasılığı yüzünden onu hâlâ korkuttuğunu kavramıştı. Bu yüzden, erişkin heteroseksüelliğine karşı bir savunma olarak kısa süreliğine anneye (lezbiyen arkadaşı) gerilemişti. Onun kendi kendini analiz etme kapasitesi çok hoşuma gitmişti.

Bana onda bir şeyin daha değişmiş olduğunu söyledi 'artık her şey için anne babasını suçlamıyordu. Onlara sevgililer günü kartlan almıştı, oysa en son ilk okuldayken onlara bu tür kartlar armağan etmişti.

Pattie'nin 'kocaman kötü leke' ve femme fatale şeklinde bölünmüş kendilik imgelerini yeniden ziyaret etmesi, gündüz bir ofiste çalışan, geceleri de sokaklarda kendini satan kişiliği bölünmüş bir kadını anlatan bir film üzerine başlamıştı. Filme hayran kalan Pattie videosunu kiralamış ve bir günde tam üç kez izlemişti. 'Dünyada yapayalnız değilim. Başkalan da kendilerinin zıt yönlerini kaynaştırmaya çabalıyorlar,' dedi. Filmde bir erkeğin aşkı kadın kahramanın kişiliğindeki bölünmeyi onarmasına ve fahişe olmadan da seksi bir kadın haline gelmesine yardım ediyordu. Ama 'iyileşmesinden' önce, ona şehvetle yaklaşan fanatik, katı bir vaizi öldürmesi gerekmişti. Bu adam Pattie için orijinal ödipal babayı ve kendi katı süperego öncülünü temsil ediyordu.

Buna getirdiği çağrışımlarda Pattie 8 yaşındayken babasını bunalıma sokan şeyler arasında kendi kadınlığının tomurcuklanması olduğunu kavradı, tıpkı filmdeki kadın kahramanın vaizi delirtmesi gibi. Tedavisinin ilk yıllarında en büyük korkusunun beni sıkmak olduğunu anımsadı, ki bununla kastettiği beni de bunalıma sokmaktan korktuğuydu.

Onun yaptıklarının hiçbirinin babasının bunalımını değiştirmediğine ve Pattie'nin bilinçdışmda kendini sorumlu tutmaya devam ettiğine dikkatini çektim. Bunda sonra, ayrıldığımızda benim üzülebileceğimi ve bununla başa çıkamayabileceğimi ileri sürdü. Uzun bir süre bu fikir onu iyileşmeyi (kadınlığının tomurcuklanması) istemekten alıkoymuştu. Ona ayrıldığımızda gerçekten kendimi üzgün hissedebileceğimi, onun da böyle hissedeceğini söyledim. Bunları çökkünlüğe dönüştürmeksizin bu tür duygulara tahammül edip edemeyeceğini sordum.

Yaklaşık sekiz yıl önce çiftliğe taşınmasını anımsadı. Uzun süre atlann yanında kalıyordu, çünkü onlar insan değildi ve onlarla ilişki kurmak daha az acı vericiydi. O sıralarda küçük işleri bile nasıl yorucu bulduğunu anımsadı. Sözgelimi, anahtarını düşürdüğünde bulmak için harcadığı emek oransız biçimde gözünde büyüyordu. 'Artık üşenmiyorum, küçük engellerden bezginliğe kapılmıyorum,' dedi.

Sonraki seansta hastalığını, tedavisini ve 'son sırlarını' gözden geçirmeyi sürdürdü. Beni kendi aktarım nevrozunun dışında görebilmek için elinden geleni yapıyordu.

Pattie benim yaşamımı nasıl idare ettiğimi bilmek istiyordu. Ben bir analisttim, bir hastanenin başhekimiydim ve seminerler vermek üzere bol bol yolculuk yaptığımı düşünüyordu. İşleri başkalarına nasıl devrettiğimi sordu; bu babasının kolayca yapamadığı bir şeydi.

Benim ailemi merak ediyordu. Çocuklarım olduğunu tahmin ediyordu. Bir zamanlar eşimin Barbie bebeğe benzediğini düşünüyordu, ama artık bu fikrinden vazgeçmişti. Bunun gözden

girilmesi gereken aktarım anlamlan vardı. Çocukken annesiyle yaptığı pazarlıkta karşılığında emziğini verdiği bebek bir Barbie idi. 'imdi, onun için sihirli olan nesnelerin sonuncusunun, yani yastığın sihrini de bozuyordu. Artık benim bir Barbie bebeğim olması gerekmiyordu. Onunla yürüttüğüm seansların dışındaki hayatımın ayrıntılarını ona anlatmak yerine, beni yıllardır görmekte olduğunu, hakkımda birçok şey bildiğini, ayrıca benim evimin neye benzediği ya da bunun gibi şeyleri öğrenmek istiyor olabileceğini, ama beni seanslarımızdaki sözel ve sözel olmayan iletişimimiz aracılığıyla tanımış olmasının hepsinden önemli olduğunu söyledim. Zihnini yoklarsa benim hakkımda sandığından çok şey bildiğini fark edeceğini ekledim, o da bunun doğru olduğunu itiraf etti,

Tedavideki son ayımıza girdiğimizde seanslardan birine bir ayağı sargılı halde geldi, ayak tabanındaki bir siğili aldırdığını söyledi. Ona, siğilin virüse bağlı olduğu söylenmişti. Büyük bir siğildi ve lazerle çıkartılıp ona gösterildiğinde Pattie bunu bir salyangoza ya da sarmal bir deniz kabuğuna benzetmişti. Siğili ona vermelerini istemiş ve evde makyaj masasının üzerine koymuştu. O gece hayran olduğu ünlü bir erkek şarkıcıyla ilgili bir düş görmüştü. Gerçekte bu adam onun tedavi gördüğü hastanede yatmıştı. Düşte, Pattie adamın bir kaleyi andıran, ancak bahçe kapısı kırılmış ve sarmaşıklar ve çalılarla örtülmüş olan evine gitmişti. Evin içinde adam onun vajinal salgısından aldığı örneği bir test tüpüne koymuş ve inceledikten sonra kanserli olmadığını söylemişti. Bu eylem sanki cinsel bir ilişkiymiş gibi gerçekleşmişti, ama 'fazla klinik'ti (duygulardan annmış). Çağrışımları, 'bedenimde bir delik açıldı' şeklinde tanımladığı siğilin alınması eyleminin onun penisinden vazgeçme çabasını simgelediğini açığa çıkardı. Geçmişte, tedavisinde ilerleme gösterdiği başka seferlerde de bu tür girişimlerde bulunmuştu, 'imdi farklı olan, bir penis sahibi olmayı arzuladığını kolayca kabul etmesi ve bundan vazgeçmekle tutmak arasındaki çatışmaya bunaltı duymadan ba-

kabilmesiydi. Dahası, şimdi kendini simgesel olarak kadınsı hale getirmek onu gerçekten heyecanlandırıyordu. Bu, yaşamının bu aşamasında bulunduğu yeri yansıtıyordu. Düşünde 'kasık kıllarını' simgeleyen çalılarla örtülmüş kapı onun vajinasıydı; artık kapı açılmıştı. Bedenindeki delik ve kabuk (güzel sarmal bir kabuk) kadın cinsel organlarını temsil ediyordu. Henüz vajinasının ne kadar 'iyi' olduğuna emin değildi, bildiği tek şey, vajinasına 'klinik' bir yaklaşımda bulunulduğuydu.

Ertesi gün makyaj masasının üzerindeki 'salyangozun' büzülmüş olduğunu fark etmişti, öğleden sonra da tümden yok olmuştu. Belli ki birisi, büyük olasılıkla o sıralarda çiftlikte bulunan annesi toz alırken atmıştı. Bir gün kadar yeniden ortaya çıkacağını düşünmüştü. Bilinçdışı süreçlerinin penisine veda etmesini güçleştirdiğini düşünmek onu eğlendiriyordu. Geçmişte, 'diken gibi (burada kullanılan prick, ayrıca İngilizce'de penis için kullanılan argo bir sözcüktür ç.n.) bir kişiliği' olduğundan söz etti, ama şimdi daha farklı olduğunu söyledi, artık patavatsız değildi ve daha kadınsıydı. Bana girdiği toplumsal bir ortamda nasıl hoş davranmış olduğuna dair bir örnek verdi, 'belki artık siğilimi aldırmış olduğum içindir' diyordu.

Bir seansın sonunda, cüzdanını divanın üzerinde 'unuttu'. Buna dikkatim çektim ve simgesel olarak, 'klinik yaklaşımla' muayene etmem için vajinasını geride bıraktığını ekledim. (Kadınların cüzdanları düşlerinde çok defa vajinalarını simgeler.) Vajinasının işlevsel olup olmadığını kendisinin anlayacağını ileri sürdüm.

Bir sonraki seansta, küçük bir uçağın seanslan için buluştuğumuz binanın üzerinden uçtuğunu işittik, Pattie bunun 'Pattie'nin Cinsel Çekiciliği' yazılı bir flama taşımakta olduğu şeklinde bir hayal kurdu. Sonraki birkaç hafta 'savaş yarası' (siğilinin alınması) üzerine konuştu. Ayağı acıyordu ve bir ahırda çalıştığı için kolayca enfeksiyon kapabilirdi, bu yüzden doktoru antibiyotik ve ağrı kesici vermişti, ama bunlar divanda uykusunu getiriyordu ve onu trans benzeri bir duruma sokmuştu. Bu içine kapanık gö

rünümünün tümden terapötik gerilemeye bağlı olup olmadığını anlayamamıştım, ama her durumda yaralı ayağa yüklenen sembolizm artık değişmişti: Zihni ve ayağındaki sargıya çağrışımları şimdi egemen patojen travmasını (annesinin Mary'nin bakımına ve onun ortopedik sorununa kendini adaması) yeniden yoklamasıyla bağlantılıydı. Küçük Mary ile özdeşim kurarak ve bu özdeşimi inceleyerek 'iğrenç' algıladığı çocukluk ortamından kendini ayırıyordu. Ben bir şey söylemeden, kendiliğinden annesinin iki kız kardeşin çocukluklarını nasıl anımsadığını öğrenmek üzere onunla konuşmaya çalıştı, 'imdi annesi çocuk Mary'nin ortopedik probleminden ötürü kendisini suçlu hissetmiş olduğunu anımsıyor ve bunu Pattie'ye itiraf edebiliyordu. Bunun düzeltilebileceğini öğrenmişti, ama Mary'nin ortopedik destekler takmak zorunda olduğunu görmek onda büyük sıkıntı yaratmıştı.

Bu arada, gerçek dünyada Pattie, yürüttükleri at operasyonunda kârdan kendisine düşen hisse konusunda babasıyla bir anlaşmaya varabilmişti. Çiftliğin idarecisi ve karısı hâlâ çiftlikteki bir evde kalıyorlardı ve babası adama bundan böyle Pattie'ye rapor vereceğini söylemişti, 'aka yollu, 'Siğilim alındıktan sonra babam bana daha çok saygı duyuyor!' dedi.

Tedavinin bitişi yaklaşmıştı ama Pattie hâlâ düzenli bir erkek arkadaş edinme ve tedaviden ayrılmadan önce bir erkekle sevgi dolu bir ilişki kurma arzusunu dile getiriyordu. Evlenmek istiyordu, ama onu seven bir erkek bulmadan önce bana duyduğu bağlılığı hafifletmesi gerekiyordu. Onun benden ayrıldıktan sonra aylarca yas tutmayı sürdürebileceğini anlamasına yardımcı oldum. Bunun beklenen bir şey olduğunu söyledim.

Tedavisinin son haftasında Pattie egemen patojen fantezisini son kez olarak yokladı. Bir düş görmüştü ve bunu espriyle karışık analiz etti. Gerçekte, bir seansın bitiminde şehirlerarası bir görüşme yapmak üzere benim telefonumu kullanmak için izin istemişti. Binada diğer üç öğretim görevlisinin odalarındaki telefonlar haricinde telefon yoktu ve ben de zaten ofisimden çıkmak üze

re olduğum için buna izin vermiştim. Bu olağandışı bir ricaydı, ama bu görüşmeyi acilen yapması gerekiyor gibiydi. Daha sonra, telefonu kullanırken, masamın üzerinde kabının içinde duran bir makas gördüğünü anlattı. Bu uzun bir düşün gündüz tortusunu oluşturmuştu. Düşte, o büyük bir konakta yaşayan bir prensesti, ama konak gürültülü bir parti veren yabancılar tarafından işgal edilmişti, o da bir anlamda evinden dışarı atılmıştı. Bir adamın yardımıyla konağa geri girmişti, ama konak şimdi orta halli, ama sağlam yapılmış bir taş eve dönüşmüştü. Orada elindeki makasla Pattie'nin saçını kesmek isteyen bir kadınla karşılaşmıştı. İlk başta makas çok keskindi, ama giderek küntleşmişti. Pattie bu düşle tedavisini gözden geçirmekte olduğunu söyledi. Düş onun babasının prensesi olma arzusunu ortaya koyuyordu, aynı zamanda, tedaviye başladığı sıralarda gizli bir kendini beğenmişlik içinde olduğuna da işaret ediyordu. Evdeki işgalcilerse kardeşleriydi. Ben onun eve geri dönmesine ve orayı değiştirmesine yardımcı olmuştum. Elinde makas olan kadın, çocukken Pattie'nin saçlan- nı kesen ve bunu yaparken canını çok yakan annesiydi. (Annesi ayrıca onun emziğini kesmek için de makas kullanmıştı.) Bu, giderek küntleşmiş bir cezalandırma biçimiydi.

Bu cezanın ne olduğunu tartışırken Pattie gülmeye başladı. Düşün içerdiği daha derin arzunun ne olduğunu o anda kavramıştı. Gerçekte benim odamdan telefonla aradığı kişi Mary idi. Pattie, kız kardeşine analistinin ofisinde yalnız olduğunu ve onun telefonunu kullanmakta olduğunu söylerken bulmuştu kendini. İşte gözü makasa tam o sırada takılmıştı. Düşte eli makaslı kadın aynı zamanda onun saldırgan kendiliğini temsil ediyordu; makası annesinin rahmine saplamak, Mary'yi öldürmek istiyordu. Mary'ye analistinin odasında yalnız olduğunu söylerken, Mary'yi ve diğer kardeşlerini öldürdükten sonra annenin/analistin tek çocuğu olma arzusunu dışa vuruyordu. Saçlarının ve emziğinin kesilmesi, bu öldürücü öfkesi yüzünden verilen cezaydı. Artık bu onun için geçmişte kalmış bir öyküydü. Bunu eskiden yaptığı gibi ciddiye

almak ve dehşete kapılmak yerine, şimdi bu onu hem hayrete düşürüyor, hem de eğlendiriyordu.

Pattie'nin anne babası tedaviyi bitirmemizden bir gün önce onu akşam yemeğine götürmüş, onun deyimiyle, 'mezuniyetini' kutlamışlardı. Tedavisi için ona parasal destek verdikleri için Pattie onlara teşekkür etmiş, birlikte kadeh kaldırmışlar ve benimle yürüttüğü çalışmanın onu 'daha bilge, daha akıllı ve yaşamla başa çıkma konusunda dünyadaki çoğu insandan daha becerikli' kıldığını anlatmıştı. Anne babası da onun gösterdiği ilerlemeden ne kadar memnun olduklarını anlatmışlardı.

Son randevusuna, bir tür matem işareti olarak siyah bir gömlekle geldi. Divanda, son düşünü anlattı. Düşte beyaz, kireç sıvalı bir ev vardı. Bu onun analizden geçmiş kendilik temsilini simgeliyordu. Evin 'etrafında güzel, yeşil bir çayır ve bir de göl vardı. Evin kendisinin bir sürü güzel kıvrımları vardı' (onun kadınsı bedeninin simgeleri). 'Evin yakınlarında atlar vardı ve ben onları besliyordum.' Uyanıp bu düşü anımsadığında kendini çok mutlu hissetmişti. 'Bugün çok üzgün olacağımı sanıyordum,' dedi. 'Dün ağladım. Ağlamamda yanlış bir şey yoktu. Kendimi arınmış hissettim. Bu yüzden şimdi kendimi daha iyi hissediyorum. Kendime acıma duygum hiç kalmadı, hiç engellenmişlik hissetmiyorum.'

Son seansı sırasında divandan kalkıp benimle yüz yüze oturmaya karar verdi. Bir hayli çekingen bir ifadesi vardı, ama son düşünde birçok at görmüş olmasından esprili biçimde söz etti. 'Onlarla başladım; onlarla bitiriyorum,' dedi kendi kendine konuşurcasma.

Aslında, son seansında gri bir giysi giymeyi tasarladığını anlattı. Bu, uzun bir süre önce, siyahla beyazın (onun zıt nesne ve kendilik temsilleri) nasıl karışıp griyi oluşturdukları üzerine söylediklerimin simgesi olacaktı. Ama sonra, o sırada egemen duygusu yas olduğuna göre, bunu simgeleştirmenin daha önemli olduğunu

Hâlâ başarmak istediği çok şey olduğunu söyledi. Kendi ayakları üzerinde durmak onu heyecanlandırıyordu, ama aynı zamanda kaygılandırıyordu da. Bir Türk atasözünü ona aktardım, 'Görünen köy kılavuz istemez.' Gülümsedi ve bana hızlıca sarıldıktan sonra odadan çıktı.[23]

Notlar

(1) Örseleyici olsa da tanıdık bir şeyler yarattığım ve bunları denetlediğini seziyordum, burada Peter Giovacchini'nin (1967) karakter bozukluğu olan kişiler için söylediklerini anımsadım: 'Çevrelerini, ego örgütlenmesini bütün halde koruyabilecek şekilde oluşturmak zorundadırlar' (s.579). (Ayrıca bkz. Edith Jacobson 1964.)

(2) Bkz. Vamık Volkan, 1974, 1980; Vamık Volkan ve Stanley Berent 1976

(3) Charles Socarides, 1978

(4) Margaret Mahler, 1968. Bebek, yaşamının ilk aylannda annesinin (veya ona bakan diğer kişilerin) zihinsel temsilinden tam olarak ayrılmamıştır (intrapsişik anlamda), zaten yaşamını sürdürebilmesi için bu gereklidir. Çocuğun kendi zihinsel temsilini başka insanlann zihinsel temsillerinden ayırması ve kendi bireyliğini keşfetmesi kabaca 36 ay alır. Bazı bireyler bu görevi etkin biçimde yerine getiremezler ve erişkin olduklannda bile aynlma-bireyleş- me zorlukları çekerler.

(5) Uyduluk durumunda kalmış bir insanın psikolojisi ilk olarak Va- mık Volkan ve Robert Corney tarafından 1968 yılında tanımlandı.

(6) Teknik açıdan ele alırsak, Pattie'nin yaşadıkları Ping-Nie Pao'nun (1979) 'organizmanın paniği' adını verdiği durumu andırıyordu, ego işlevleri felç olmuştu. Böyle bir deneyim yaşadıktan sonra ego işlevleri geri dönmüş ve o koşullarda olabilecek en iyi kendilik duygusunu oturtmaya başlamıştı. Bu deneyimden, bir kişilik değişimi yaşayarak çıkmıştı. Pattie psikoza tam olarak girmiş olmasa da, oturtabileceği en iyi kendilik (değişmiş kimliği) bile son derece gerilemiş (regrese) bir kendilikti.

(7) Pattie'nin 'bölmesine (splitting)' bir örnek kendini 'kocaman kötü leke' ve 'femme fatale' şeklinde ayırmasıydı. Gündelik yaşamında

'kötü' yanını sergilemeye, femme fatale yanını ise 'yadsımaya' uğraşıyordu. Saldırgan yanını 'dışsallaştırması' ve bunun yanı sıra, kabul edilemez düşüncelerini (annesini öldürmek gibi düşünceler) çevredeki insanlara (örneğin seks eyleminin ardından kamyon şoförlerine) 'yansıtması', dünyayı onun için tehlikeli bir yer haline getiriyordu.

(8) Pattie'ye koyduğum tanı, psikoza yatkın sınırda kişilik örgütlenmesi idi. Psikanalist olarak benim esas ilgimi çeken, görüngüsel bağlamda tanı koymaktan çok, hastalarımın psikolojik bir profilini çıkartmak, psikodinamik süreçlerinin ve psikogenetik belirleyicilerinin ayrıntılı bir formülasyonunu yapmaktır. Ancak DSM'ye (Ruhsal Bozuklukların Tamsal ve Sayımsal El Kitabı) uygun görüngüsel terimlerle ilgilenen okurları düşünerek şunlan söyleyebilirim: Ruhsal bozukluklara 'resmi' tanılar koymak için bütün dünyada psikiyatri çevrelerinde yaygın olarak kullanılan DSM, Sınırda Kişilik Örgütlenmesi tanısı için sekiz kişilik-özelliği belirleyicisi sıralar. Tanı koymak için bunlardan beşinin bulunması gereklidir. O sıralarda kullanılmakta olan DSM IH'e göre Pattie'nin tanısı Sınırda Kişilik Bozukluğu (DSM III, s. 322-323) idi. Bu tanı için sıralanan belirleyicilerin sekizini birden karşılıyordu:

a. Madde kötüye kullanımı, hırsızlık ve aşırı yeme gibi konularda itkisel ve kestirilemez davranışları vardı ve bunlar kendine zarar verme olasılığı taşıyordu.
b. Öfkesini denetleyemiyor gibi duruyordu, bazen öldürücü bir hiddete kapılıyordu; diğer zamanlarda da kronik olarak öfkeliydi denebilir.
c. Kişilerarası ilişkilerinde yüceleştirme ile değersizleştirme arasında gidip gelen tutumlar belirgindi.
d. Kimlik sorunları vardı, cinsel kimliği ve beden imgesi konusunda emin değilmiş gibi duruyordu.
e. Duygusal dengesizliği vardı; içsel veya dışsal uyaranlarla kolayca sinirlilik, bunaltı, ve çökkünlüğe kapılabiliyordu. Bu duygusal durumlar birkaç saat sürüp kendiliğinden geçiyor, bundan sonra normal bir ruh haline girebiliyordu.
f. Kendi başına kalmaya katlanamıyordu. Etrafta kimse olmadığında ya saatlerce uyuyor ya da hayvanlarla konuşuyordu. Sonra

da pürtelaş, herhangi biriyle dostluk kurmadığı, kamyon şoförleri gibi insanlar aramaya başlıyordu.

g. Zaman zaman akimdan geçirdiği halde asla intihar girişiminde bulunmamış olsa da, fiziksel sağlığını tehlikeye atan davranışlarda bulunuyordu. Bazen bir kamyoncuyla fiziksel kavgalara tutuşuyordu, tıpkı çocukken kardeşleriyle ve diğer çocuklarla giriştiği kavgalar gibi. Ahırda uyumakla da kendini yaralanma tehdidi altına sokuyordu, ki gerçekten de hayvanlar tarafından ısırılmış, tepilmişti.

h. Kronik olarak kendini boş hissediyor ve tehlikeli davranışlarla uyku arasında gidip gelme dönemlerine karşın, canının sıkıldığım ve hoşnutsuz olduğunu söylüyordu.

Pattie'de Sınırda Kişilik Bozukluğu'nun sekiz ölçütü de belirgin olarak mevcuttu. Öfkesi cinayet işleyebilecek boyuta ulaşıyordu. Geçici psikoz belirtiler sergiliyordu ve anne babasıyla bile, onu koruyabilecek türden ilişkileri sürdüremiyordu. Sınırda Kişilik Bozukluğu'nun en alt düzeyde olduğunu düşünüyordum. Uçtaki bir duygu ve tutumdan diğerine kaymaları ve çılgınca eylemleri, ancak günlük işleyen, alışkanlık halini almış bir varoluş durumuna işaret ediyordu. Bu sevecen veya ülküleştirilmiş bir durum değildi, nefret doluydu ve ağırlıklı olarak saldırgan bir kendilik kavramıyla, kendisini 'kocaman kötü leke' olarak görüyordu. En azından görüngüsel olarak, Pattie'nin durumu Narsisistik Kişilik Bozukluğu'na da benzetilebilir. Ne var ki, bu bozuklukta, kendini aşırı önemseme ve başan, güç, güzellik veya ideal sevgi ile aşırı uğraşmanın yanında, gündelik klinik tabloya 'istikrarlı bir ruh hali' egemendir. Pattie kendini bu düzeyde örgütleyemediği için tam zıt düzeye gitmişti; ona göre kötü ve olumsuz bir kimlik hiç kimliği olmamasından iyiydi. Bununla birlikte, narsisistik bir kişi gibi, 'Bir Numara' olmak istiyordu ve kendi alışıldık varoluş durumunda, yeryüzündeki en kötü insan olmaya uğraşıyordu. Ancak, abartılmış kötü imgesi ve kendini değersizleştirme duygusu, şişirilmiş kendiliklerini aşın önemsemeye sıkıca sarılan narsisistik tiplerdekinden daha istikrarsızdı.

Psikanalizde ego gelişiminin kaldığı yerden sürdürülmesi, 'yeni bir nesne' ile, yani analistle kurulan ilişkiye bağımlıdır. Analistin 'yeniliği yalnızca o zamana dek karşılaşılmamış bir nesne olmasına değil, aynı zamanda 'hastanın nesne ilişkilerinin erken gelişimsel yolaklarını yeniden keşfetmesine ve bunlan izleyerek nesnelerle ilişki kurmanın ve kendisi olmanın yeni bir yolunu bulmasına' da bağlıdır. Tüm aktarım çarpıtmaları aracılığıyla, hasta çarpıtılmış olan çekirdeğin (kendisinin ve 'nesnelerin') bütünü olmasa da, en azından güdük kalıntılannı açığa vurur. Analist hastaya ulaşabilmek için, aktarımları ve savunmaları yorumlarken soyut birtakım gerçeklik veya normallik kavramlannı değil, ne denli güdük ve belirsiz olsa da, işte bu çekirdeği dayanak alır. (Loewald, 1960, s.20).

Çocukla anne arasındaki ilişki bunun için bir model oluşturur. Loewald bize çocuğun annesinin bazı yönlerini içselleştirirken, aynı zamanda onu gören, hisseden, koklayan, işiten ve ona dokunan annesinin gözündeki kendi imgesini de içselleştirdiğini anımsatır. Demek ki, erken ego özdeşimleri yalnızca annenin olduğu haliyle özümsenmesiyle değil, aynı zamanda annenin bebeğine bakışının da özümsenmesiyle oluşturulur. 'Birisinin onu merkez almasıyla çocuk kendini merkezi olan bir birim olarak algılamaya başlar... Yapısal değişikliklere götüren bir süreç olabilmesi için,'analizde de benzeri doğadaki etkileşimlerin gerçekleşmesi gerekir' (Lo- ewald, 1960, s.20).

'Yeni nesne' kavramı üzerine yazan başka birçok psikanalist vardır. Otto F. Kernberg (1972) 'yeni nesne' yerine 'gerçek insan' terimini kullanarak şunlan söyler:

'Gerçek insan' terimi terapistin doğrudan ve açık müdahalelerde bulunması, belli bir yapı ve sınırlar sunması, gerileyici karşı aktarım saplanmalarına (fiksasyon) zorla sokulmayı aktif olarak reddetmesi anlamında kullanılıyorsa, doğru, terapist gerçek bir insandır. Ancak 'gerçek insan' sınırda hastalann geriletiri aktanm tepkilerine (karşılanndakinden sürekli sevgi, ilgi, korunma ve armağan alma talepleri) nesnel, profesyonel psikoterapist-hasta ilişkisinin gerektirdiğinden fazlasını 'vererek' yanıt verilmesi gerekti

ği anlamına geliyorsa, terapistin "gerçek insan' haline getirilmesine itiraz edilmelidir [s.273],

Pattie gibi hastaların analizinde önce nesne-ilişkileri bozuklukları üzerinde durulur. Hasta analistle ("yeni nesne' ile) terapötik ilişki kurduktan ve kendilik duygusunu iyileştirdikten sonra ödipal öncesi (pre-ödipal çocuk-anne) çatışmalarını yavaş yavaş geride bırakır ve daha yüksek ödipal (çocuk-anne-baba) olayları ile uğraşmaya başlar.

(9) Bütünleşmemiş ve özümsenmemiş kendilik ve nesne temsilleri olduğunu ve süperego öncülleriyle itkileri arasında bir savaşın olduğunu fark etmiştim.

(10) Arının onu sokmasına izin vermesinde cinsel bir gönderme olabileceğini düşündüm. Babasını arzuluyordu, bu yüzden de acı çekerek kendini cezalandırıyordu!

(11) Bkz. Peter Giovacchini (1979); Vamık Volkan (1976, 1995)

(12) Sigmund Freud, 1900

(13) Rahimle ilgili düşler ve fanteziler üzerine ayrıntılı bir inceleme için bkz. Vamık Volkan ve Gabriele Ast, 1997

(14) Pattie'nin düşündeki bitler ayrıca 'kardeşleri' simgeliyor olabilir, çünkü düşlerde haşere genellikle kız ve erkek kardeşleri simgeler. Bense onu korumayarak, ilgisini Mary'ye vererek Pattie'yi reddeden annesi haline gelmiştim.

(15) Sınırda hastaların libidinal yatırım yapılmış kendilik ve nesne imgelerini saldırganlık yüklü kendilik ve nesne imgeleriyle bir araya getirme girişimi 'ölüm kalım kavşağı' olarak bilinir. 'Ölüm kalım kavşağı' terimi ilk olarak Melanie Klein tarafından 1946 yılında kullanılmıştır.

(16) Bir analistin hastasının hizmetinde gerilemesi için bkz. Stanley Olinick, 1980

(17) Psikanaliz yazınında atların intrapsişik anlamlan için bkz. Anna Freud, 1965; Vamık Volkan, 1979; John Showalter 1983; Salman Akhtar ve Vamık Volkan, 2003a,b

(18) Bir hastanın analistinin 'terapisti' haline gelmesi kavramı için bkz. Harold Searles, 1975

(19) 'İkinci kez bakma' terimi ilk olarak Samuel Novey (1968) tarafından tanımlandı. Bazı olgularda bu tür davranışın bir eyleme

dökme olabileceğinin farkında olan Novey, 'ama çoğunluğunda bunlar duygusal olarak yüklü verilerin toplanmasını kolaylaştıran davranışlardır ve bu sayede tedavi sürecine yardımcı olurlar' der. (s.87)

(20) 'Kuşaksal süreklilik' üzerine daha ayrıntılı inceleme için bkz. Va- mık Volkan, 1981; Vamık Volkan, Gabriele Ast ve William Greer, 2002

(21) Bazı hastalann anne temsilinin çevresinde dönen uydulara evril- meleri ilk olarak Vamık Volkan ve Robert Comey tarafından 1968 yılında tanımlanmıştır.

(22) Preödipal sorunlarının ağırlığını göz önüne aldığımda, Pattie'nin seanslara geç gelmesinin bir türlü vazgeçemediği bir zafer nişanı olduğunu düşündüm. Elbette, yapısal çatışmalarıyla yüzleşmek üzere yukarı doğru hareket etmek amacıyla nesne ilişkileri çatışmalarını çözmek için var gücüyle çabalıyordu, buna karşın geride kalmış olabilecek nesne ilişkileri çatışmalannı da seanslara geç gelerek bir anlamda denetleyebiliyor ve böylece yapısal çatışmalarla uğraşmak için yukarıya uzanabiliyordu.

(23) Ağır sınırda hastaların psikanalitik tedavisinin tekniğiyle ilgilenen okurlar için, tüm tedavinin altı aşamadan oluştuğunu söyleyebiliriz. Pattie'nin tedavisinin öyküsü dikkatle okunursa bu aşamalar gözlemlenebilir. Bunlar:

Bir gerçeklik temelinin oturtulması: Bu aşama, tanı görüşmeleriyle, bir terapötik işbirliği çekirdeğinin yerleşmesi arasındaki zamanı kapsar. Bu çok bozuk hastalann gerçek anlamda bir terapötik işbirliği kurmalan beklenemez, bu yüzden yalnızca bu işbirliğinin bir çekirdeğini görmek için gözümüzü açık tutmalıyız: Bu çekirdek, hastanın, analistin kendi arkaik nesne temsillerinden farklı biri olduğunu kavramasıdır.

İlk bölünmüş aktarım: İkinci aşama hastanın divana yerleşmesidir, aynca analistle kaotik bir ilişki kurar. Savunmaya yönelik bölme belirtileri ve bununla bağlantılı ilkel savunmalar seansları renklendirir. 'Ölüm kalım kavşağında olma' deneyimi (bkz. Dipnot 15) bu aşamanın sonunu haber verebilir.

Aktanmla ilişkili, yeniden etkinleştirilmiş geçiş görüngülerine zemin hazırlayan, odaklanmış psikotik aktarım: Bu aşamada ak-

tarım psikozu ve analistte buna karşılık gelen tepkiler ortaya çıkar. Hasta, yenice etkinleşmiş geçiş görüngülerini ilerlemek için kullanır.

d. İkinci bölünmüş aktarım: Bu aşamada, zıt kendilik ve nesne temsillerinin onarılmasını sağlayan gelişimsel bölme ortaya çıkar.

e. Aktarım nevrozunun gelişmesi: Bir aktarım nevrozu gelişir ve ödipus karmaşasının akıbeti belirginleşir; ilk kez olarak onarılmış kendilik ve nesne temsilleriyle yaşantılandığı için aktarım nevrozu çok gerçektir. Bastırma düzeneği büyük ölçüde ilkel bölmenin yerine geçer.

f. Üçüncü bölünmüş aktarım ve tedavinin sonlandırılması: Bu aşama, bölünmüş aktarımın yanı sıra tipik sonlandırma meselelerinin yeniden yoklanmasından oluşur.

Altı aşamalı bu teknik hakkında daha fazla bilgi almak için bkz. Volkan, 1995.

Psikoloji / Psikiyatri serisi kitapları:

Majör Depresif Bozukluk Hastalarının Tedavileri İçin Uygulama Kılavuzu, *Çev. Ayla Yazıcı*

Şiir ve Psikiyatri Kavşağında, *Yusuf Alper*

Duygudurum Bozukluklarında Atipik Antipsikotik Kullanımı, *Editör: Simavi Vahip*

Öteki Peygamberler, *Anthony Storr, Çev. Aslı Day*

Biz - Romantik Aşkın Psikolojisi,

Robert A. Johnson, Çev. Işılar Kür

Buradan Böyle / Hayatın Psikososyopolitiği, *Erol Göka*

İç Bahçe, *Betül Yalçıner, Lütfü Hanoğlu*

Psikiyatri ve Sinema, *Krin O. Gabbard, Glen Gabbard, Çev. Yusuf Eradam, Haşan Satılmışloğlu*

Psikiyatri Tarihi, *Ali Babaoğlu*

Yaşlılık ve Depresyon, *Cem Mumcu, Çağrı Yazgan*

Kadın ve Depresyon,
Cem Mumcu, Suzan Saner, Peykan G. Gökalp

Nöroloji ve Psikiyatrinin Örtüşen Yüzleri,
Betül Atabey Yalçıner, Lütfü Hanoğlu

Âşiyan'daki Kâhin - Tevfik Fikret'in Melankolik Dünyası,
Serol Teber

Aşk ve Kıskançlık, *Ayala Malach Pines, Çev. Canan Yönsel*

Kozmik Kahkaha, *Vamık D. Volkan, Çev. Banu Büyükkal*

Ben OK'im - Sen OK'sin, *Thomas A. Harris, M. D. Çev. Uzm. Psk. Nilgütı Sağlam, Psikolog Hatıife Uğur, Dilara Akıncı*

Özerk Benlik, Kul Benlik,
Prof. Dr. M. Orhan Öztürk

Yarının İnsanı,
Cari R. Rogers, Çev. F. Cihan Dansuk

Varoluşun Keşfi,
Rollo May, Çev. Aysun Babacan

Kusursuz Kadının Peşinde *(Genişletilmiş Baskı), Vamık D. Volkan, J. Christopher Fovler, Çev. Banu Büyükkal*

Subliminal: Bilinçaltınız Davranışlarınızı Nasıl Yönetir?,
Leonard Mlodinov, Çev. Nuray Önoğlu

İlginç Psikiyatrik Sendromlar,
David Enoch, Hadrian Ball, Çev. Banu Büyükkal

Kendini Arayan İnsan,
Rollo May, Çev. Kerem Işık

Psiko 101,
Paul Kleinman, Çev. Haşan Kaplan

A'dan Z'ye Kişiliğiniz,
Ailen R. Miller, Çev. Sıla Alayunt

Desen mi, Demesen mi?,
Cem Mumcu & Yıldırım B. Doğan

Anne Baba ve Çocuk Arasında,
Dr. *Haim G. Ginott, Çev. Arzu Tüfekçi*

Hayvan Katili,
Vamık D. Volkan, Çev. Cem Germaner

Zik Zak,
R. Keith Saıvyer, Çev. Nalan Tümay

Psikanaliz ve Psikanalitik Terapiler,
Jeremy D. Safran, Çev. Gonca Akkaya

Kişilerarası Psikoterapi,
Ellen Frank, Jessica C. Levenson, Çev. Gonca Akkaya

Kutsal mı, Bilimsel mi? DUA,

M. Evren Hoşrik (Uzm. Psikolog)

"Tutunamayanlar'Tn Politik Psikolojisi, *Serol Teber*

Birey Odaklı Psikoterapiler,
David J. Cain, Çev. Nergis Hamilton

Sanat Psikodrama,
P. Asena Yurtsever

Şiir Terapi
Nicholas Mazza, Çev: Ersun Çıplak

Maymun Aklı,
Daniel Smith, Çev: Phyllis Ann Soleau

İnsanın 8 Evresi,
Erik H. Erikson, Çev: Gonca Akkaya

Beden Asla Yalan Söylemez,
Alice Miller, Çev: Cihan Dansuk

Tanrılara Neden Inanırız?,
Dr. J. Anderson Thomson Jr., Çev: Kerem Işık

Varoluşçu-Hümanistik Terapi,
Kirk J. Schneider & Orah T. Krug, Çev: Gonca Akkaya

Gerçeklik Terapisi,
Robert E. Wubbolding, Çev: Elif Emir Öksüz

Cinselliğin Şafağı,
Christopher Ryan, Cacilda Jethâ, Çev: Ebru Erbaş

Gölgene Sahip Çık,
Robert A. Johnson, Çev: Kemal Atakay

Yaşlanmayan Yaşlılar,
Prof. Dr. Özcan Köknel

Naratif Terapi,
Stephen Madigan, Çev: Gonca Akkaya

Kraliçe Arılar ve Taklitçiler,
Rosalind VViseman, Çev: Nalan Tümay

Psikoterapist ve Mitlere Yolculuk,
Rollo May, Çev: Kerem Işık

EMDR, *Francine Shapiro çev: Murat Şaşzade, Işıl Sansoy*

Boş Ayna, *Dr. Karyl McBride çev: Ebrar Güldemler*

Kafese Konan Adam, *Rollo May çev: Aysun Babacan*

Psikoterapi Kuramları dizisi

Psikanaliz ve Psikanalitik Terapiler
Psychoanalysis and Psychoanalitic Therapies
Jeremy D. Safran

Kişilerarası Psikoterapi
Interpersonal Psychotherapy Ellen Frank ve Jessica C. Levenson

Birey-Odaklı Psikoterapiler
Person-Centered Psychotherapies David J. Cain

Sanat Psikodrama
P. Asena Yurtsever

Şiir Terapi
Poetry Therapy Nicholas Mazza

Varoluşçu-Hümanistik Terapi
Existential-Humanistic Therapy Kirk J. Schneider ve Orah T. Krug

Bilişsel-Davranışçı Terapi
Cognitive-Behavioral Therapy, Michelle G. Kraske

Aile Terapisi
Family Therapy YVilliam J. Doherty ve Susan H. McDaniel

Feminist Terapi
Feminist Therapy Laura S. Brovvn

Naratif Terapi
Narrative Therapy Stephen Madigan

Akılcı Duygusal Davranış Terapisi
Rational Emotive Behavior Therapy
Albert Ellis ve Debbie Joffe Ellis

Gerçeklik Terapisi
Reality Therapy Robert E.
VVubbolding

İlişkisel-Kültürel Terapi
Relatiortal-Cultural Therapy, Judith V.
Jordan

Bilişsel Terapi
Cognitive Therapy Keith S. Dobson,
PhD

Kabullenme ve Bağlılık Terapisi
Acceptance and Commitment Therapy Steven
C. Hayes, PhD & Jason Lillis, PhD

okuyanus.COM.TR

/okuyanusyayinevi

/okuyanusyayinevi
/dizustuedebiyat
/ucgunlukdunyaedebiyati
/floradizisi

@okuyanus

ip'! @okuyanus
@dizustuedebiyat
@ucgunlukdunyaed